

Staðfesting og raðfesting
av uppgávu- og ábyrgdarbýti
millum land og kommunur

Arbeðsbólkurin

Staðfesting og raðfesting av uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur

Desember 2001

*Staðfesting og raðfesting av uppgávu- og ábyrgdarbýti
millum land og kommunur*

Útgevvari: Løgmansskrivstovan, 2001

Umbróting, repro og prent: Hestprent

Innbinding: Helge Justinussen

ISBN 99918-962-2-8

Innihaldsvirlit

Inngangur	9
1. Uppgávu- og ábyrgdarbýti	11
1.1 Kommunistýri og kommunuval	11
1.2 Stýrisskipanarviðurskipti	18
1.2.1 Lóggáva, Fólkatingið	18
1.2.2 Heimastýrisskipan, Landsstýri, Lögting, Landsstovnar ..	20
1.2.2.1 Heimastýrisskipanin	20
1.2.2.2 Landsstýrið	20
1.2.2.3 Lögting	21
1.2.2.4 Landsstovnar	22
1.3 Fólkayvirlit	22
1.4 Mentamál	23
1.4.1 Skjalasøvn	23
1.4.2 Friðing, Søvn	24
1.4.3 Bókasøvn	24
1.5 Slökkilið, Ravmagn, Leiguíbúðir, Byggi- og býarskipanir ...	27
1.5.1 Slökkilið	27
1.5.2 Ravmagn	29
1.5.3 Íbúðir	29
1.5.4 Byggi- og býarskipanir	29
1.6 Dýr, Matvørur	31
1.6.1 Dýr	31
1.6.2 Matvørur	31
1.7 Ognartøka, Matrikulering o.a.	32
1.7.1 Ognartøka	32
1.7.2 Matrikulering	32
1.7.3 Ognar- og grannaviðurskipti á landbúnaðarognum ...	34
1.8 Undirvísingarmál	36
1.8.1 Fyrisitingin av undirvísingarverkinum	36
1.8.2 Fólkaskúlin	36
1.8.3 Skúlabókasøvn	51
1.8.4 Yrkisútbúgvingar	51
1.8.5 Frítíðarundirvísing og Musikkskúlar	51
1.9 Umhvørvi, vatn o.a.	55
1.9.1 Náttúrufriðing	55
1.9.2 Umhvørvisvernd	55

1.9.3 Vatnburturbeining	61
1.10 Almannaþingarskipti	61
1.10.1 Forsorg	61
1.10.2 Almannaþingarskipti	66
1.10.3 Sjúka	66
1.11 Verja – borgaravernd	67
1.12 Ferðsla, Vegir	67
1.12.1 Ferðsla	67
1.12.2 Vegir	69
1.13 Lögreglan	69
1.14 Skattamál	70
1.14.1 Samtíðarskattalógin	75
1.14.2 Meirvirðisgjald	75
1.14.3 Panting fyrir skatt og önnur gjöld til tað almenna	75
1.15 Heilsumál	76
1.15.1 Almenna heilsulóggávan	76
1.15.2 Sjúkrahúsverk v.m.	76
1.15.3 Smittandi sjúkur, Fyrirbygging, Heilsutænastan uttan fyrir sjúkrahúsini	76
1.16 Havnir	78
1.17 Skráir	79
1.18 Almennir fíggjarmöguleikar	81
2. Meginreglur	83
3. Fígging av kommununum	85
3.1 Verandi fígging og flytingar millum land og kommunur ..	85
3.2 Heildarveitingarskipan	87
3.3 Skattaskipan	88
3.4 Ognarskattur	89
3.5 Nýslugjöld	89
4. Útjavning	90
4.1 Alment um útjavning	90
4.2 Útjavning eftir inntøkugrundarlagnum	91
4.3 Útjavning eftir útreiðslutørvi	94
4.4 Ráðlegging um eina útjavningarskipan	96
4.5 Viðmerkingar til útjavningina	97
4.6 Útjavning samandráttur	97
5. Tilmæli um tillagingar í lóggávuni	99
5.1 Kommunustýri og kommunuval	99
5.2 Stýrisskipanarskipti	100

5.3 Fólkayvirlit	100
5.4 Mentamál	101
5.5 Slökkilið, Ravmagn, Leiguíbúðir, Byggi- og býarskipanir ...	101
5.6 Dýr, Matvørur	102
5.7 Ognartøka, Matrikulering o.a.	103
5.8 Undirvísingarmál	104
5.9 Umhvørvi, vatn v.m.	105
5.10 Almannaáviðurskipti	106
5.11 Verja – borgaravernd	108
5.12 Ferðsla, Vegir	108
5.13 Kirkja	108
5.14 Løgreglan	108
5.15 Skattamál	109
5.16 Heilsumál	109
5.17 Havnir	110
5.18 Skráir	111
6. Raðfesting fyri aðalstýrini	112
6.1 Løgmansskrivstovan	113
6.1.1 Roknskaparreglur og bókhaldsskipan fyri kommunurnar	113
6.1.2 Kunngerðir til persónupplýsingarlógina	113
6.1.3 Endurskoðan av lógini um fólkayvirlit	113
6.1.4 Landsplanlóg (landsætlanarlóg) og endurskoðan av byggi- og býarskipanarlógini	114
6.1.5 Nýggj lóg um ognartøku	114
6.1.6 Endurskoðan og møgulig samlegging av løgtingsvallógini og kommunuvallogini	115
6.2 Fíggjarmálastýrið	116
6.2.1 Nýggj skattalóggáva	116
6.2.2 Útjavningarskipan	116
6.2.3 Dagføringar av eldri lógum	117
6.3 Fiskimálastýrið	118
6.4 Vinnumálastýrið	119
6.4.1 Nýggj havnalóggáva	119
6.4.2 Matvørulógin	119
6.4.3 Dagføring av ávísnum galdandi lógum	120
6.5 Mentamálastýrið	121
6.5.1 Kirkjugarðar	121
6.5.2 Yrkisskúlar	121
6.5.3 Skúlaøkið	121
6.5.4 Bókasavnslógin	122
6.6 Almanna- og heilsumálastýrið	123
6.6.1 Eldraøkið	123

6.6.2 Tey heimleysu	123
6.6.3 Barnaforsorg	124
6.6.4 Forsorg	124
6.6.5 Hvíldarheimið „Naina“	124
6.6.6 Primera heilsutænastan	124
6.6.7 Trivnaðar- og heilsuráðið	124
6.7 Oljumálastýrið	125
6.7.1 Umhørvi og náttúruvernd61	125
6.7.2 Vatn	125

Inngangur

Í október 2000 gjørði løgmaður av at tað framhaldandi arbeiðið við at umskipa viðurskiftini millum land og kommunur skuldi skipast sum ein verkætlan.

Endamálið við verkætlanini er eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur.

Verkætlanin verður framd í tveimum umførum.

Fyrri umfar er við støði í kommunuálitinum at staðfesta og raðfesta økini innan hvørt einstakt aðalstýri, har uppgávu- og ábyrgdarbýtið skulu gerast greiðari. Til hetta endamál varð settur ein arbeiðsbólkur undir leiðslu av løgmansskrivstovuni. Limir í arbeiðsbólkinum eru umframt umboð fyri løgmansskrivstovuna, eitt umboð fyri hvørt av kommunufeløgnum og eitt umboð fyri avvarðandi aðalstýri. Bólkurin verður skipaður soleiðis, at løgmansskrivstovan og umboðini fyri kommunufeløgini verður kjarnin, meðan umboðini fyri aðalstýrini eru við, tá staðfest og raðfest verður innan øki hjá teirra aðalstýri.

Limir í hesum arbeiðsbólki hava verið:

Hilmar Høgenni, Løgmansskrivstovan
 Jógvan K. Mørkøre, Føroya Kommunufelag
 Sveiney Sverrisdóttir (komin fyri Jógvan K. Mørkøre),
 Føroya Kommunufelag
 Jens Marius Poulsen, Kommunusamskipan Føroya
 Atli Leo, Fíggjarmálastýrið
 Ronnie Háfoss, Fiskimálastýrið
 Niels Winther, Vinnumálastýrið
 Eva H. Bennicke (komin fyri Niels Winther), Vinnumálastýrið
 Jenny Lydersen, Mentamálastýrið
 Aibritt á Plógv, Almanna- og heilsumálastýrið
 Maria á Dul (komin fyri Aibritt á Plógv),
 Almanna- og heilsumálastýrið
 Jóan Hendrik Svabo Samuelson (komin fyri Mariu á Dul),
 Almanna- og heilsumálastýrið
 Tina Johannesen, Oljumálastýrið

Seinna umfar er við støði í staðfestu raðfestingini í fyrri umfari at seta arbeiðsbólkar at arbeiða við teimum økjum, ið eru raðfest fremst. Samansetingin av arbeiðsbólkunum er tann sama, tó soleiðis at arbeiðsbólkarnir verða víðkaðir soleiðis, at áhugabólkar á teimum ymsu økjum eisini eru umboðaðir.

Við stöði í úrslitinum av fyrra umfari verður gjörd ein samlað tíðarætlan fyri seinna umfar, ið byrjar skjótast gjørligt, eftir at fyrra umfar er liðugt.

Hetta upprit er úrslitið av fyrra umfari í verkætlanini.

Ætlanin við hesum uppriti er at lýsa uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur í dag og síðani koma við tilmælum um, á hvørjum økjum hetta býtið eigur at umskipast og gerast greiðari. Harafturat verður orðað eitt tilmæli um aðalreglur fyri tað framhaldandi arbeiðið við at fáa eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur.

Lýsingin av verandi lóggávu á kommunala økinum hevur til endamáls at vísa, hvussu alt virkseimið í verandi kommunuskipan verður formliga stýrt og leiðrættað, heruppií hvussu lóggávan ásetur uppgávubýtið og fíggarliga ábyrgdarbýtið millum land og kommunur á ymsu málsøkjunum. Henda lýsing er ein dagføring av teirri lýsing, ið kommununevndin kom við í sínum álit.

Lýsingin er skipað soleiðis, at í 1. kapitli er greitt frá høvuðsinnihaldinum í serlóggávuni á málsøkjunum og víst verður á uppgávubýtið og fíggarliga ábyrgdarbýtið millum land og kommunur.

Í 2. kapitli verða meginreglur fyri einum greiðum uppgávu- og ábyrgdarbýti viðgjørðar. 3. kapitlur viðger, hvussu kommunurnar skulu fíggjast. 4. kapitlur er ein lýsing av eini javningarskipan millum kommunur, og 5. kapitlur er ein gjøgnumgongd – við stöði í 1. kapitli – av teimum økjum, har mett verður, at neyðugt er við broytingum ella nýggjari lóggávu.

Í 6. kapitli er eitt tilmæli um raðfesting fyri hvørt aðalstýri og útgreinað tilmæli til partar av tí framhaldandi arbeiðinum við uppgávu- og ábyrgdarbýtinum millum land og kommunur. Vert er at leggja sær í geyma, at raðfestingin ikki er ein raðfesting fyri, hvussu øki skulu leggjast út til kommunurnar, men eitt tilmæli um ein raðfesting fyri, hvussu arbeiði í teimum einstøku aðalstýrunum skal fara fram, tá greiðari býti millum land og kommunur skal fáast í lag fyri málsøkini hjá teimum einstøku aðalstýrunum. Ein samlað tíðarætlan er fyrsta stig í seinna umfari.

1. Uppgávu- og ábyrgdarbýti

1.1 Kommunustýri og kommunuval

Løgtingslóg nr. 87 frá 17. mai 2000 um kommunustýri (kommunustýrislógin) (LMS) Kommunustýrið skal vera skipað áðrenn árslok í kommunuvalárinum. Í sambandi við skipan av kommunustýrinum er mannagongd ásett í kommunustýrislógini, hvør kallar inn, hvussu valt verður og hvat skal veljast. Tað eru tveir valhættir: Meirilutavalhátturin, ið verður nýttur, tá eitt umboð skal veljast, og lutfalsvalhátturin, ið verður nýttur, tá fleiri umboð skulu veljast.

Reglugerðir og skipanir kommunustýrisins

Kommunustýrið skal gera eina kommunustýrisskipan, ið fevnir um reglur um stýrisviðurskifti, tal av kommunustýrisslimum, manning og málsøki hjá føstu nevndunum, reglur um upplýsing og hjálp frá fyrisingini og hvussu kommunustýrisskipanin kann verða broytt.

Kommunustýrið skal eisini gera eina fundarskipan, skipa umsitingina og gera eina starvsfólkaskipan.

Kommunustýrisfundir

Allir kommunustýrisfundir eru almennir. Almenni fevnir um rættin til at hoyra og síggja, men ikki talufrælsi. Í serligum førum er tó heimild fyri undantaki og at viðgera mál fyri afturlatnum hurðum.

Yvirlit yvir komandi mál og úrrit úr gerðabókini skulu almanna-kunngerast við fyriliti fyri reglunum um tagnarskyldu.

Serligar ásetingar eru fyri 1. fund. Fyri vanligar fundir er ásett, at gerast skal ein bindandi ársfundarætlan, fundartíðin eigur at vera hóskilig fyri borgaran.

Fundarboð

Borgarstjórin gevur fundarboð hóast ársfundarætlan. Fundarfráboðanin eigur at fevna um eina fundarskrá, og mál og málslýsingar eiga at verða lagdar fram, fyri at kommunustýrisslimirnir kunnu gera sær eina meting av málunum. Er eitt mál ikki nóg væl lýst, kann málið verða kravt útsett. Fundarfreistin eigur at vera minst 4 dagar.

Eykafundir

Eykafundir kunnu vera, tá borgarstjórin metir tað vera neyðugt, ella um 1/3 av limunum krevja fund. Eykafundir eiga at verða lýstir alment, um høvi er til tess.

Viðtökuføri

Kommunustýrið er viðtökuført, um í minsta lagi 1/2 av limunum er á fundi.

Atkvøðugreiðsla

Uppskot er samtykt, tá meir enn helmingurin av teimum, ið greiða atkvøðu, atkvøða fyri. Stendur á jøvnum, er uppskotið fallið. Sostatt eru 4 atkvøðumøguleikar: ja, nei, at atkvøða blankt og ikki at greiða atkvøðu.

Skjalainnlit sambært kommunustýrslógini

Her fáa kommunustýrslimirrætt til innlit í øll skjøl, eisini innanhýsis skjøl. Avmarkingarnar eru, at tað bert eru verulig skjøl, sum innlit kann fáast í, t.e. at kommunustýrið hevur ikki skyldu til at útvega nýtt tilfar. Skjølini skulu hava samband við mál, ið eru ella kunnu verða tikin til viðgerðar í kommunustýrinum. Almenn gjøgnumgongd av skjølum er sostatt ikki fevnd av ásetingini.

Mannagongdin er, at umbønin skal stílast til borgarstjóran, og umbønin skal eyðmerkja málið/skjalið. Leiðreglur fyri skjalainnlitið skulu gerast og í síðsta enda ger kommunustýrið hetta av.

Fráboðan um forfall

Boðast skal frá forfalli, um kommunustýrslimur er burturstaddur meiri enn 14 samfeldar dagar. Tað er borgarstjórin, ið fær fráboðanina, og við fráboðanini skal eisini vera ein grundgeving.

Tiltakslimir

Tiltakslimur skal innkallast til 1. fund og tá limi berst frá at mæta í 14 dagar ella meira. Tiltakslimur kann verða innkallaður, tá limur er óegnigur, tá limur ikki kann mæta, og við 2. viðgerð av fíggarætlanini.

Gerðabókin

Ábyrgdina av gerðabókini hevur borgarstjórin. Í gerðabókina skal verða ført, hvør er á fundi, um og nær limir koma ella fara av fundi, avgerðir, hvør atkvøður hvat og møguligar serstöður. Við fundarlok skal gerðabókin verða upplisin og undirskrivað. Innlit er í gerðabókina, tó við fyriliti fyri reglunum um tagnarskyldu.

Gegni sambært kommunustýrslógini

Tað er skylda hjá tí einstaka liminum at boða frá, um hann heldur iva vera um sítt gegni. Tiltakslimur kann verða kallaður inn, og málið kann eisini verða kravt útsett, tó ikki um 2/3 eru ímóti, ella málið ikki

tolir at bíða. Tað er kommunustýrið, ið ger av, um kommunustýrslimur er ógegnigur.

Kommunustýrslimir

Kommunustýrslimir hava skyldu til at taka við vali sum borgarstjóri, varaborgarstjóri, nevndarlimur og umboð. Teir hava skyldu til at møta á fundi, gera uppgávur, sum verða álagdar av kommunustýrinum, siga frá viðvíkjandi ógegni og í grundregluni at greiða atkvøðu.

Kommunustýrslimir kunnu bera seg undan at verða borgarstjóra-valevni. Teir hava rætt til fríloyvi til fundir o.a., samsýning, at seta fram uppskot, spyrja um øll mál, at fáa dagsskráir, úrrit úr gerðabókum, málstilfar o.a., sum sent verður nevndarlimunum. Teir hava somuleiðis rætt til at fáa mál á fundarskrá, at fáa upplýsingar um mál og tekniska hjálp frá fyrisitingini til málsviðgerð og at nýta egna serkøna hjálp til at kanna framlagt tilfar.

Borgarstjórin

Borgarstjórin leiðir fyrisitingina, gevur fundarboð, fyrireikar fundirnar, leggur mál og málslýsingar fram, kallar tiltakslimir inn, leiðir fundirnar, skipar atkvøðugreiðsluna, fremur samtyktir kommunustýrisins og kann avgreiða smærri mál og mál, ið ikki tola at bíða. Hann býtir málini millum nevndirnar, er fíggarnevndarformaður, samskipar nevndararbeiðið og umboðar kommununa úteftir. Í kommunum < 500 tekur borgarstjórin sær av tí, ið annars liggur hjá fíggarnevndini ella aðrari nevnd.

Borgarstjórin hevur skyldu til at taka við vali, og um setanarbrøkurin er 1/1 í kommunum við fleiri enn 500 íbúgvum, skal borgaraliga starvið leggjast niður. Borgarstjórin skal ansa eftir, at farið verður fram eftir samtyktum kommunustýrisins, ansa eftir, at allar inntøkur og útreiðslur hava neyðuga játtan og at gerðabókin verður førd á rættan hátt.

Borgarstjórin hevur m.a. rætt til at taka lut á nevndarfundum, at reisa mál í kommunustýrinum, at kalla eina ella fleiri nevndir saman fyri at tosa um felags mál, rætt til farloyvi úr almennum starvi umframt rætt til samsýning.

Varaborgarstjórin

Varaborgarstjórin virkar í formansins stað, tá hesum berst frá. Í hvønn mun varaborgarstjórin tekur við ger borgarstjórin og í seinna enda kommunustýrið av.

Fíggarumsitingin

Kommunustýrið er játtanarmyndugleikin, og kommunustýrslógin setur í hesum sambandi forboð móti heimiling.

Fíggarætlanin er ein ætlan fyri tey tiltøk og arbeiðir, ið kommunan ætlar at fremja. Fíggarætlanin er tann fíggarliga heimildin. Tann materiella heimildin verður fingin til vegar við samtyktum í kommunustýrinum, men eftir umstøðunum kann ein fult útgreinað fíggarætlan eftir einari ítøkiligari meting eisini vera at rokna sum nøktandi materiell heimild. Fíggarætlanin er bindandi fyri umsitingina og grundarlagið undir skattaútskrivingini. Um játtan ikki er tøk á fíggarætlanini, kann hon fáast til vegar við eykajáttan. Í lógini eru ásettar tíðarfreistir bæði fyri fíggarætlan og eykajáttan.

Við heimild í kommunustýrslógini eru lýstar 4 kunngerðir, ið m.a. hava við fíggarviðurskiftini hjá kommununum at gera, sí niðanfyri.

Fíggarnevndin

Borgarstjórin er føddur formaður. Fíggarnevndin umsitir mál viðvíkjandi kassa- og roknskaparverki og lønar- og starvsfólka viðurskiftum. Hon samskipar og fylgir við fíggarligu og fyrisitingarligu viðurskiftunum innan kommunala fyrisitingarøkið.

Fíggarnevndin hevur ábyrgd av bókhaldsførsluskipanini, at roknskapurin verður grannskoðaður, viðgerð og stødutakan til viðmerkingar frá grannskoðanini og at grannskoðaður roknskapur og grannskoðanarfrágreiðingin koma fyri kommunustýrið til góðkenningar og undirskrivningar.

Fastar nevndir

Umframt fíggarnevndina skulu ein ella fleiri fastar nevndir veljast til beinleiðis fyrisiting av kommunalum viðurskiftum. Nevndirnar eru undirlagdar avgerðum kommunustýrisins, og málsøkið hjá nevndunum verður ásett í kommunustýrisskipanini. Talið á nevndarlimum skal vera stakt, og tað skal vera minni enn helmingurin av øllum kommunustýrisslimunum. Nevndarlimirnir skulu vera kommunustýrisslimir. Nevndarfundir eru ikki almennir og nærri reglur um nevndararbeiðið kunnu ásetast í eini fundarskipan.

Uppgávarnar hjá nevndarformanninum eru líkar teimum, sum borgarstjórin hevur í kommunustýrinum.

Aðrar nevndir og umboðan

Kommunustýrið kann seta serstakar nevndir at ráðgeva kommunustýrinum ella ávísari nevnd ella at taka sær av ávísam málum.

Kommunustýrið kann seta staðbundnar ráðgevandi nevndir at tryggja fólki á staðnum ummælisrætt viðvíkjandi staðbundnum viðurskiftum. Staðbundnar nevndir verða skipaðar við kommunustýrisumboðum og staðbundnum umboðum, ið eru vald av staðbundnu veljarunum.

Val av øðrum nevndum og umboðum. Skal ein limur veljast, verður meirlutavalhátturinn nýttur, skulu fleiri limir veljast, verður lutfalsvalhátturinn nýttur, skulu bæði kommunustýrslimir og onnur umboð veljast, verða øll vald undir einum.

Kommunalt virkseml

§ 50 í kommunustýrslógini hevur ásetingar um vinnuligt virkseml. Kommunur kunnu einans luttaka í vinnuligum virkseml, um so er, at virkseml tænar einum almannagagnligum endamáli og ikki hevur vinning fyrri eyga. Forboð er móti stuðli til einstaklingar ella einstakt virkseml, uttan so at serligar orsökir eru, men kommunurnar kunnu seta almenn tiltøk í verk til frama fyrri vinnulívið á staðnum. Kommunustýrið hevur skyldu til at boða landsstýrismanninum frá, áðrenn almenn tiltøk verða sett í verk, stuðul verður latin ella kommunan tekur lut í vinnuligum virkseml.

Eftirlit

Landsstýrismaðurin hevur eftirlit við kommununum. Hetta er eitt rættargildiseftirlit. Tað, sum eyðkennir rættargildiseftirlitið, er, at tað kann verða framt av sínum eintingum (ex. officio). Eftirlit er við, at kommunurnar halda lógarásetingar, at kommunustýrini ikki taka ólógligar avgerðir og at avgerðir, sum skylda er at taka, verða tiknar, umframt eftirlit við kommunalu stýrisskipanarviðurskiftunum.

Sum serligur partur av eftirlitinum kunnu krøv í ávísu førum verða sett til uppskot til fíggarætlan, fíggarætlan ella eykajáttan hjá kommunum, hvørs nettoskuld er størri enn eina nettoálfkning og roknskapir.

Í sambandi við at landsstýrismaðurin úttinnir eftirlitið sambært kommunustýrslógini, kann hann geva vegleiðandi ummæli, áheitanir og tilmæli um ávís viðurskifti/mál. Í serligum førum kann landsstýrismaðurin ógilda avgerðir, fyrbils taka avgerðir av, áleggja einstøku kommunustýrslimumum tvingsilsbøtur, saksøkja einstakar kommunustýrslimir eftir endurgjaldi. Eisini kann landsstýrismaðurin í ávísu føri heita á ákærvaldið um at reisa átal, hevur kommunustýrslimur tilætlað ella av grovum ósketni skúgvað skyldur sínar til viks.

Ávísar avmarkingar eru í heimildunum hjá landsstýrismanninum. Eftirlitið er fyrst og fremst eftirlit við kommunustýrinum sum fyrisitingarligur myndugleiki og ikki sum privatrættarligur partur ella sum arbeiðsgevari. Tær avgerðir, sum kunnu verða fyrri rættartiltøkum, eru tær ólógligu. Tá sipað verður til lóggávuna, er tað bæði at fata sum kommunustýrslógin og lóggávan yvirhøvur, bæði skrivaður og óskrivaður rættur, herímillum rættaraðalreglurnar. Orðið lóggáva má tó skiljast avmarkandi í sambandi við, at bæði teori og praksis hava

góðkent, at rættartiltøkini hjá eftirlitsmyndugleikanum ikki kunna nýtast fyri at noyða krøv ígjøgnum, ið eru grundað á privatrættarligar bindingar. Alment er treytin fyri at seta tiltøkini, sum nevnd eru omanfyri, í verk tann, at tað stendur eftirlitsmyndugleikanum greitt, at lógin er skúgvað til viks.

Kunngerð nr. 121 frá 22. desember 2000 um samsýning v.m. sambært kommunustýrislógini ásetur, at kommunustýrið skal áseta samsýning í kommunustýrisskipanina til: kommunustýrismir, nevndarlimir/-formenn, fundarpening/fastu samsýning, borgarstjóran/varaborgarstjóran.

Kunngerð nr 122 frá 22. desember 2000 um alment útboð av kommunalari fastogn. Sambært § 1 er høvuðsreglan, at ognin skal verða boðin út alment, áðrenn hon verður seld. Undantøk til alment útboð, um talan er um: sølu til landsmyndugleikar, kommunu ella kommunalan felagsskap, sbr. § 51 í kommunustýrislógini sølu til felag, stovn v.m., sum kommunan lógliga kann veita stuðul, sølu av økjum, ið eru minni enn 300 m² til víddar og sum tað ikki sjálvstøðugt kann verða bygt á ella kommunala útstykingar o.tíl., har tillutan og prísáseting fara fram eftir frammanundan ásettum reglum. Eisini kann landsstýrismaðurin góðkenna, at vikið verður frá kravinum um alment útboð í sambandi við makaskifti og tá tað annars eru serlig viðurskifti, ið tala fyri, at ognin ikki verður boðin út.

Kommunustýrini skulu skráseta allar sølur við upplýsing um útboð, slag av ogn, matr. nr. og vídd, og um ognin ikki varð boðin út, hvør grundgevingin tá var. Hvønn 1. mars skal yvirlit yvir sølur í árinum frammanundan sendast landsstýrismanninum til kunningar.

Kunngerð nr. 123 frá 22. desember 2000 um útrokningarskattaprosent sambært kommunustýrislógini ásetur, at útrokningarskattaprosentið til áseting av einari álíkning av nettoskuld hjá kommunum fyri árið 2001 verður sett til 23 %.

Kunngerð nr. 124 frá 22. desember 2000 um ábyrgdarbindingar, veðhald v.m. sambært kommunustýrislógini ásetur, at kommunustýrið ikki kann áleggja kommununi ábyrgdarbindingar ella veðhaldsskyldur o.tíl ella gera broytingar í treytunum fyri ábyrgdarbindingum ella veðhaldsskyldum o.tíl. uttan loyvi landsstýrismansins. Heldur ikki kann kommunustýrið uttan loyvi landsstýrismansins geva tilsøgn um regluligar veitingar, sum kommunan ikki eftir lógini hevur skyldu til.

Løgtingslóg nr. 44 frá 19/6-72 um val til allar føroyskar kommunur, sum seinast broytt við LI. nr 100 frá 6/10-2000 (Kommunuvallógin) (LMS). Regluligt val fer fram annan týsdag í november, og valskeiðið byrjar 1. januar árið eftir. Valskeiðið til bý-/bygda(r)ráðið er 4 ár. Fyrstvaldi limurin boðar til fyrsta fundin í nývalda bý-/bygda(r)ráðnum.

Bý-/bygda(r)ráðið setur eina valnevnd at fyrireika og fyriskipa valið. Valnevndin skal í minsta lagi hava 3 limir. Nevndin skipar seg sjálf og situr sama tíðarskeiðið sum bý-/bygda(r)ráðið.

Landsstýrismaðurin skal í minsta lagi 6 vikur fyri valdagin lýsa:

- nær valdagurin er
- hvar valevnislistar kunnu verða latnir inn og
- nær seinasta freist er at lata inn valevnislistar.

Í seinasta lagi 1 viku fyri valið skal valnevndin lýsa stað og klokcutíð, nær ið valt verður.

Vallistin, ið sýnir, hvør ið hevur valrætt, skal vera gjørdur í seinasta lagi 1. september í tí ári, valið verður. So skjótt, valdagurin er ásettur, verður eykalisti gjørdur yvir teir veljarar, sum hava fingið valrætt, eftir at høvuðsvallistin er gjørdur og til valið er.

Vallistarnir skulu verða lagdir fram til alment eftirlit í seinasta lagi 4 vikur fyri valið, og teir skulu liggja frammi í 2 vikur. Lýst skal vera 5 vikur fyri valið, hvar listarnir liggja frammi.

Bý-/bygda(r)ráðið kann gera av at nýta valkort. Um hetta verður gjørt, skal valkortið hava upplýsingar um navn, bústað og talnummar á vallistanum, og kortini skulu verða send út í seinasta lagi 2 vikur fyri valið.

Valevnislistarnir skulu vera valnevndarformanninum ella kommununi í hendi í seinasta lagi kl. 18:00, 3 vikur fyri valdagin. Gjølligari útgreiningar um valevnislistar eru í § 6 í vallógini.

Í kommunum, sum hava fleiri valstøð, verður vald serlig valstýrisnevnd fyri hvørt økið sær at skipa fyri valinum. Tað er bý-/bygda(r)ráðið, sum setur hesar nevndir. Tær skulu hava millum 3 og 9 limir, og minst ein teirra skal vera bý-/bygda(r)ráðslimur. Atkvøðuteljingin fer fram í hvørjum øki sær.

Nevndarformaðurin hevur eftirlit við, at valbók verður førd. Í valbókini skal standa alt, sum hevur týdning fyri valið. Øll nevndin skal undirskriva valbókina. Valbókin saman við øllum atkvøðutilfarinum verður latið bý-/bygda(r)ráðnum. Um bý-/bygda(r)ráðið ger av at fíntelja, skal fínteljingin fara fram í seinasta lagi vikudagin eftir sjálvan valdagin.

Kærufreistin er í seinasta lagi 8 dagar eftir, at valið er gjørt enda-

liga upp. Kærum skulu vera skrivligar. Avgerð kærum viðvíkjandi skal verða tikin á bý-/bygda(r)ráðsfundi í seinasta lagi 10 dagar eftir, at kærufreistin er farin. Bý-/bygda(r)ráðið goymir atkvøðutilfarið, til kærufrestin er farin. Síðan verður tilfarið fyribeint.

Bý-/bygda(r)ráðið kann veita valnevndarlimum, valstýrarum og hjálparfólkum samsýning fyri ta tíðina, valið og atkvøðuteljingin vara.

Kommunan rindar sjálv allar tær útreiðslur, ið standast av valinum.

1.2 Stýrisskipanarviðurskifti

1.2.1 Lóggáva, Fólkingið

Lov nr. 169 af 5/6-1953: Danmarks Riges Grundlov. § 82 í grundlógini gevur kommununum rætt til sjálvar at stýra sínum viðurskiftum við lóg undir eftirliti av statinum. § 86, ásetur, at valrættaraldurin til bý-/bygda(r)ráðini er tann sami sum til fólkatingsval.

Lov nr. 458 af 30/6-1993 om folketingsvalg på Færøerne som ændret ved bekendtgørelse nr. 506 af 13. juni 1994 og bekendtgørelse nr. 792 af 17. oktober 1997 (Ríkisumboðið). Sambært §12 skulu veljarar til fólktingsval á vallistan í teirri kommunu, har teir sambært fólkayvirlitinum eru skrásettir. Persónar, ið fyribils eru staddir uttanlands v.m., skulu heita á ta kommunu, teir síðst vóru tilmeldaðir, at koma á vallistan.

So skjótt, val er útskrivað, skal kommunan við støði í sínum fólkayviriliti gera ein vallista yvir veljararnar í kommununi¹. Tá ið hetta er gjørt, verða valkort send út. Sambært §§17 og 80 skal kommunan í seinasta lagi 10 dagar fyri valdagin kunngerá á vanligan hátt, at valkort verða send út til veljararnar. Veljarin skal beinanvegin boða kommununi frá, um skeivleiki er, ella um viðkomandi ikki hevur fingið nakað valkort. Kommunan skal beinanvegin viðgera fráboðanir um møguligar skeivleikar og rætta teir bæði á valkorti og á vallistanum.

Í seinasta lagi tann dagin, val er útskrivað, skal kommuna fyri hvørt valøki sær velja 3 ella 5 valstýrarar. Kommunan velur sjálv formannin. Um áneyðir eru til tess, tilnevnr kommunan somuleiðis

¹ Síðvenja er, at landsfólkayvirilitið sendir listarnar út til kommunurnar (tó ikki fyri Tórshavnar kommunu), og kommunurnar gjalda fyri hetta.

hjálparfólk at hjálpa valstýrarunum við valinum. Fyri valøki, ið fata um fleiri kommunur, ásetur landsstýrið, hvussu nógvar valstýrarar og hjálparfólk hvørt bý-/bygda(r)ráð skal velja, og somuleiðis hvat bý-/bygda(r)ráð skal velja formannin. Valstýrini skulu føra atkvøðubók, har allar viðkomandi upplýsingar um atkvøðuna verða skrivaðar saman við valúrslitinum. Dagpeningur/samsýning verður latið valstýrarum og hjálparfólki teirra.

Sambært § 24 kunnger kommunan á vanligan hátt bæði valdag og nær valt kann vera sjálvan valdagin.

Valnevndin kunnger skjótast gjørligt í bløðunum góðkend valevni til valið. Valstýrini geva somuleiðis ríkisumboðsmanninum og bý-/bygda(r)ráðunum boð um valevnini. Bý-/bygda(r)ráðið kunnger so á vanligan hátt hesi boð frá valstýrinum.

Bý-/bygda(r)ráðið í tí kommunu, har valstaðið er, skal syrgja fyri valhøli og neyðugum tali av atkvøðurúmum og atkvøðukassum. Á útoyggjum, ið ikki eru sjálvstøðug valøki, kunnu veljararnir atkvøða við brævi á staðnum. Kommunan skal í hesum føri velja ein ella fleiri atkvøðumóttakarar á staðnum².

Tá ið kommunan fær eina brævatkvøðu, skal hon straks bæði dag- og klokkuvesta á brævbjálvan, nær hon fekk brævatkvøðuna. Kommunan førir í protokoll talið á brævatkvøðum, móttøkudagfestingina eins og talið á teimum brævatkvøðum, ið verða sendar øðrum viðkomandi kommunum, og nær tær eru sendar teimum. Kommunan skal somuleiðis syrgja fyri, at brævatkvøðurnar verða latnar valstýrinum, áðrenn atkvøðan byrjar.

Kærur um valið skulu vera stílaðar til Fólkatangið, men sendar ríkisumboðnum. Kærufreistin er 1 vika. Kommunan varðveitir valtilfarið, ið ikki verður givið valstýrinum, til kærufreistin er úti. Tá verður beint fyri tilfarinum.

Sambært § 87 rinda kommunurnar útreiðslurnar í sambandi við fólkatingsval, tó

- rindar landskassin tær fyriskipanir, ið eru álagdar valstýrinum, og veitir teimum ferðaendurgjald
- rindar ríkiskassin tilfarið til brævatkvøður
- rindar tann myndugleiki, ið atkvøðumóttakarinn umboðar, postgjald til brævatkvøðurnar.

Ríkiskassin veitir tó kommununum tilskot, sum svarar til dagpeningin til valstýrararnar og hjálparfólk teirra.

² Tað er bert Dímun av útoyggjunum, sum ikki er eitt sjálvstøðugt valøki. Dímun hoyrir til Skúvoyar valøki.

1.2.2 Heimastýrisskipan, Landsstýri, Løgting, Landsstovnar

1.2.2.1 Heimastýrisskipanin

Løgtingslóg nr. 103 frá 26/7-1994 um stýrisskipan Føroya (LMS). Í § 56 í hesi lóg er ásett, at rætturin hjá kommununum at skipa egin viðurskifti undir eftirliti landsstýrisins verður ásettur í løgtingslóg um m.a. í hvønn mun kommunur og millumkommunalir felagsskapir kunnu vera skuldarbundnir við láni, borgan o.ø.

1.2.2.2 Landsstýrið

Løgtingslóg nr. 132 frá 10/6-1993 um fyrisitingarlóg (LMS). § 1 ásetur, at lógin er galdandi fyri allar partar av almennu fyrisitingini og eisini fyri millumkommunalir felagsskapir. Lógin er galdandi fyri málsviðgerðir, har ein fyrisitingarmyndugleiki hevur tikið ella fer at taka eina avgerð.

Lógin hevur ásetingar um ógegni, vegleiðing og umboðan o.ø. rættin til skjalainnlit, partshoyring, grundgeving, og tagnarskyldu.

Í sambandi við ógegni kann nevast, at ógegni sambært § 2 ikki er galdandi fyri bý-/bygda(r)ráð, tá ið avgerð verður tikin um samsýning o.ø. til limir. Í sambandi við vegleiðing og umboðan skulu myndugleikarnir, tá tørvur er á tí, veita vegleiðing og hjálp til persónar, ið hava spurningar innan málsøkið hjá viðkomandi myndugleika. Um áheitanin er skrivlig og ikki viðvíkur málsøkinum hjá viðkomandi myndugleika, skal áheitanin um gjørligt verða send rætta myndugleika.³

Rætturin til skjalainnlit fevnir ikki um innanhýsis arbeidsskjøl. Tílik skjøl eru m.a. brævaskifti millum bý-/bygda(r)ráðið og tess:

- nevndir
- deildir og
- aðrar fyrisitingarligar stovnar

og somuleiðis eisini brævaskifti millum teir fyrisitingarligu stovnarnar sínámillum.

Í sambandi við partshoyring skal ein avgerð vera fráboðað skrivliga uttan so, at avgerðin til fulnar gongur partinum á mæti. Skrivlig grundgeving kann verða kravd. Áheitanin um skrivliga grundgeving skal vera svarað so skjótt sum gjørligt. Grundgevingin skal hava tilvísing til tær rættarreglur, avgerðin er grundað á, og eisini til høvuðsfyrilitini, um so er, at avgerðin hvílir á eini fyrisitingarligari meting el.ø. Grundgevingin skal eisini geva vegleiðing um kærsumøguleika.

³ Tað er í lógini ikki ásett, at persónurin skal hava fráboðan um, at áheitanin er send øðrum myndugleika, men tað má rokast fyri at vera góður fyrisitingarskikkur.

Løgtingslóg nr. 133 frá 10/6-1993 um innlit í fyrisingina (LMS) er somuleiðis galdandi fyri alt virkseimið hjá almennu fyrisingini, eins og hon er galdandi fyri millumkommunalar felagsskapir. Lógin hevur ásetingar um rættin til skjalainnlit, undantaksreglur um skjalainnlit og um viðgerðina og avgerðina viðvíkjandi áheitan um skjalainnlit.

1.2.2.3 Løgting

Løgtingslóg nr. 49 frá 20/7-1978 um val til Føroya Løgting, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 24 frá 6. mars 1998. (LMS). Sambært § 3 í hesi lóg skulu bý-/bygda(r)ráðini gera ein lista yvir teir veljarar, sum hava fastan bústað í kommununi. Um fleiri valøki eru í kommununi, skal ein listi verða gjørdur fyri hvørt valøkið. Vallistarnir verða gjørdir við støði í fólkeyvirlitinum, tá ið val er útskrivað. Í seinasta lagi 1 viku eftir, at valið er útskrivað, skulu vallistarnir verða lagdir fram til alment eftirlit í 1 viku á einum/fleiri høgligum staði/støðum. Bý-/bygda(r)ráðið kunnger hetta á vanligan hátt frammanundan. Bý-/bygda(r)ráðsformaðurin skal undirskriva vallistarnar.

Kæra um vallistarnar skal sendast bý-/bygda(r)ráðnum skrivliga. Í seinasta lagi 10 dagar eftir, at kærufreistin er úti (og 4 dagar eftir, at framløgufreistin er úti), tekur bý-/bygda(r)ráðið avgerð í málinum.

Kommunan hevur skyldu at hava høli tøkt til atkvøðugreiðsluna og at útvega nóg nógvar atkvøðukassar og nóg nógv atkvøðurúm (§13, stk. 2 og § 20 stk. 2).

Eitt valstýri, ið bý-/bygda(r)ráðið setur, skipar fyri og leiðir atkvøðugreiðsluna á hvørjum valstaði. Valstýrið hevur 3 ella 5 limir; men landsstýrið ger av, hvussu nógvar limir viðkomandi kommunur skulu velja, um so er, at bygdir úr ymskum kommunum hoyra til sama valstað. Valstýrið skipar seg sjálvt. Valstýrið førir gerðabók, ið bý-/bygda(r)ráðið lóggildir.

Bý-/bygda(r)ráðið fær brævatkvøðurnar og skrivar í bók, sum nýtt verður til endamálið, nøvn á sendara, bústað, dag- og klokkufesting nær brævatkvøðurnar eru komnar teimum í hendi. Brævbjálvarnir verða sendir valstýrinum í afturlatnum líki.

Kommunan rindar útreiðslurnar av vali og vallistum. Tó fáa valstýrslimir og hjálparfólk teirra samsýning, ið landskassin rindar.

Persónar, ið ynskja valrætt, hóast teir ikki hava tilhald í Føroyum, skulu senda áheitan um upptøku á vallistan sambært **Kunngerð nr. 137 frá 23/9-1992 um upptøku á vallista av persónum, ið hava valrætt, hóast teir ikki hava tilhald í Føroyum., sum broytt við kunngerð nr. 33 frá 24. mars 1998.** Umsóknarbløð eru at fáa m. a. hjá kommununum. Landsfólkeyvirlitið skal sambært § 5 í kunngerðini fáa fráboðanir um avgerðir um upptøku á vallistan hjá kommununum.

1.2.2.4 Landsstovnar

Løgtingslóg nr. 33 frá 7/5-1991 um Hagstovu Føroya (FMS). Sambært § 1, stk. 2 nr. 2 kann Hagstova Føroya átaka sær at savna, viðgera og almannakunngera hagtøl fyri kommunur. Ætlar almennur myndugleiki ella stovnur at savna og viðgera hagtøl, skal hagstovan sambært § 1, stk. 4 hava fráboðan um hetta. Eisini skulu m.a. kommunurnar veita Hagstovuni tær neyðugu upplýsingarnar, sum hagstovan krevur tað.

Sambært § 5 í **Lov for Færøerne nr. 95 af 25/3-1933 om Statistik**⁴ hevur kommunan skyldu at hjálpa til at útvega hagfrøðiligar upplýsingar viðvíkjandi kommunalum viðurskiftum, m.a. upplýsingar um fólkatál.

Sambært **B. for Færøerne nr. 6 af 9/1-1936 om Statistik, sum broytt við B. nr. 160 frá 20/6-1936** skulu m.a. kommunurnar hjálpa til at útvega og hagreiða hagfrøðiligar upplýsingar. Tá ið fólkateljing er, eiga bý-/bygda(r)ráðini at skipa fyri hesi teljing. Eftir fólkateljingina skulu bý-/bygda(r)ráðini fylla út býarlistan/sóknarlistan.

Í Tórshavn skipar Tórshavnar býráð fyri upplýsingum viðvíkjandi landbúnaðarhagtølum, meðan sýslumenninir skipa fyri hesum uttan fyri Tórshavn. Upplýsingarnar vera útvegaðar við at fylla út oyðublað. Oyðubløðini verða, tá ið tey eru fylt út, send ríkisumboðsmanninum. Sýslumenninir og bý-/bygda(r)ráðini skulu hjálpa til í sambandi við seyðateljing.

1.3 Fólkeyvirlit

Løgtingslóg nr. 86 frá 1/6-82 um fólkeyvirlit (LMS) ásetur, at kommunalu fólkeyvirlitini verða førð við fyriskipan frá bý-/bygda(r)ráðnum. Somuleiðis er ásett, at kommunala fólkaeftirlitið skal hjálpa til at umsita landsfólkeyvirlitið á tann hátt, sum landstýrið ásetur.

Kunngerð nr. 95 frá 13/7-82 um fólkeyvirlit ásetur, at kommunala fólkeyvirlitið skal senda fyrispurning um upplýsingar um persón, sum er fluttur til aðra kommunu, víðari til tilflytingarkommununa.

⁴ Hagstovan hevur skrivað til Landsstýrið um at fáa hesa lóg og B. nr. 6 frá 9/1-1936 setta úr gildi. Hagstovan meinar, at lógini frá 1991 um Hagstovu Føroya fevnir um hesi øki.

1.4 Mentamál

1.4.1 Skjalasøvn

Løgtingslóg nr. 49 frá 48/4-1992 um Føroya Landsskjalasavn (MMS). Søvnini hjá almennum stovnum, íroknað kommunur, felagskommunur og felagskommunalir stovnar, skulu verða goymd og varðveitt til tess at síggja til rættin og tørvin á upplýsing og gransking. Tað snýr seg um skrivligt tilfar eins og øll onnur sløg av tilfari, ið geva upplýsingar, sum fingnar eru til vegar í sambandi við tænaðstuvirki hjá stovninum og starvsfólki hansara (§ 6). Viðkomandi stovnur hefur ábyrgdina av, at skjalasavnið verður bygt upp og varðveitt trygt. Landsskjalasavnið hefur eftirlit við skjalasavninum hjá stovnunum. Almennu stovnarnir skulu lata søvnini til Landsskjalasavnið, tá ið tey eru 30 ár, um ikki Landsskjalasavnið ásetur aðrar freistir. Søvnini hjá almennum stovni kunnu ikki verða keypt, seld ella latin á annan hátt.

Kunngerð nr. 117 frá 5/7-1995 um almenn savnindi og virkseimið hjá Føroya Landsskjalasavni⁵ ásetur nærri reglur fyri almennum savnindum. Stovnarnir skulu hava neyðturviligt fyrilit fyri sínum søvnum, t.e.

- skipa fyri tiltøkum, ið tryggja, at savnindi kunnu vera til taks og nýtt til granskingarendamál, eftir at tey eru latin Føroya Landsskjalasavni, og
- skipa fyri tiltøkum, so til ber at vraka tey savnindi, ið ikki eiga at verða varðveitt.

Um málsøkið verður flutt til annan stovn, eiga savnindi at verða hildin fyri seg, og tey eiga ikki uttan loyvi frá landsskjalasavninum at koma inn í journal- og skjalasavnsskipanina hjá tí myndugleika, ið tekur við.⁶

Sambært § 6 í kunngerðini áliggur tað almennu stovnunum at síggja til, at savnindi verða latin í fyriskipaðum standi.

Landsskjalasavnið hefur eftirlitið við skjalasøvnum í sambandi við bygdasøvnini.

⁵ Landsskjalasavnið hefur sjálvt gjørt eina kunngerð frá juli 1995 um umsiting av almennum savnindum. Her er ásett, at teldukervi skulu vera soleiðis háttáð, at tað ber til at skjalgoyma dátur frá kervunum og at formbroyta til savnsformar, ið eru óheftir av teldukervum. Harafturat krevja nýggjar journal- og skjalasavnsskipanir góðkenning frá Landsskjalasavninum.

⁶ Hetta er áleikandi í sambandi við kommunusamanleggingar.

1.4.2 Friðing, Sövn

Løgtingslóg nr. 19 frá 16/9-1948 um friðan av fornminnum og bygningum, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 11 frá 19. apríl 1972. (MMS). § 10 í hesi lóg ásetur, at sóknarstýri og/ella byggingevnd, ið fáa kunnleika um viðurskipti viðvíkjandi fornminnum o.ø., skulu uttan steðg siga landsstýrinum frá hesum.

Løgtinglóg nr. 17 frá 9/5-1972 um bygdasövn við mentunarsøguligum týðningi (MMS). Bygdasövn, ið reka mentunarsøguligt virksemi (sí §2 í lögtingslóg nr. 32 frá 2/5-1952 um fornminni), kunnu fáa almennan stuðul, um tey lúka treytirnar í hesi lóg. Bygdasövn kunnu átaka sær at savna inn og varðveita skjøl, myndir, ljóð- og myndabond og annað tilfar av bygdasøguligum týðningi.

Tað alment stuðlaða bygdarsavnið hevur skyldu at halda við líka varðarnar millum bygdur innan virkisøki savnsins. Útreiðslur í hesum sambandi verða fult endurgoldnar úr viðkomandi kommunukassa.

Kommunur, ið veita bygdarsavni studning, hava rætt at góðkenna viðtøkur savnsins og at vera við at seta stjórn.

Landið letur 60% í rakstrarstudningi til góðkent bygdarsavn. Í rakstrarútreiðslurnar verður roknað: samsýning til starvsfólk, keyp av gripum, røkt av fornminnum, hiti, ljós, reingerð, innbúgv, hølisleiga o.tíl. ella renta og avskrivning av bygningum. Hini 40% av rakstrarútreiðslunum verða rindað av bygdarsavni og teimum kommunum, ið eru innan fyri virkisøki savnsins.

1.4.3 Bókasövn

Løgtingslóg nr. 56 frá 9/6-1988 um megin-/fólka- og skúlabókasövn sum broytt við Ll. nr. 34 frá 27/3-1992 (MMS). (Fer úr gildi 1. januar 2002, tá Løgtingslóg nr. 79 frá 8. mai 2001 um bókasövn kemur í gildi)

Løgtingslóg nr. 79 frá 8. mai 2001 um bókasövn (MMS)
Meginbókasavn

Landið kann verða skipað í 7-9 meginbókasavnsdømi. Í hvørjum dømi kann eitt av fólkabókasavnunum eisini virka sum meginbókasavn. Landsstýrismaðurin í mentamálum tilnevni meginbókasavni eftir tilmæli frá Landsbókasavninum. Sum fólkabókasavn tekur meginbókasavnið sær av bókasavnstænastuni á staðnum, og sum meginbókasavn tekur tað sær av bókasavnstænastuni í meginbókasavnsdøminum, um ikki annað er avrátt.

Í øllum meginbókasøvnunum skal leiðarin vera útbúgvinn bóka-
vørður. Landsstýrismaðurinn í mentamálum kann gera frávik eftir til-
mæli frá landsbókavørðinum og bókavaraðafelagnum.

Landið rindar meginbókasøvnunum studning til raksturinn við
60% eftir § 14 í hesi løgtingslóg. Kommunurnar í døminum rinda í
felag tey írestandi 40% eftir nærri reglum, sum landsstýrismaðurinn í
mentamálum ásetur.

Fólkabókasavn

Bý-/bygda(r)ráðini skipa fyri fólkabókasavnstænastu. Fólkabóka-
søvnini eru kommunal. Bý-/bygda(r)ráðini velja eina bókasavns-
nevnd, sum hevur ábyrgdina av bókasavnsrakstrinum. Nevndin kann
vera tann sama sum mentanarnevndin, um ein tilíkk frammanundan
er vald á staðnum. Virkisøkið er avvarðandi kommuna ella, um avtala
er millum fleiri kommunur um felags bókasavnsrakstur, hesar komm-
unur.

Tað stendur øllum íbúgvum landsins í boði frítt og ókeypiss at nýta
øll fólkabókasøvn í landinum. Fólkabókasøvnini skulu hava tilfar til
bæði børn og vaksinn. Í øllum fólkabókasøvnnum skal leiðarin vera út-
búgvinn bóka-
vørður, og honum/henni til hjálpar verður sett annað
neyðugt starvsfólk. Landsstýrismaðurinn í mentamálum kann eftir til-
mæli frá landsbókavørðinum og bókavaraðafelagnum gera frávik.
Fólkabókasøvnini skulu fáa í lag avtalu við barnagarðar, vøggustovur
og aðrar stovnar í kommununi/kommununum um bókasavnstænastu.
Fólkabókasøvnini skulu samstarva við stovnsbókasøvn og onnur ser-
søvn. Fólkabókasøvnini kunnu seta á stovn deildir og veita bókabíla-
tænastu og aðra tænastu, har tørvur er á øktari bókasavnstænastu.

Bý-/bygda(r)ráðið ger viðtøkur fyri hvørt fólkabókasavn, og um
fólkabókasavnið er felags fyri fleiri kommunur, gera bý-/bygda(r)-
ráðini viðtøkurnar í felag. Viðtøkurnar verða sendar Landsbókasavn-
inum til góðkenningar. Í teimum førum, har meginbókasavn er, hevur
tað eftirlit við fólkabókasøvnunum í døminum og veitir ráð og leið-
beining. Er einki meginbókasavn, hvíla hesar skyldur á Landsbóka-
savninum.

Landið rindar fólkabókasøvnunum 60% í studningi av góðkendari
fíggarætlan fyri komandi rakstrarár, meðan bý-/bygda(r)ráðið rindar
restina. Umsókn um stuðul skal vera send Landsbókasavninum í
seinasta lagi 15. maí árið fyri. Upp í rakstrarútreiðslurnar verður
roknað:

løn til starvsfólk, bókasavnstilfar, hiti, ljós og reingerð, telduút-
gerð, innbúgv og viðlíkahald.

Studningurinn verður útgóldin í fíggarárinum sum eitt forskots-
gjald og avroknaður endaliga við fíggarárslok. Landsbókasavnið skal

í seinasta lagi 31. januar árið eftir hava roknskapin fyri undanfarna fíggjarár, studningurin kann tó í mesta lagi vera 60% av góðkendu fíggjarætlanini fyri tað árið.

Fólkabókasøvn, ið hava meira enn 10.000 bøkur, skulu hava egin bókasavnshøli. Tá eitt bý-/bygda(r)ráð ætlar at fara undir at byggja, umbyggja ella byggja uppí ella keypa høli til bókasavn, skal byggjella keypsætlanin við tilmæli frá Landsbókasavninum verða send landsstýrismanninum í mentamálum til góðkenningar.

Landið veitir 50% í studningi til bygging, um- ella uppbygging ella keyp av bókasavnshølum. Studningurin verður rindaður, tá ið landsstýrismaðurin í mentamálum hevur góðkent byggjella keypsætlanina og tilmæli er komið frá Landsbókasavninum. Er veruligi kostnaðurin hægri enn ætlað, kann landið somuleiðis eftir tilmæli frá Landsbókasavninum rinda 50% av tí veruliga kostnaðinum, um serligar grundir eru fyri tí.

Skúlabókasøvn

Í hvørjum skúla innan fólkaskúlan við í minsta lagi 3 samanhangandi árgangum verður skipað eitt skúlabókasavn sum námsfrøðiligur tæna-astudepil, sum skal vera liður í skúlans virksemi og partur av bókasavnskipanini. Landsstýrismaðurin í mentamálum og Landsbókasavnið áseta í felag reglur um fólk- og skúlabókasøvn, sum eru í felags høli. Landsstýrismaðurin í mentamálum ásetur reglur um virksemið hjá skúlabókasøvnunum. Skúlastýrið tekur avgerð um øll mál viðvíkjandi skúlabókasavninum, sum ikki eru lögð undir bý-/bygda(r)ráðið ella aðrar myndugleikar eftir løgtingslóg nr. 125 frá 20. juni 1997 um fólkaskúlan við seinni broytingum.

Eru fólk- og skúlabókasavnið í felags høli, skal skúlastýrið vera umboðað í bókasavnsnevndini.

Landið rindar skúlabókasøvnunum í studningi 60% av útreiðslunum til undirvísingartilfar og -amboð, meðan bý-/bygda(r)ráðið rindar restina. Umsókn um stuðul skal vera send Landsbókasavninum í seinasta lagi 15. mai árið fyri. Sambært góðkendari fíggjarætlan verður rakstrarstudningurin útgoldin við fíggjarársbyrjan og avroknað verður við fíggjarárslok.

Landsbókasavnið skal í seinasta lagi 31. januar árið eftir hava roknskapin fyri farna fíggjarár. Endaligi stuðulin verður avroknaður samsvarandi endaliga roknskapinum fyri undanfarna fíggjarár, studningurin kann tó í mesta lagi vera 60% av góðkendu fíggjarætlanini fyri tað árið.

1.5 Slökkilið, Ravmagn, Leiguíbúðir, Byggi- og býarskipanir

1.5.1 Slökkilið

Lögtingslóg nr. 78 frá 12/6-1986 um eldsbruna o.a. (VMS). Brunaumsjón landsins hefur eftirlit við brunamálum.⁷ Landsstýrið setur Brunaráð⁸ við 5 limum, har 2 av limunum verða valdir eftir uppskoti frá kommununum. Limirnir vera valdir fyri 4 ár.

Hvør kommuna skal hava slökkilið, sum er ført fyri at veita fullgott bjargingar- og slökkiarbeiði. Brunaumsjón landsins kann heilt ella partvíst sleppa einari kommunu frá hesum, um kommunan á annan hátt fær í lag fullgóða skipan. Hinvegin kann Brunaumsjón landsins áseta, at kommunur innan fyri avmarkað øki skulu hava felags slökkilið, um tær sjálvar ikki vilja halda slökkilið, og Brunaumsjón landsins kann loyva, at fleiri kommunur hava sama slökkilið.

Tað er bý-/bygda(r)ráðið, ið stendur fyri slökkiliðinum í kommununi. Landsstýrið kann í samráð við bý-/bygda(r)ráðið gera av at seta eina brunanevnd, ið so hefur fyrstøðuna av slökkiliðinum um hendi.⁹ Brunanevndin hefur 5 limir. Kommunan tilnevni 3 limir, íroknað formannin, í nevdina. Formaðurin og í minsta lagi ein aftur at honum skulu vera bý-/bygda(r)ráðslimir. Fútin tilnevni ein lim, og harafturat er ein brunaumsjónarmaður í nevdini.

Hvør einstøk kommuna setur brunaumsjónarmann, ið hefur ta dagligu fyrisitingina av slökkiliðinum. Fleiri kommunur kunnu eisini vera saman um brunaumsjónarmannin. Brunaumsjón landsins skal góðkenna tilnevningina. Kommunur kunnu harumframt seta hjálparmenn.

Sambært § 5 skal hvør einstøk kommuna gera eina brunasamtykt við reglum um:

- skipan og tænavstuvíðurskifti hjá slökkiliðinum
- ta slökkiútgerð, sum skal vera til og hildin fyri rokning kommununnar
- tey slökkiamboð, sum eigarar av fastari ogn skulu fáa sær og umsita
- ta vatnveiting, ið er neyðug til eldsslökkingina
- boðsending eftir slökkiliðinum

⁷ Fyrisitingin liggur hjá Landsverkfrøðinginum

⁸ Nærri reglur fyri brunaráðið verða ásettar í kunngerð nr. 74 frá 29/6-1987 um reglur fyri brunaráðið.

⁹ Um ikki brunanevnd verður sett, hefur bý-/bygda(r)ráðið ábyrgdina.

Brunaumsjón landsins skal góðkenna brunasamtyktina, og bý-/bygda(r)ráðið skal kunngera hana. Brunasamtyktin skal endurskoðast í minsta lagi 5. hvørt ár.

Bý-/bygda(r)ráðið ásetur nærri reglur um setan av manning til slökkiliðið, og kommunan ber útreiðslurnar at útbúgva slökkiliðið, ið landsstýrið ásetur reglur um.

Tað er skylda bý-/bygda(r)ráðsins at síggja til, at nóg góð vatnveiting er til eldslökkingar í hvørjum fjølbygðum parti av kommununi, og at neyðugur vegur er til økið. Kommunan ber útreiðslurnar av at seta og umsita slökkingarkranar og ávís vatnveitingarstöð.

Í hvørjari kommunu skal vera ein fráboðanarskipan til slökkiliðið. Brunanevndin/bý-/bygda(r)ráðið ger skipanina, ið Brunauksjón landsins og fútin skulu góðkenna.

Um ein kommuna ikki røkir sínar skyldur viðvíkjandi neyðugum slökkiamboðum, neyðugari fráboðanarskipan, vatnveiting og slökkiliðsmanning, kann spurningurin verða lagdur fyri landsstýrið, ið so fyri kommununnar rokning kann bøta um tað, sum vantar.

Tann persónur, ið hevur verið uppi í bjargingar- og slökkiarbeiði ella hevur latið amboð ella flutningstól til nýtslu í hesum føri, hevur rætt at fáa endurgjald frá kommununi fyri minsta arbeiðsinntøku, fyri at hava nýtt hesi amboð og somuleiðis fyri móguligan skaða á amboðini.

Brunaumsjón landsins kann áseta, at ein kommuna skal gera avtalu um hjálp í sambandi við eldsbruna o.a. Um ikki avtala um endurgjald er gjørd frammanundan í tílíkum føri, rindar tann kommunan, ið hevur biðið um hjálpinu, endurgjaldið.

Kunngerð nr. 45 frá 9/5-1992 um brunaverju og brunatrygd ásetur, at í sambandi við at kommunalur byggimyndugleiki veitir byggiloyvi, hevur hann skyldu at gera eina meting av øllum byggimálum og somuleiðis seta krøv, ið tryggja, at almennar ásetingar um brunatrygdir verða fylgdar. Er talan um eldhættslig virki o.a., sum koma undir reglurnar í § 21, stk. 1¹⁰ í lógini, skal kommunali byggimyndugleikin, áðrenn byggiloyvi verður givið, útvega sær loyvi frá Brunauksjón landsins.

¹⁰ § 21. Til at seta á stovn virki, har ið framleiddir, viðgjørdir ella nýttir verða sprengifimir, eldkvæmir ella serliga eldførir lögir, luftevni ella annað evni, krevst loyvi frá brunauksjón landsins. Sama er, tá ið tað snýr seg um munandi umbyggingar, økingar ella broytingar í rakstrinum.

1.5.2 Ravmagn

Kunngerð nr. 76 frá 5/10-1963 um loyvi givið interkommunala ravmagnsfelagnum S.E.V. til nýtslu av vatnkraftini v.m. (VMS). Kunngerðin ásetur nærri reglur fyri S.E.V.

1.5.3 Íbúðir

MB for Færøerne nr. 41 af 2/12-1940 om lejeforhold, som senest ændret ved L nr. 186 af 7/6-1958 (VMS) ásetur í § 12, at leigunevndin í Tórshavn hevur dómaran sum formann og harafturat 2 byggikønar, ið Tórshavnar býráð velur fyri 2 ár í senn. Tórshavnar býráð skal eisini velja 3 varamenn. Útreiðslurnar, ið nevndin hevur, herímillum samsýning til limirnar, rindar Tórshavnar kommunu.

MB er í gildi fyri Tórshavnar kommunu. Aðrar kommunur kunnu eisini seta ynski um, at MB skal verða sett í gildi fyri viðkomandi kommunu. Í hesum føri skal kommunan seta eina leigunevnd, har sýslumaðurin skal vera formaður.

Við Kunngerð nr. 17 frá 14/4-1973 (Tórshavnar uttanbígga kommunu) er MB omanfyri sett í gildi fyri Tórshavnar uttanbígga kommunu. (Nú Tórshavnar uttanbígga kommunu er vorðin partur av Tórshavnar kommunu, átti henda kunngerðin at verið sett úr gildi)

1.5.4 Byggi- og býarskipanir

Løgtingslóg nr. 13 frá 21/5-1954 um býarskipanir og byggisamtyktir, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 57 frá 13. mai 1997 (LMS) ásetur, at landsstýrið kann, tá ið eitt kommunustýri mælir til tess, góðkenna býarskipan fyri hesa kommunu ella ein part av henni. Tórshavnar kommunu skal tó gera eina býarskipan fyri kommununa.¹¹ Ein kommunu hevur skyldu at halda seg til ta býarskipan, landsstýrið hevur góðkent.

Ein býarskipanarnevnd skal verða sett við 7 limum. Formaðurin, ið løgtingið (nú: landsstýrið) velur, skal vera lögfrøðingur. Av hinum 6 nevndarlimunum velur Føroya landsstýri 3. Av hinum 3, ið skulu vera byggikønar, velur Føroya Kommunufelag 2 og Tórshavnar

¹¹ Um hetta ikki verður gjørt, kann landsstýrið broyta ella fáa til vegar eina býarskipan fyri kommununnar rokning. Tórshavnar kommunu hevur tó gjørt eina býarskipan.

kommuna 1. Limirnir vera valdir fyrir 4 ár í senn. Landskassinn ber allar útreiðslurnar hjá nevndinni.

Býarskipanarnevndin tekur stöðu til trætur millum kommunur, har býarskipanir fyrir eitt øki, ið umfatar fleiri kommunur, er samskipað, og ásetur á hvønn hátt útreiðslurnar við samskipanini skulu verða býttar millum hesar kommunur.

Ein byggisamtykt byggir á býarskipanina, og hefur ein kommuna fingið í lag býarskipan, skal hon innan 1 ár, eftir at býarskipanin er góðkend, senda landsstýrinum uppskot um byggisamtykt¹² til góðkenningar.

Áðrenn uppskotið um byggisamtykt verður sent landsstýrinum til góðkenningar, skal tað verða lagt fram til alment eftirlit í minsta lagi 3 vikur. Kommunan skal kunngerá á vanligan hátt, at byggisamtyktin er lögð fram til eftirlits. Tey mótmæli og broytingaruppskot, sum kommunan ikki tekur til eftirtektar, skulu verða send landsstýrinum saman við uppskotinum.

Tá ið byggisamtyktin er góðkend, skal hon beinanvegin verða kunngjörð á vanligan hátt og møguliga tinglýst fyrir kommununnar rokning. Landsstýrið kann tinglýsa, um tað heldur áneyðir vera til tess, sjálvst um kommunan ikki hefur hildið tað verið neyðugt.

Landsstýrið kann við samtykki frá býarskipanarnevndinni áleggja eini kommunu at fáa byggisamtyktir fyrir kommununa ella partar av henni. Landsstýrið kann eisini broyta eina góðkenda byggisamtykt. Harumframt kann landsstýrið seta tær ætlanir, sum umrøddar eru í byggisamtyktini, í verk fyrir kommununnar rokning.

Ein metingarnevnd, ið ásetur støddina á tí endurgjaldi, ognarmaður eigur at fáa fyrir ognartøku o.a., um semja ikki er fingin í lag, verður sett. Landsstýrið velur 2 limir, har annar verður formaður, og dómsvaldið velur 2 limir fyrir hvørt serstakt mál. Metingarnevndin skal áseta, hvussu útreiðslubýtið fyrir málsviðgerð, nevndar- og møguliga serfrøðingasamsýning skal vera. Landsstýrið skrivar tó fyriskipan til nevdina um, hvussu útreiðslurnar skulu verða greiddar, endurgjald útroknað o.s.fr.

Kunngerð nr. 57 frá 27. apríl 2001 um kommunala byggimálsviðgerð ásetur, at kommunustýri ikki kann geva byggiloyvi ella nýtsluloyvi, fyrr enn tað er staðfest, at tað, sum søkt verður um, eisini kann góðkennast av øðrum myndugleikum, ið sambært aðrari lóggávu hava heimild at seta krøv til bygningar.

¹² Innihaldið í byggisamtyktini er útgreinað í lógtingslógini grein 5, 3. parti.

1.6 Dýr, Matvörur

1.6.1 Dýr

Løgtingslóg nr. 82 frá 19/6-1990 um hundar (VMS). Gjald fyri at avhenda hund, ið gongur leysur og er upptikin, fellur til viðkomandi, sum hevur hundin, annars í kommunukassan

Bý-/bygda(r)ráðið kann seta fólk, sum fáa heimild at taka leysar hundar. Bý-/bygda(r)ráðið skal útvega lögregluni ókeypiss høli til tílíkar hundar, og bý-/bygda(r)ráðið hevur skyldu at taka sær av hesum hundum. Fleiri kommunur kunnu í felag seta hundaupptakarar og útvega høli til teirra. Bý-/bygda(r)ráðið kann áseta gjald fyri tær útreiðslur, ið standast av, at hundur verður tikin og innlæstur. Tó ber kommunan hesar útreiðslur, um tær ikki verða goldnar.

Kunngerð nr. 28 frá 7/5-1991 um skyldu at hava hund í bandi í Tórshavnar og Argja kommunu hevur heimild í løgtingslóg nr. 82 um hundar og ásetur, at hundar í Tórshavnar og Argja kommunu skulu vera í bandi.

1.6.2 Matvörur

Løgtingslóg nr. 46 frá 21/6-1985 um matvörur v.m. (VMS). Tað er bý-/bygda(r)ráðið, ið hevur eftirlitið á staðnum við hesi lóg.¹³ Tað kann tó heimila Heilsufrøðiligu Starvsstovuni¹⁴ heilt ella lutvíst at røkja eftirlitsuppgávarnar, somuleiðis sum landsstýrið kann áseta, at Heilsufrøðiliga Starvsstova fremur eftirlitsuppgávarnar.

Bý-/bygda(r)ráðini hava skyldu at geva Heilsufrøðiligu Starvsstovuni skrivliga frágreiðing um framda umsjón, eftirlitstiltøk o.a.

Allar avgerðir hjá eftirlitsmyndugleikanum skulu verða fráboðaðar skrivliga. Í hesum skrivum skal tilskilast um talan er um boð ella forboð og freistir at fylgja hesum, umframt kærumbøguleikar og kærufreistir.

Kærur um avgerðir hjá bý-/bygda(r)ráði eftir hesi lóg kunnu sendast Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, meðan kærur um avgerðir hjá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni kunnu leggjast fyri landsstýrið. Sjálv kæran verður tó send tí myndugleika, sum hevur tikið avgerðina. Hesin myndugleiki sendir so kærana til kærmyndugleikan saman við tí evnisfangi, sum nýtt er í málsviðgerðini.

¹³ Sambært §42 liggur eftirlitið hjá heilsunevndini. Uppgávarnar hjá heilsunevndin eru tó í § 76 í umhvørvisverndarlógini lagdar til bý-/bygda(r)ráðini, og tí eru tað bý-/bygda(r)ráðini, ið hava eftirlit við, at lógin verður hildin.

¹⁴ Í roynd og veru øvut. HS fremur eftirlitsuppgávarnar og sendir rokning.

Myndugleikar, persónar o.o., ið útinna uppgávur sambært lógini, hava tagnarskyldu.

Kunngerð nr. 10 frá 24/2-1989 um at seta matvørulógina í gildi ásetur, at matvørulógin er í gildi frá 15. februar 1989.

Við heimild í matvørulógini er **Kunngerð nr. 25 frá 26/3-1996 um at merkja liðugt pakkaðar matvørur** sett í gildi. § 25 í hesi kunngerð ásetur, at tað er Heilsufrøðiliga Starvsstovan, sum hevur eftirlit við ásetingunum í kunngerðini, men fyri kommununnar rokning.

1.7 Ognartøka, Matrikulering o.a.

1.7.1 Ognartøka

Lov nr. 69 af 7/5-1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne som senest ændret ved MB. nr. 17 af 20/1-1944 (LMS) ásetur, at kommunur kunnu ognartaka jørð móti fullum endurgjaldi til nýggjar, almennar vegir, víðkan av almennum vegi og broyting av almennum vegi. Kommunan skal siga viðkomandi eigarum frá.

Sambært **løgtingslóg nr. 90 frá 1/11-1978 um ognartøku av lendi til brennistøðir v.m. (LMS)** verður kommununum heimilað, eftir reglunum í lov nr. 69 omanfyri, at taka neyðugt lendi til brennistøðir, burturkast og lendi til goymsluhús til nevndu endamál.

Í **Lov for Færøerne nr. 147 af 27/3-1939 om Udskiftning, sum seinast broytt við lögtingslóg lóg nr. 110 frá 29. juni 1995 (VMS)** kann kommunan í sambandi við útskifting taka 2% av dyrkaðum øki og 4% av ódyrkaðum øki innangarðs.

1.7.2 Matrikulering

Løgtingslóg nr. 64 frá 11/12-1962 um matrikulering og sundurbýti v.m.¹⁵ (VMS). Sambært § 3 í hesi lóg skal kommunan, eftir áheitan

¹⁵ Nota 1 til lógina sigur, at lógin ikki er sett í gildi fyri Stóru Dímun, Koltur, Syðradal S., Norðradal, Skæling, Saksun, Haldórsvík og Strendur. Gildiskunngerðirnar eru tær somu sum fyri tinglýsingarløgtingslógina, tó er lógin sett í gildi fyri Tórshavn við K. nr. 7 frá 13/2-1967.

frá matrikulstovuni, tilnevna 2 menn, ið eru førir fyri at hjálpa matrikulstovuni við at fáa til vegar upplýsingar um ognarviðurskiftiini. Í sambandi við ognardóm¹⁶ skal í stevningini verða sagt frá, at matrikul og matrikulkort liggja frammi til sýningar millum annað hjá kommunustýrunum.

Sambært § 20 skulu øll sundurbýtismál sendast viðkomandi bý-/bygd-a(r)ráði til ummælis. Kommunan skal greiniliga skila til, um nøkur regla sambært § 17 í hesi lóg er til hindurs fyri sundurbýting, t.e. kann eftir, um lutur:

- fær óhent skapi
- er friðaður eftir lógtingslóg frá 16/9-1948
- stríðir ímóti lóggávuenum um byggi- og brunarviðurskifti
- stríðir ímóti góðkendari kommunusamtykt
- stríðir ímóti lóggávuuni annars, um ikki viðkomandi myndugleiki hevur givið undantaksloyvi
- er minni enn 500 m², ið er minsta stødd fyri grundstykki, um ikki annað er fyriskipað
- hevur atgongd til almennan veg

Í sambandi við marknasetingarmál skulu tveir av føstu hegnsýnismonnunum í kommununi – ella ein hegnsýnismaður úr hvørji kommunu, um tað snýr seg um kommunumark, hjálpa landmálaranum at lýsa málið undir ástaðarviðgerðini, um so er, at:

- landmálarin heldur, at umstøðurnar krevja tað, ella
- um ein av viðkomandi eigarum í seinasta lagi fjórða dagin eftir, at fráboðanin er send, biður landmálaran um tað.

Í sambandi við uppmáling til endurnýggjan av makrikulkortinum kunnu

- jarðaeigarar og
- matrikulstovan

krevja marknasetingarmál framd. Um tað er matrikulstovan, ið krevur marknasetingarmál framd, rindar landskassin ella kommunan eftir avtalu, ið frammanundan er gjørd.

¹⁶ Í sambandi við matrikulering leggur landsstýrið við almennari stevning sak við Føroya rætt móti einum og hvørjum, ið hevur mótmæli móti tí gjørdi matrikli. (§6) Í sambandi við matrikulering sendir matrikulstovan matrikulin til dómáran, ið ger tingbókina eftir hesi matrikulering. Trætumál í sambandi við matrikuleringina verða eisini send dómáranum. Hesi trætumál og móguligar aðrar kærur verða viðgjørd í rættinum, har dómárin so tekur endaligu avgerðina. Møguleiki er fyri at kæra hetta. Út frá tingbókini stevnir lögmaður, at tingbókin verður galdandi og at øll skjøl frammanundan tingbókini verða dømd deyð at vera. Viðmerkjast skal, at matrikuleringin av Føroyum er um at vera liðug.

Sambært **Kunngerð nr. 58 frá 18/5-1990 um gjöld til matrikulstovuna** rindar landskassin og viðkomandi kommuna útreiðslurnar av sjálvstøðugari matrikulering. Landskassin og kommunan rinda hvør sína helvt, um ikki annað er avtalað.

1.7.3 Ognar- og grannaviðurskifti á landbúnaðarognum

Lov nr. 170 af 18/5-1937 for Færøerne om Grandestævne m.m. (VMS).

Í hesi lóg er ásett, at á grannastevnum, ið verða hildnar í hvørjum grannastevnuøki¹⁷ sær í januar ella februar ella, um veurlíkindi el.a. forða hesum, skjótast gjørligt eftir hetta, kunnu verða gjørdar viðtøkur:

- um brúk av jarðarogn o.ø. sum er felags, og har avgerð ikki skal takast á hagastevnum. Sambært § 7 hevur ein og hvør „i ejendommen lodtagen ejer“ atkvøðurætt.
- um, hvat ið rindað verður fyri tarvahald í bygdini. Atkvøðurætt hevur ein og hvør í bygdini, ið eigur kúgv.
- um tílík viðurskifti, sum annars við lóggávu eru lögð undir grannastevnuna. Atkvøðurætt í hesum sambandi hava teir persónar, sum nevndir eru í viðkomandi lóggávu.
- um skipanir, ið viðvíkja innanhýsis bygdarviðurskiftum hjá íbúgvunum, men sum ikki koma undir kommunalu fyrisitingina.¹⁸ Hesar viðtøkur krevja vanligan meirluta. Tó skal 1/3 av teimum, ið hava valrætt, atkvøða fyri, og skal „amtmaðurin“ (nú ríkisumboðsmaðurin) góðkenna viðtøkurnar. Atkvøðurætt hevur ein og hvør áhugaður húsaðir¹⁹.

Mál, ið skulu avgreiðast á grannastevnu, skulu verða fráboðað sýslumanninum fyri 1. nov. Sýslumaðurin kunnger hesi mál 4 vikur fyri grannastevnuna. Sýslumaðurin leiðir samráðingarnar á grannastevnuni. Sær til hjálpar hevur hann 2 vitni at vera hjástødd til samráðingarnar og at undirskriva protokollina. Vitnini fáa samsýning, ið kommunan rindar. Somleiðis rindar kommunan grannastevnubókina.

Avgerðir á grannastevnu verða tiknar við atkvøðugreiðslu. Um atkvøðurnar eru javnar, fellur málið burtur, um ikki kravt verður, at tað verður avgjørt við gerðarrætti (§10). Avgerðin hjá einum gerðarrætti hevur sama gildi sum samtykt, ið tikin er á grannastevnu, men er tó tíðaravmarkað (16 mánaðir eftir grannastevnuna).

Til hvørja samtykt, sum gjørd er á grannastevnu, verður valdur ein ella fleiri menn í eitt 4 ára tíðarskeið at hava eftirlit við, at samtyktin verður hildin o.a.

¹⁷ Sum er hvør markatalabygd.

¹⁸ T.d. um viðtøkur um djórahald og útskifting.

¹⁹ Hetta skal helst tulkast soleiðis, at hvørt húsarhald hevur eina atkvøðu.

Lov nr. 171 af 18/5-1937 for Færøerne om Hegn og Markfred, sum seinast broytt við LL. nr. 30 af 17/3-1951 (VMS). Í sambandi við hegnbýti og atkvøðugreiðslu eftir skattamørkum (skattemarkar) verður tann ómatrikuleraði parturin av innangarðsjørðini settur eftir reglum hjá „ministeren for Landbrug og Fiskeri“ (nú: landsstýrinum). Útreiðslurnar av hesum rindar ávikavist „Amtreparitionsfonden“ (nú: landskassin) og viðkomandi kommuna við hvør sínari helvt (§ 8).

Um so er, at løgtingið (nú: landsstýrið) ger samtykt um hetta, so skal bý-/bygda(r)ráðið (forstanderskabet) í hvørji sókn ella parti av eini sókn sambært § 44 velja 3 hegnsýnismenn. Hegnsýnismenninir verða valdir fyri 4 ár, og teir velja sjálvir formannin sínámillum. Hegnsýnismenninir skulu á oyðublaði skrivliga geva kommununi trygd fyri, at teir vilja gera arbeiði sítt til lítar. Teir skulu føra protokoll, ið bý-/bygda(r)ráðið rindar. Hegnsýnismenninir skulu í protokollini skráseta hegnbýtið (hegnbyrðuna).

Hegnsýnismenninir fáa 2 kr. fyri hvønn dag, arbeiðið varir. Hetta verður dýrtíðarviðgjørt við prístalinum. Um heitt verður á hegnsýnismenninir, eru teir skyldugur at veita hjálp í grannaøkinum. Hegnsýnismenninir fáa 20 oyru fyri hvønn km í ferðaendurgjaldi.

Bý-/bygda(r)ráðið kann loysa hegnsýnismann úr starvi. Um kært verður hesum viðvíkjandi skal kærán sendast løgtinginum (nú: landsstýrinum).

Portur á almannavegi má bert verða gjørt við loyvi frá kommunala myndugleikanum. Kommunan ásetur, hvussu portrið skal vera. Hesar ásetingar kunnu eisini vera galdandi fyri portur, ið longu eru á almannavegi. Kommunan kann somuleiðis krevja, at óneyðug portur um koyriveg verða tikin burtur. Avgerð kommununnar um portur, ið verða tikin niður, kann innan 3 mánaðir verða kærð til løgtingið. Um hegnsýnismenninir ella hægri myndugleiki krevur, at hegn skal vera tvørtur um almannaveg, so er viðkomandi kommuna skyldug at gera hóskaði portur til ferðsluna og røkja tað.

Um so er, at grannin klagar, hava hegnsýnismenninir straks skyldu at kanna hegnið og gera ábøtur.

Snýr málið seg um hegn á markaskjalinum millum 2 sóknir, verður málið viðgjørt av báðum formonnum og einum av hinum hegnsýnismonnum. Hegnsýnismenninir skulu roynd at fáa semju í lag; men um tað ikki eydnast, skulu teir innan 3 dagar gera úrskurð.

Alment eru tað hegnsýnismenninir, sum í úrskurðinum gera av, hvør ið skal rinda útreiðslurnar av hesum máli. Kærur um úrskurð kunnu, áðrenn 3 vikur eru farnar, kærast til landbúnaðarstevnuna („landvæsenskommissionen“) og haðani til yvirlandbúnaðarstevnuna, um málið ikki snýr seg um vantandi viðlíkahald.

Verða boðini frá hegnsýnismonnum um at gera tær ábøtur, kært

er um, ekki framd í verki, kann formaðurin fáa hetta gjört fyrir rokning hjá viðkomandi. Tær útreiðslur, sum sýnsmenninir hava havt av vantandi ábótum og til tess at fremja málið, kann viðkomandi sóknarstýri beinanvegin rinda teimum.

Bøtur sambært hesi lóg og vinningur av konfiskatiónum sambært §§ 26 og 27 (seyður í fremmandum haga o.ø.) fara í hjálþikassan (nú: kommunukassan) í viðkomandi sókn.

1.8 Undirvísingarmál

1.8.1 Fyrisitingin av undirvísingarverkinum

Løgtingslóg nr. 58 frá 2. oktober 1978 um skúlafyrisiting, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 50 frá 3. apríl 2001 (MMS) ásetur, at um so er, at eitt bygðaráð/býráð ikki uppfyllir sínar skyldur sambært skúla-lóggávuni av fíggarligum slagi, kann landsstýrið eftir áheitan frá landsskúlaráðnum (nú: landsstýrismanninum) lata avvarðandi tiltøk gera fyri kommununnar rokning.

Nýggj fólkaskúlalóg varð sett í gildi frá 1/8-1998, lógin um skúlafyrisiting er munandi skerd, og m.a. er fyrisitingin av fólkaskúlanum strikað í hesi lóggávu og í staðin ásett í fólkaskúlalógini.

1.8.2 Fólkaskúlin

Løgtingslóg nr. 125 frá 20. mai um fólkaskúlan, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 128 frá 22. desember 2000 (MMS).

Fyrisitingin av skúlaverkinum

Skúlamyndugleikin á staðnum er kommunustýrið og skúlastýrið.

Kommunustýrið, ábyrgd og arbeiðsøki

- hevur skyldu til at skipa fyri, at øll børn, sum búgva í øki skúlamyndugleikans, sambært § 26 í fólkaskúlalógini fáa undirvísing í hesum sama øki 7 tey fyrstu skúlaárin, tryggja móguleika fyri undirvísing í 8., 9. og 10. flokki og fyri semámsfrøðiligari hjálþ til øll børn og ung undir 18 ár.
- kann verða loyvt at seta 1 árs forskúla flokk/ar á stovn eftir gjøllari reglum, sum landsstýrismaðurin setur.
- hevur skyldu at skipa fyri, at fígging er tøk til undirvísingina í punktinum omanfyri. Landskassin rindar læraralønirnar.
- hevur eftirlit við, at øll undirvísingarskyldug børn í kommununi

verða innskrivað i fólkaskúlan, ella at tey á annan hátt fáa eina undirvísing, ið kann javnmetast við ta, ið vanliga verður karvd í fólkaskúlanum.

- hefur ábyrgd av, at hóskaði høli til ta í § 26 kravdu undirvísing eru tøk, ella at avtala er gjørd við aðra kommunu um felags undirvísing eftir § 27, stk 1 í fólkaskúlalógini.
- hefur ábyrgdina av rakstrinum av skúlunum og ásetur fíggar-karmin fyri tann einstaka skúlan.
- ger uppskot um skúlabygging og umbygging av verandi skúlum og viðger uppskotið saman við skúlastýrinum. Landsstýrismaðurin góðkennir øll skúlabyggimál og allar útbyggingarætlanir.
- góðkennir uppskot um skúlabygnað kommununnar og broyting í honum. Landsstýrismaðurin staðfestir skúlabygnað kommununnar.
- ásetur reglur um nýtslu av skúlanum til annað endamál enn undirvísing eftir at hava fingið ummæli frá skúlastýrinum og námsfrøðiliga ráðnum.
- gevur ummæli um sín skúlaskap í øllum málum, sum landsstýrismaðurin leggur fyri tað.
- ásetur reglugerð um fyrisitingina av kommununnar skúlaverki.
- tekur avgerð um at leggja skúla niður eftir ásettari mannagongd.

Fyrisitingin av kommunuskúlanum í kommununi

Kommunustýrið ásetur, eftir at hava útvegað sær ummæli frá skúlastýrinum, reglugerð um fyrisitingina av kommunuskúlanum í kommununi

Í reglugerðini skal standa:

1. Talið á foreldraumboðum í skúlastýrinum.
2. Tilnevning av kommunustýrslimum ella umboðum fyri kommunustýrið til skúlastýrið.
3. Mannagongd viðvíkjandi vali av umboðum í skúlastýrið.
4. Samanseting av møguligum ráðgevingargøgni fyri kommununnar skúlaverk

Í einum fylgiskjali til reglugerðina skulu standa tær samtyktir, kommunustýrið hefur gjørt viðvíkjandi skúlabygnaði skúlans o.ø.

Skúlabygnaður

Ein skúlabygnaður verður gjørdur fyri fólkaskúlan í kommununi. Skúlabygnaðurin skal hava hesar ásetingar:

1. Navnið á einstaka skúlanum. Um so er, at kommunan hefur bytt sítt øki upp í skúladømi, so skulu nøvnini á umdømunum verða tilskilað.

2. Vavið av undirvísingini í hvørjum einstøkum skúla.
3. Tilvísing til undirvísing í øðrum skúlum sambært sáttmála
4. Undirvísing á stovnum í økinum

Skúlasambond

Skúlamyndugleikin býtir vanliga sítt øki upp í skúlaumdømi, ið kunnu vera størri fyri skúlans eldru flokksstig enn fyri tey yngru. Landsstýrismaðurin kann góðkenna, at eitt skúlaumdømi er felags fyri fleiri skúlar.

Tveir ella fleiri skúlamyndugleikar kunnu ganga saman í eitt skúlasamband eftir § 31 í lógini. Áðrenn avgerð verður tikin um hetta, skulu íbúgvarnir í teimum økjum, skúlasambandið fatar um, hava havt høvi at sagt sína hugsan á einum fundi, sum teir einstøku skúlamyndugleikarnir skipa fyri. Sáttmálar um skúlasambond skulu verða góðkendir av landsstýrismanninum.

Eftir sáttmála millum kommunurnar kann verða víst næmingum á undirvísing í skúla hjá aðrari kommunu. Sáttmálin skal vera góðkendur av landsstýrismanninum. Hetta kann tó vanliga bara fata um næmingar, sum eru í 4. skúlaári og eldri, og næmingar, sum skulu hava undirvísing í serflokki og serskúlum, og um teir næmingar, sum búgva nærri einum skúla, ið hoyrir til ein annan skúlamyndugleika.

Landsstýrismaðurin kann áleggja einum skúlamyndugleika at taka ímóti næmingum frá øðrum skúlamyndugleika, um so er, at pláss er í skúlanum. Tær útreiðslur, ið standast av hesi skipan, verða rindaðar eftir gjøllari reglum, sum landsstýrismaðurin ásetur. Sambært § 34 stk. 7 endurrindar heimstaðarkommunan skúlakommununi útreiðslur hennara fyri skúlagongdina.

Skúlabarnaflutningur

Kommunustýrið skal skipa fyri flutningi millum skúla og heim ella í nánd av heiminum av næmingum, sum ganga í skúla uttan fyri teirra egnu bústaðarkommunu. Henda skylda er lokin við at vísa næmingunum til almennar ferðslumiðlar ella við at samsýna teimum útreiðslur til egna flutning.

Kommunustýrið kann harumframt skipa fyri flutningi millum skúlar og heim ella í nánd av heimum av niðanfyrir nevndu næmingum, sum ganga í skúla í teirra egnu bústaðarkommunu.

1. næmingum upp í 3. skúlaár, ið hava longri skúlaveg enn 2,5 km, og eldri næmingum, ið hava longri skúlaveg enn 3,5 km
2. næmingum, ið hava styttri skúlaveg, um so er, at tað er serliga neyðugt fyri tryggleikan hjá næmingunum í ferðsluni, ella um skúlavegurin er ov torførur

Kommunustýrið skal harumframt skipa fyri flutningi í og úr skúla av næmingum, ið eru sjúkir ella avlammir eftir reglum, sum landsstýrismaðurin ásetur.

Flutningsskipanirnar skulu vera góðkendar av landsstýrismanninum. Landsstýrismaðurin ásetur reglur um landskassastudning til lutvísa rindan av flutningsútreiðslunum til góðkendar flutningsskipanir. Landsstýrismaðurin kann eisini loyva, at endurgjaldsútreiðslur, ið standast av læraraflutningi, kunnu verða viðgjørdar eftir somu reglum sum útreiðslur av næmingaflutningi.

Undirvísing á sjúkrahúsi, stovni ella heima

Tað er skylda at veita næmingum, ið ikki kunnu vera undirvístir á skúlanum vegna smittuvanda ella fyri heilsu og vælferð, undirvísing heima ella á tí stovni, har teir eru staddir. Landskassin rindar læraralønir í hesum sambandi, meðan kommunustýrið ber aðrar útreiðslur.

Skúlamyndugleikin hevur eisini skyldu til at skipa fyri undirvísing á sjúkrahúsum og øðrum stovnum, ið taka ímóti børnum og ungum í aldrinum 6-18 ár, um hesir stovnar eru í øki skúlamyndugleikans. Landskassin rindar læraralønirnar og útreiðslur av undirvísingarmiðlum í tann mun, stovnurin ikki letur tilfarið.

Undirvísingarmiðlar

Undirvísingarmiðlar, ið eru neyðugir, skulu ókeypist latast næmingunum, tó ikki tól og útbúnaður, ið verða nýtt til undirvísing í frítíðini og sum næmingarnir taka heim til egna nýtslu.

Skúlabókasavn

Í hvørjum skúla, sum í minsta lagi hevur 3 samanhangandi flokksstig, verður skipað eitt skúlabókasavn sum námsfrøðiligur tænastruddepil. Skúlabókasavnið er partur av virkseml skúlan og galdandi bókasavnskípan. Í skúlabókasavninum skulu vera til taks undirvísingarmiðlar til undirvísingina í skúlanum, herímillum eisini frílesibøkur. Skúlabókasavnið skal leiðbeina næmingarnar um tilfarsnýtslu.

Skúlastýrið

Skipan

Í hvørjum sjálvstøðugum skúla í kommununi skal eitt skúlastýrið veljast. Í skúlum, sum í minsta lagi hava 20 næmingar og 2 lærarar, verða vald:

- 2 kommunustýrisumboð, ið verða vald av kommunustýrinum.
- 3 foreldraumboð, ið skulu verða vald millum teirra, ið hava foreldramyndugleikan yvir teimum børnum, sum eru skrivað inn í skúlan.

- skúlaleiðarin
- 1 umboð fyri lærararnar og hini samstarvsfókin, ið skal verða valt av samstarvsfólkum skúlans.

Í skúlum, ið hava færri enn 20 næmingar og bara 1 lærara, eru limirnir:

- 2 foreldraumboð
- 1 kommunustýrisumboð og
- skúlaleiðarin

Valskeiðið

Valskeiðið hjá kommunustýrisumboðunum er valskeiðið hjá kommunustýrinum. Um fleiri skúlar eru í kommununi, eru kommunustýrisumboðini limir í øllum skúlastýrunum. Kommunustýrið kann tó velja 2 umboð afturat fyri hvørjar 2 skúlar, sum eru í kommununi.

Valskeiðið hjá foreldraumboðunum er 3 ár. Formaðurin í skúlastýrinum skal veljast millum foreldraumboðini. Tey fólk, sum eru sett í starv í skúlanum, kunnu ikki vera foreldravaldir limir í skúlastýrinum.

Valskeiðið hjá lærarum og samstarvsfólki er eitt ár.

Skúlaleiðarin er skrivari í skúlastýrinum og hevur ikki atkvøðurætt.

Kommunustýrið kann veita umboðunum í skúlastýrinum fundarpening og flutningsendurgjald o.a. eftir galdandi reglum hesum viðvíkjandi.

Skúlastýrið, ábyrgd og arbeidsøki

- hevur eftirlit við virksemlu skúlans.
- tekur avgerð í øllum viðurskiftum skúlans, ið ikki eru lögð undir kommunustýrið, leiðara skúlans ella aðrar myndugleikar.
- viðger saman við kommunustýrinum uppskot um skúlabygging og umbygging av verandi skúlum.
- ger uppskot um skúlabygnað kommununnar og broytingar í honum.
- góðkennir eftir tilmæli frá námsfrøðiliga ráðnum teir undirvísingarmiðlar, skúlin skal brúka, herímillum eisini teir, ið skulu vera í skúlabókasavninum.
- ger við støði í ásettum reglum uppskot um atferðarreglur skúlans og umsjónina við næmingunum í skúlatíðini
- skal samstarva við onnur skúlastýri í økinum
- ummælir øll mál viðvíkjandi skúlanum, sum kommunustýrið tekur avgerð um.

- hefur rætt til at ummæla øll mál, ið viðvíkja viðkomandi skúla.
- gevur ummæli í øllum málum, sum kommunustýrið ella landsstýrismaðurin leggur fyri tað.
- ummælir árligu fíggarætlanina fyri skúlan og skal leggja øll mál, ið bera fleiri útreiðslur við sær, enn ásett er í fíggarætlanini, fyri kommunustýrið.
- ummælir reglugerð um fyrisitingina av komununnar skúlaverki.
- ummælir avvik frá ásetingunum um skipan av undirvísingini fyri næmingar, tá ið foreldur teirra eru limir í trúarsamfeløgum uttan fyri fólkakirkjuna.
- gevur tilmæli til landsstýrismannin um at víkja frá reglunum í kap. 2 í tí vavi, neyðugt er til tess at fremja royndarvirksemi og námsfrøðiligt menningararbeiði.

Lærarasetanir

- gevur tilmæli til landsstýrismannin um setan og uppsøgn av leiðarum
- gevur tilmæli til landsstýrismannin um setan og uppsøgn av varaskúlastjórum, lærarum og starvsfólki skúlans, ið røkja aðrar námsfrøðiligar uppgávur.
- setur lærarar í tíðaravmarkað størv eftir tilmæli frá skúlaleiðaranum og loysir lærarar úr tíðaravmarkaðum størvum

Meginreglur

Ásetur meginreglumar um virksemi skúlans herímillum um:

1. undirvísingaráttan skúlans
2. arbeiðsbýtið millum lærararnar og vikuætlanina
3. samarbeiðið ímillum skúla og heim
4. fráboðan til heimini um úrtøku næminganna av undirvísingini
5. næmingafráverur
6. foreldrafundur, felagstiltøk fyri næmingarnar í skúlatíðini, seturskúla, starvspraktikk o.a.

Skúlaleiðarin, ábyrgd og arbeiðsøki

Til hvønn sjálvstøðugan skúla, sum hefur fleiri lærarar í føstum starvi, verður leiðari settur, ið annaðhvørt verður nevndur fyrstlærari ella skúlastjóri. Í skúlum, ið bara hava einlærara, er hesin lærari leiðari skúlans. Skúlaleiðarin:

- hefur ta fyrisitingarligu og námsfrøðiligu leiðsluna av skúlanum.
- hefur ábyrgdina av virksemi skúlans mótvegis skúlamyndugleikum á staðnum.
- stýrir og býtir arbeiðið millum teirra, sum starvast í skúlanum.
- setur flokslærara í hvørjum flokki.

- tekur allar ítökiligar avgerðir viðvíkjandi næmingum skúlans.
- hefur eftirlit við, at teir næmingar, sum eru innskriðir í skúla-ana, fylgja nóg væl við undirvísingini.
- ansar eftir, at allir teir næmingar, sum eru skrivaðir inn í fólka-skúlan, taka lut í undirvísingini.
- ger uppskot til skúlastýrið um meginreglurnar fyri virksema skúlans.
- ger uppskot til skúlastýrið um fíggarætlan skúlans innan fyri teir fíggarligu karmarnar, sum kommunustýrið hefur ásett.
- tekur avgerð um, at næmingar verða skrivaðir inn í 1. flokk í tí álmanakkaári, teir innan 1. august fylla 6 ár, um hildið verður, at teir kunnu fylgja undirvísingini í flokkinum.
- góðkennir somuleiðis, at barn verður skrivað inn árið eftir, at undirvísingarskyldan er byrjað, um so er, at tað hefur sínar grundir í menning barnsins.
- kann loyva, at næmingar eftir 7 ára skúlagongd heilt ella lutvíst lýkur undirvísingarskylduna við arbeiði, vinnuligari útbúgving ella undirvísingartilboði sambært § 9, stk. 2, um so er, at tað av serligum orsökum verður hildið at vera best fyri næmingin.
- skal tryggja, at flokslærarin og aðrir lærarar floksins ráðleggja og fyrireika undirvísingina, so at allir næmingar kunnu fáa sínar avbjóðingar.
- fremur virksema sítt í samarbeiði við tey, sum eru sett í starv í skúlanum.
- Er skrivari í skúlastýrinum.

Námsfrøðiligt ráð

Til hvønn skúla, sum í minsta lagi hefur 20 næmingar og 2 lærarar verður stovnað eitt námsfrøðilig ráð at ráðgeva skúlaleiðaranum. Limirnir í ráðnum eru øll tey samstarvsfólk, ið hava undirvísingarlígar og aðrar námsfrøðiligar uppgávur.

Næmingaráð

Til hvønn skúla, ið hefur 5. ella eldri flokksstig, stovna næmingarnir næmingaráð.

Fólkaskúlaráð

Landsstýrismaðurin setur eitt fólkaskúlaráð. Fólkaskúlaráðið gevur landsstýrismanninum ráð í øllum málum um fólkaskúlan.

Fólkaskúlin, uppgáva, skipan og undirvísing

Uppgáva fólkaskúlans

Uppgáva fólkaskúlans er við atliti at tí einstaka næminginum og í samstarvi við foreldrini at fremja, at næminganir nema sær kunnleika,

fimi, arbeiðshættir og málbúnar, sum stuðla tí einstaka næminginum í fjølbroyttu persónligu menningini.

Einstaki skúlin hevur innan fyri settar karmar ábyrgdina av undirvísingardygðini sambært endamáli fólkaskúlans, og innan fyri hesar karmar ger skúlin av, hvussu hann skipar og leggur sína undirvísing til rættis.

Skúlin samstarvar við næmingar og foreldur um at megna tað, sum er ásett í endamálsgrein fólkaskúlans.

Skipan

Fólkaskúlin er ein 9 ára grundskúli og ein eitt árs 10. flokkur. Undirvísingarskyldan er sostatt longd við tveimum árum úr 7 skúlaárum til 9 skúlaár.

Harumframt kann kommunum verða loyvt at seta 1 árs forskúla-flokk/ar á stovn eftir reglum, sum landsstýrismaðurin ásetur. Innihaldið í forskúlanum eigur í høvuðsheitum at vera leikur og annað mennandi virkseimi, samstundis sum miðað verður eftir at geva børnunum kunning um dagliga lívið í skúlanum.

Um forskúli er settur á stovn, skulu børnini, eftir áheitan frá foreldrunum, verða skrivað inn í forskúlan í tí álmanakkaári, barnið fyllir 6 ár, ella seinni. Næmingum verður veittur sernámsfrøðiligur stuðul og skúlum sernámsfrøðilig ráðgeving.

Landsstýrismaðurin kann bjóða tvímæltum børnum, ið hava annað móðurmál enn føroyskt og sum enn ikki hava byrjað skúlagongdina, stuðul til frama fyri másligu menningina í føroyskum máli.

Næmingar, ið hava føroyskt sum seinna málið, kunnu í hóskaði vavi fáa serstaka undirvísing í føroyskum. Landsstýrismaðurin kann harumframt áseta, at tvímæltir næmingar skulu hava tilboð um undirvísing í teirra móðurmáli.

Næmingar, sum eru deyvir og hava teknmál sum fyrsta mál, skulu hava holla undirvísing í teknmáli.

Harumframt kann landsstýrismaðurin bjóða børnum, ið enn ikki hava byrjað skúlagongdina, sernámsfrøðiliga hjálp. Eisini kann sernámsfrøðilig ráðgeving verða veitt foreldrum og øðrum, ið varða av hesum børnum.

Fólkaskúlin kann bjóða næmingunum undirvísing í frítíðini

Undirvísing

Fólkaskúlin skal veita næmingunum í 9 ára grundskúlanum undirvísing í hesum lærugreinum:

1. og 2. ská.	3. ská.	4. ská.	5. ská.	6. ská.	7. ská.	8. og 9. ská.
Føroyskt	Føroyskt	Føroyskt	Føroyskt	Føroyskt	Føroyskt	Føroyskt
Kristni	Kristni	Kristni	Kristni	Kristni	Kristni	Kristni
Støddfrøði	Støddfrøði	Støddfrøði	Støddfrøði	Støddfrøði	Støddfrøði	Støddfrøði
Ítrótt	Ítrótt	Ítrótt	Ítrótt	Ítrótt	Ítrótt	Ítrótt
Heimstaðarlæra	Danskt Heimstaðarlæra	Danskt Søga/samtíð Náttúra/tøkni	Danskt Søga/samtíð Náttúra/tøkni Enskt	Danskt Søga/samtíð Náttúra/tøkni Enskt	Danskt Søga/samtíð Enskt Alis-/evnafrøði Landalæra Lívfrøði	Danskt Søga/samtíð Enskt Landalæra Lívfrøði

Harumframt skulu næmingarnir fáa undirvísing í handaverk og list í fimm ella fleiri skúlaár í 1. –7. skúlaár. Handaverk og list fatar um lærugreinirnar: tónleik, tilevning, handarbeiði, smíð og heimkunnleika.

Skúlin skal bjóða næm. í 8. og 9. ská.	Skúlin kann bjóða næm. í 8. og 9. og 10. ská.	Í 10. árg. skulu hesar lærugreinir standa næmingunum í boði
Týskt Alis-/evnafrøði Annaðfremmanda mál kann verða valt í staðin fyri týskt	Sjóvinnu Landbúnað Tekstviðgerð/rokniark Tøknifrøði Miðlar Ljósmyndalæru Filmskunnleika Drama Tónleik Tilevning Heimkunnleika Handarbeiði Smíð Motorlæru Arbeiðskunnleika	Føroyskt Danskt Støddfrøði Kristnikunnleiki Ítróttur Samtíð Enskt Teir næmingar, ið hava fingið undirvísing í alis-/evnafrøði og týskum í 8. og 9. ská., teimum skal framhaldandi standa í boði at fáa undirvísing í alisfrøði, evnafrøði og týskum í 10. fl. Landsstýrismaðurin kann í serligum føri loyva, at næm. Í 10. fl. fáa undirvísing í alis/evnafrøði og týskum og fara til próvtøku í fráfaringarroynd fólkaskúlans í nevndu lærugreinum.

Kravid undirvísingarevni

Í hókskandi lærugreinum og á hókskandi aldurstigi verður undirvíst í hesum kravdum undirvísingarevnum:

1. kvæðamentan, kvøðing/føroyskum dansi
2. ferðslulæru
3. útbúgvingar- og vinnulívskunning
4. heilsukunnleika og seksualupplýsing

Onnur undirvísingartilboð

Næmingum í 8. – 10. flokki eiga at standa í boði verkætlanararbeiði, evniskunnandi undirvísing og undirvísingartilboð, har verkligt og ástøðiligt innihald er samskipað í eina undirvísing, ið kann fara fram eins væl í skúlanum og uttan fyri skúlan.

Hetta nýggja undirvísingartilboðið, sum kann fara fram bæði í skúlanum og uttan fyri skúlan, miðar eftir, at skúlin og bygdar-/býar-samfelagið, vinnulív o.o. vera við til í felag at mynda hesi undirvísingartilboð, ið sostatt mega laga seg eftir umstøðunum á staðnum.

Við hesi áseting fær skúlin fleiri móguleikar at menna og skapa nýggjar útbúgvingarleiðir fyri tann einstaka næmingin.

Harumframt er henda áseting eisini ætlað næmingum, har tað ikki verður hildið at vera skilagott, at teir halda fram við vanligari skúlagongd eftir at hava gingið 7 ár í skúla. Skúlin fær móguleika at seta saman eitt tillagað undirvísingartilboð, ið bæði kann vera verkligt og ástøðiligt og fara fram í skúlanum og uttan fyri skúlan, til hesar næmingar.

Starvsvenjing

Skúlin kann bjóða øllum næmingum í 8. – 10. fl. at fara í starvspraktikk á virkjum og stovnum ella vera á skeiðum í øðrum skúlaformum eitt styttri tíðarskeið. Starvsvenjingin er ein partur av undirvísingini í útbúgvingar- og vinnulívskunning. Skúlavegleiðararnir leggja til rættis, soleiðis at næmingarnir fáa so góðar umstøður sum gjørligt at royna arbeiði, ið hava tilknýti til ta útbúgvingarætlan, teir hava gjørt sær ætlanir um í undirvísingini í útbúgvingar- og vinnulívskunning. Málið er, at næmingarnir eftir loknan fólkaskúla skulu vera betur førir fyri at velja útbúgving og starv.

Breytatilboð

Skúlasamstarv kann verða skipað um 10. flokkarnar ímillum fólkaskúlar sínámillum og aðrar skúla-/útbúgvingarformar, vinnulív, almanna-/heilsuverk o.o. viðvíkjandi breytatilboðum, ið kunnu standa næmingunum í 10. flokki í boði.

Í 10. flokki eru ongar kravdar lærugreindir, men næmingurin skal

sjálvur við vegleiðing skúlans velja sína útbúgvingarleið burtur úr teimum tilboðum, skúlarnir bjóða. Minsta tímatalið er tó ásett í lógini, t.e. 28 tímar um vikuna. Harumframt er ásett, hvørjar lærugreindir skúlarnir skulu bjóða næmingunum í 10. flokki og at skúlarnir kunnu bjóða ymisk breytatilboð, men treytin fyri at kunna seta hesi tilboð í verk er, at skúlarnir fáa neyðugan pening til endamálið.

Undirvísingarætlan

Verður gjørd til hvønn skúla við støði í leiðbeinandi lesiætlanum. Undirvísingarætlanin skal hava hesar ásetingar:

1. Skipan av undirvísingini hvørt skúlaárið, herímillum tímatalið í teimum einstøku lærugreinunum, møguligur tvørgreinallestur og skipan av skúlagongdini teir ymsu vikudagarnar
2. Innihaldið í teimum einstøku lærugreinunum, tvørgreinallestri og evnum, tilskilað við høvuðs kunnleika- og fimisøkjum
3. Serundirvísing
4. Frítíðarætlan

Verkætlanararbeiði og verkætlanaruppgáva

Sum inngangur til kravdu lærugreinirnar í øllum flokkum fólkaskúlans sambært § 5, stk. 1, er ásett nýtt krav um dygd í undirvísingini, sum fatar um fakliga djúphugsan, høpi og heild. Innihaldið verður valt og undirvísingin lögð soleiðis til rættis, at næmingarnir fáa umstøður at nema sær fakliga djúphugsan og duga at síggja høpi og heild í tí, teir takast við.

Umframt at næmingarnir læra kravdu lærugreinirnar og teir arbeiðshættir, ið eyðkenna einstøku lærugreinina, skulu teir arbeiða við tvørgreinaligum evnum og spurdómum. Teir skulu í hesari undirvísing, sum vit kalla verkætlanararbeiði, læra at loysa spurningar, gera egnar royndir og niðurstøður við at brúka kunnleika og arbeiðshættir, sum teir hava lært í lærugreinum í evnum.

Ásett í lógini er eisini, at í 9. og 10. skúlaári gera næmingarnir eina kravda verkætlanaruppgávu, sum er partur av undirvísingini hesi skúlaárin. Verkætlanaruppgávan er ein eftirmeting av verkætlanarlíga arbeiðslagnum, ið næmingarnir hava lært øll skúlaárin. Teir skulu í hesum arbeiði velja sær eitt evni, sum er so mikið fjølbroytt, at tað kann lýsast úr ymiskum sjónarhornum.

Verkætlanaruppgávan verður mett við skrivligari frágreiðing, ið skal sýna fakliga innihaldið, arbeiðsgongdina, avrikið og sambandið millum innihald, arbeiðslag, málbúna og frambering. Uppgávan kann eisini verða talmett, um næmingurin ynskir tað. Verkætlanararbeiðið og verkætlanaruppgávan seta størri krøv til arbeiðsumstøður og útgerð í skúlunum.

Næmingalagað undirvísing

Aðalmálið í skipanini av undirvísingini er, at fólkaskúlin í øllum lærugreinum og evnum tekur støði í einstaka næminginum, fortreytum hansara og menningarstøði, so at undirvísingin verður lögð til rættis við atlit at tí, ið hin einstaki næmingurin megnar at taka støðu til og kann avrika.

Næmingurin verður settur í miðdepilin, og undirvísingin lagað til fôrleika hansara, so at hann kann fáa sum mest burtur úr skúlagongdini. Hann skal læra at arbeiða sjálfstøðugt og taka ábyrgd av egnari læring.

Samstundis skal flokkurin mennast í felag, so at tann einstaki næmingurin verður partur í einum felagsskapi, har javnvirði og javnrættindi ráða. Næmingarnir skulu læra at samstarva, taka avgerðir og kenna samábyrd av arbeiðinum í flokkinum, virða onnur og duga at nýta meginreglurnar fyri at liva og virka í einum fólkaraðisligum samfelag.

Lærarasamstarv

Á hvørjum flokksstigi og í hvørji lærugrein samarbeiða lærarar og næmingur javnan um at áseta tey mál, roynt verður at náa. Arbeiði næmingsins verður lagt til rættis við atlit at hesum málum

Til tess at náa málinum um næmingalagaða undirvísing krevst holl ráðlegging og fyrireiking av undirvísingini. Tað er ikki nóg mikið, at hvør lærari í sínum lagi leggur undirvísingina til rættis, men at tætt samstarv er millum lærarnar, ið undirvísa í einstaka flokkinum og á flokksstiginum.

Ráðleggingin skal megna tað, sum ásett er í endamálsgrein fólkaskúlans, og verða lagað til tørv og fortreytir hjá tí einstaka næminginum.

Lærararnir skulu ráðleggja og skipa undirvísingina, soleiðis at hon kenst sum ein avbjóðing hjá øllum næmingum. Skúlin skal tí tryggja, at lærararnir í felag leggja til rættis samlaðu undirvísingina í flokkinum. Áseta mál, arbeiðshættir og velja innihald í samstarvi sínámillum og í samarbeiði við næmingarnar.

Eftirmeting

Sambært § 14 í nýggju fólkaskúlalógini skulu foreldur og næmingar regluliga fáa at vita skúlans áskoðan um, hvat næmingarnir fáa burtur úr skúlagongdini. Úrtøka næminganna skal javnan verða eftirmett. Henda eftirmeting, ið er sameindur partur av undirvísingini, skal vera støðið undir teirri leiðbeiningini, ið tann einstaki næmingurin fær, og undir ráðleggingini av komandi undirvísing.

Skúlavegleiðaraskipan

Ein skúlavegleiðaraskipan verður sett á stovn at ráðgeva og leiðbeina næmingarnar í sambandi við útbúgvingar- og starvsval teirra. Landsstýrismaðurin kann áseta gjøllari reglur um skúlavegleiðaraskipanina

Broytingar á fólkaskúlaøkinum

Løgtingslóg nr. 125 frá 20. mai um fólkaskúlan, sum seinast er broytt við løgtingslóg nr. 128 frá 22. desember 2000 setur nýggj og øðrvísi krøv bæði til undirvísing og fyrisiting. Broytingarnar eru fyrst og fremst viðvíkjandi fremjanini av undirvísingini, ábyrgd skúlans og í fyrisitingini av skúlaverkinum, men eisini við atlit at nýggjum og/ella broyttum lærugreinum og arbeiðsøkjum. Áherðsla verður lögð á undirvísingartilgongdina, ráðlegging, innihald, fyrireiking, eftirmeting og samskipan av hesum þørtum umframt kunning til foreldur.

Fyrisitingin

Fyrisitingarligi bygnaðurin er broyttur munandi. Skúlamyndugleikin á staðnum er nú kommunustýrið og skúlastýrið. Hesi bæði eru javnsett við hvør sínum heimildum. Skúlastýrið er komið í staðin fyri Skúlanevndina, sum var fólkavald. Í skúlastýrinum sita umboð fyri foreldur, kommunu og samstarvsfólk skúlans. Skipanin við skúlastýrum er ein liður í at fáa foreldrini at verða virknari við atlit at skúlagongdini hjá næmingunum. Foreldraleikluturin er eitt amboð til tess at fremja ásetingarnar í fólkaskúlalógini, smbr. endamál fólkaskúlans §§ 2, stk. 1 og 3, stk. 2.

Arbeiðsøkið hjá skúlastýrinum er í høvuðsheitum tað sama sum hjá skúlanevndunum, men nakrar av uppgávuunum hjá skúlanevndunum eru lagdar til skúlaleiðaran og onkrar til kommunustýrið. Harumframt eru nýggjar uppgávur komnar afturat.

Broytingar í uppgávubýtinum

Kommunustýriðer myndugleikin á staðnum, sum hevur um hendi tann fíggarliga partin av skúluunum í kommununi, undantikið læraralønirnar, sum landskassin rindar.

Undirvísingarskyldan er broytt úr 7 árum í 9 ár, og kommunustýrið skal tryggja ungfólki móguleika fyri undirvísing í 10. flokki eisini.

- Kommunustýrið hevur eftirlit við, at øll undirvísingarskyldug børn í kommununi verða skrivað inn í fólkaskúlan og
- eftirlit við, at undirvísingarskyldug børn, ið ikki verða skrivað inn í fólkaskúlan, á annan
- hátt fáa eina undirvísing, ið kann javnmetast við hana, sum vanliga verður kravd í

- fólkkaskúlanum.
- Kommunustýrið ásetur fíggjarkarminn fyrir skúlan.
- Kommunustýrið ásetur eftir at hava útvegað sær ummæli frá skúlastýrinum reglugerð um
- fyrisingina av kommunuskúlanum í kommununi.
- Kommunustýrið velur umboð í skúlastýrið

Kommunustýrið hevur í høvuðsheitum somu uppgávur sum frammanundan, tó eru onkrar av uppgávuunum hjá skúlanevni, sum víst á frammanfyri, lagdar til kommunustýrið. Nógvar av uppgávuunum eru størri í vavi orsakað av broyttum og øktum undirvingarøkjum, sum eitt nú

- telduundirving
- handaverki og list
- náttúru og tøkni
- breytatilboðum
- skúlavegleiðaraskipan
- bókasavninum, sum námsfrøðiligum tænastrudepli
- øðrum undirvingartilboðum í 8. – 10. fl.
- forskúlaflokkum

Allar hesar uppgávur hava búskaparligar avleiðingar fyri kommunurnar, bæði viðvíkjandi hølismstrøðum, amboðum, innbúgvum og undirvingarmiðlum.

Kommunurnar skulu eisini rinda løn til foreldra- og kommunustýrisumboðini í skúlastýrinum.

Somuleiðis kunnu kommunurnar koma at rinda ein part av endurgjaldsútreiðslunum, ið standast av læraraflutningi (§33 stk. 9).

Skúlastýrið

Er myndugleikin á staðnum, ið hevur tað undirvingarliga eftirlitið um hendur.

Nýggjar uppgávur hjá skúlastýrinum eru fyrst og fremst at gera meginreglur fyri virksemlu skúlans sum eitt nú:

- undirvingarætlan skúlans
- arbeiðsbýtið millum lærararnar og vikuætlanina
- samarbeiðið ímillum skúla og heim
- fráboðan til heimini um úrtøku næminganna av undirvingini
- næmingafráverur
- foreldrafundur, felagstiltøk fyri næmingarnar í skúlatíðini, seturskúla, starvspraktikk o.a.

Somuleiðis er álagt skúlastýrinum at samstarva við hini skúlastýrini.

Eisini verður skúlastýrið at hava eftirlit við virkseimi skúlans og at taka avgerðir í øllum viðurskiftum, ið ikki eru lögð til aðrar myndugleikar.

Skúlaleiðarin

Skúlaleiðarin hevur fingið munandi størri ábyrgd í nýggju lógini. Av nýggjum uppgávum eru m.a.:

1. at hava ábyrgdina av virkseimi skúlans mótvegis skúlamyndugleikunum á staðnum
2. at stýra og býta arbeiðið ímillum teirra, sum starvast í skúlanum
3. at taka allar ítøkiligar avgerðir viðvíkjandi næmingum skúlans
4. at ansa eftir, at allir næmingar, ið eru skrivaðir inn í skúlan, taka lut í undirvísingini
5. at hava eftirlit við, at teir næmingar, ið eru skrivaðir inn í skúlan, fylgja nóg væl við undirvísingini
6. at gera uppskot til skúlastýrið um meginreglur fyri virkseimi skúlans
7. at gera uppskot um fíggarætlan skúlans innan fíggarligu karmarnar, ið kommunustýrið hevur ásett

Løgtingslóg nr. 83 frá 17/5-2000 um eftirskúlar (MMS). § 4 stk. 3 ásetur, at landsstýrismaðurin í samráð við skúlamynduleikan á staðnum kann loyva næmingum eftirskúlans at taka fráfaringaroyndir í fólkaskúlanum.

§ 10 stk. 3 ásetur, at heimstaðarkommunurnar hjá næmingunum í september mánaði skulu hava boð um teir næmingar í kommununi, sum eru innskrivaðir í verandi skúlaári.

§ 17 ásetur, at virkseimið hjá eftirskúlunum verður lutvíst fíggað við stuðli, sum landsstýrismaðurin og kommunurnar útvega. Írestandi fígging skal útvegast við næmingagjaldi og/ella privatum stuðli. Stk. 5. Heimstaðarkommunan skal gjalda fyri teir næmingar, sum eru í undirvísingarskyldugum aldri. Stk. 6. Kommununnar stuðul til næmingar í eftirskúlanum verður útroknaður eftir kommununnar rakstrarútreiðslum fyri hvønn næming í fólkaskúlanum í kommununi. Stuðulin til hvønn næming í eftirskúlanum er 70 % av rakstrarútreiðslunum fyri hvønn næming í fólkaskúlanum. Avdráttur, renta og leiga eru ikki roknað upp í rakstrarútreiðslurnar. Stk. 7. Kommununnar stuðul eftir stk. 6 verður í fyrsta umfari at leggja út av landsstýrinum, og síðan býtir Føroya Gjaldstova útreiðslurnar við árslok millum kommunurnar eftir heimstaðnum, næmingarnir smb. landsfólkayvirlitinum høvdu, áðrenn teir søktu inn á eftirskúlan. Stk. 8. Eru eingi rakstartøl fyri kommunalu útreiðslurnar, smb. stk. 5 og 6, útroknar Føroya Gjaldstova eitt miðaltal við grundarlagi í fimm teimum størstu kommununum.

§ 20 stk. 2. ásetur, at kommunurnar kunnu gjalda stuðul, sbrt. § 17, stk. 5-9, fyri næmingar við breki, ið ikki longur eru í undirvísingarskyldugum aldri, men yngri enn 21 ár.

1.8.3 Skúlabókasøvn

Løgtingslóg nr. 56 frá 9/10-1988 um megin-/fólka- og skúlabókasøvn og kunngerð nr. 125 frá 1/10-1990 um skúlabókasøvn (MMS) (fer úr gildi 1. januar 2002). Sí lóg um bókasøvn.

1.8.4 Yrkisútbúgvingar

sambært § 13 (stk. 1 og 2) í **løgtingslóg nr. 106 frá 29.12.1998 um yrkisskúlar** er soleiðis ásett:

§ 13. Kommunur kunnu lata stuðul til løguútreiðslur, tá yrkisskúli verður stovnaður, um- ella útbygður. Stuðulin kann ikki verða latin sum lán.

Stk. 2. Rakstrarstuðul til lærlingaundirvísing verður rindaður við 80% frá landskassanum og 20% frá kommununum.

Stk. 3. Kommununnar partur av útreiðslunum til lærlingalærna, smb. stk. 2, verður í fyrsta umfari at leggja út úr landskassanum og síðan at býta millum kommunurnar eftir heimstaðnum, lærlingarnir høvdu, tá teir byrjaðu skúlan.

1.8.5 Frítíðarundirvísing og Musikkskúlar

Lóg nr. 53 af 14/2-1979 for Færøerne om fritidsundervisning m.v. (rammulóg)

Skúlamyndugleikin á staðnum skal skipa fyri, at tað almenna tryggjar íbúgvunum í skúlamyndugleikans øki eitt fjølbroytt tilboð um frítíðarundirvísing í hóskaði vavi í mun til umstøðurnar á staðnum. Frítíðarundirvísingin skal standa øllum yvir 14 ár í boði og lærararnir skulu hava neyðugan førleika at undirvísa í einstøku lærugreinunum.

Skúlamyndugleikin á staðnum hevur skyldu til at tryggja øllum íbúgvum yvir 14 ár eitt fjølbroytt undirvísingartilboð, sum fatar um:

- royndarfyrirleikandi undirvísing í einstøkum lærugreinum
- yrkiskenda undirvísing og
- serundirvísing, ið bæði fatar um fyrilítarliga og bótandi serundirvísing.

Í fyrilítarligari serundirvísing er neyðugt at gera serstakar undirvísing

ingarligar skipanir, so at tann brekaði kann taka lut í undirvísingini og fáa gagn av henni, meðan bótandi serundirvísing miðar eftir at bóta um ella avmarka ávirkanina av einum breki.

Henda undirvísing skal vera ókeypís.

Skúlamyndugleikin á staðnum skal eisini tryggja, at tað við almennari fyriskipan verður givið børnum og ungum undir 25 ár eitt fjølbroytt tilboð um frítíðarvirksemi í rímiligum vavi í mun til umstøðunurnar á staðnum.

Føroyska heimastýrið ásetur nærri reglur um frítíðarundirvísing v.m. herímillum um fyriskipan, innihald, vav og fyrireiking. Henda lóg fer móguliga úr gildi 1. januar 2002.

Løgtingslóg nr. 70 frá 30.06.1983 um frítíðarundirvísing v.m. ásetur at kommunur eftir ítøkiligum fyriskipanum skulu seta á stovn almenna frítíðarundirvísing, serstaka frítíðarundirvísing og frítíðarvirksemi.

Almenn frítíðarundirvísing

Sambært § 2, stk. 2 skal kommunan seta á stovn *almenna* frítíðarundirvísing. Frítíðarundirvísingin skal lúka hesar treytir:

- undirvísingin skal standa øllum yvir 14 ár í boði
- undirvísingin skal vera lögð til rættis eftir eini ætlan, sum tryggjar at givin verður ein verulig undirvísing við fjølbroyttari lýsing av evninum
- undirvísingin skal fata um í minsta lagi 20 tímar og í mesta lagi 120 tímar í hvørjum evni
- undirvísingin skal fara fram í egnaðum hølum við neyðugum útbúnaði og
- lærararnir skulu hava neyðuga útbúgving fyri at kunna undirvísa í viðkomandi evnum

Landsstýrismaðurin kann tó í serligum førum loyva frávik frá hesum treytum.

Frítíðarundirvísingin kann verða skipað sjálvstøðugari stovnseting, við samarbeiði við aðrar kommunur, við ávísing til frítíðarundirvísing í øðrum kommunum ella við samarbeiði við aðrar undirvísing-arstovnar ella felagsskapir. Tær einstøku kommunurnar hava skyldu til í tann mun, tað er pláss í flokkunum, at taka ímóti íbúgvum úr øðrum kommunum.

Serstøk frítíðarundirvísing

Somuleiðis hava kommunurnar skyldu til í tí vavi, sum tørvur er á tí,

at seta á stovn *serstaka* frítíðarundirvísing fyrir öllum íbúgvum yvir 14 ár. Serstaka frítíðarundirvísing skal fevna um:

- royndarfyrirreikandi undirvísing, sum eftir ynski hjá tí einstaka luttakaranum kann enda við góðkendari roynd ella próvtøku
- yrkiskenda undirvísing, sum miðar ímóti einum ávísam arbeiðs-øki
- serundirvísing sambært § 5, stk. 3 í rammulógini

Serstaka undirvísing skal vera lögð til rættis samsvarandi teimum ætlanum, sum eru ásettar fyri viðkomandi lærugrein ella evni, vera ókeypis og fara fram í egnaðum høllum við neyðugum útbúnaði. Lærararnir skulu hava neyðuga útbúgving fyri at geva viðkomandi undirvísing. Landsstýrismaðurin kann tó í serligum førum loyva frávik frá hesum treytum.

Kommunan ber allar útreiðslur til almenna og serstaka frítíðarundirvísing, um ikki annað er ásett í lógum ella reglum, sum landsstýrismaðurin hevur góðkent.

Frítíðarvirksemi

Bý/bygdaráðið eigur at tryggja, at tað í einum vavi, sum er hóskaði eftir viðurskiftunum í kommununi, verður givið íbúgvunum eitt fjølbroytt tilboð um frítíðarvirksemi, sum skal vera fyri øll børn og ung undir 25 ár.

Ein kommuna kann góðkenna, at fólk yvir 25 ár taka lut í frítíðarvirksemi.

Í Kunngerð nr. 6 frá 18.01.1988 um frítíðarvirksemi eru ásetur nærri reglur um innihaldið og vavið í frítíðarvirksemi.

Frítíðarvirksemið skal:

- av stigtakaranum vera skipað eftir eini ætlan,
- standa øllum børnum og ungum undir 25 ár, og øðrum eftir góðkenning kommununnar, í boði,
- verða lýst alment og
- hjá hvørjum bólki fata um í minsta lagi 20 tímar og í mesta lagi 60 tímar, tó í mesta lagi 4 tímar um dagin.

Frítíðarvirksemi kann í serstøkum føri verða sett á stovn í sambandi við skúla, sjúkrahús, barnaumsorgan, serumsorgan og annað.

Bý-/bygda(r)ráðið kann samtykkja, at eingin kann luttaka í meira enn 3 bólkum í einum virksemisheiði.

Sambært **løgtingslóg nr. 70 frá 30/6-1983 um frítíðarundirvísing v.m.** skal bý-/bygda(r)ráðið útvega egnað høli ella uttandura pláss við

neyðugum útbúnaði til bæði almennu og serstøku frítíðarundirvísingina og til frítíðarvirksemi.

Leiðarin av kommununnar skúlaverki skal eftir nærri reglum, sum landsskúlaráðið, nú landsstýrismaðurin, hevur góðkent, leiða ta frítíðarundirvísing v.m., sum verður sett á stovn í kommununi. Eisini kann kommunan seta leiðaranum hjálparfólk, sum undir eftirliti leiðarans tekur sær av teimum verkevnum, sum eru lögð á leiðaran.

Kommunurnar skulu á hvørjum ári senda inn ætlan um frítíðarundirvísingina v.m. til Landsskúlaráðið (nú viðkomandi landsstýrismann) fyri komandi skúlaár.

Luttakararnir í tí almennu frítíðarundirvísingini og í frítíðarvirkseminum skulu rinda eitt gjald, meðan luttøkan í serstakari frítíðarundirvísing er ókeypis.

Landsstýrismaðurin ásetur, í hvønn mun tær goldnu útreiðslurnar kunnu vera góðkendar sum studningsheimilaðar. Í hesum sambandi veitir landskassin²⁰

- 50% í studningi til góðkenda, almenna frítíðarundirvísing
- 100% í studningi til góðkenda, serstaka frítíðarundirvísing
- í mesta lagi 50% til frítíðarvirksemi

Studningurin kann tó í mesta lagi vera nettoútreiðslurnar hjá kommununi, tá ið byggiútreiðslurnar ikki eru tiknar við.

Bý-/bygda(r)ráðið og skúlanevndin hava skyldu at tryggja, at løgtingslóg um frítíðarundirvísing v.m. verður fylgd. Skyldurnar kunnu eftir góðkenning frá landsstýrismanninum verða latnar einum felagsskúlastýri og viðkomandi felagsskúlanevnd ella øðrum kommunalum felagsskapi.

Løgtingslóg nr. 69 frá 7/6-1984 um stuðul til musikkskúlar ásetur, at musikkskúlin, sum skal vera knýttur at eini kommunu ella einum kommunalum felagsskapi, skal vera góðkendur av landsstýrinum, áðrenn stuðul kann verða veittur. Í § 2 í lógini er ásett, at musikkskúlin skal geva grundútbúgving, vokal- og/ella instrumentalundirvísing, undirvísing í samspæli og samansangi, kunning um mentanararvin og um nýggjar og gamlar framburðarhættir innan musikkinn og skipa fyri næmingaframslóm.

Hesar treytir skulu verða loknar, áðrenn stuðul frá landsstýrinum verður givin:

- musikkundirvísingin skal standa øllum í boði

²⁰ Hesin stuðulin verður ikki býttur út í mun til næmingatalið, men heldur eftir hvussu nógvur aktivitetur er/efir hvussu nógv verður brúkt.

- undirvísinginn skal vera skipað eftir nærri reglum frá landsstýrismanninum
- næmingargrundarlagið skal í minsta lagi vera 20
- skúlin skal hafa í minsta lagi hafa 1 fastan lærara og
- næmingar skulu gjalda eitt árligt gjald, sum landsstýrismaðurinn skal góðkenna.

Stuðul til musikkskúlar verður givin sum 50% av útreiðslunum til læraralønir og eisini av ferðaútreiðslunum til lærarar, sum undirvísa í fleiri musikkskúlum.

1.9 Umhvørvi, vatn o.a.

1.9.1 Náttúrufriðing

Løgtingslóg nr. 48 frá 9/7-1970 um náttúrufriðing sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 64 frá 13/6-1995 (OMS). Landsstýrið kann, eftir ummæli frá yvirfriðingarnevndini og avvarðandi sóknarstýri, geva undantaksloyvi at byggja innangarðs. Áðrenn byggiloyvi verður givið, hóast forboðini í §2, stk 1. og 2, skal friðingarnevndin hafa ummæli frá avvarðandi sóknarstýri.

Í hvørjari sýslu skal setast ein friðingarnevnd við sýslumanninum sum formanni. Nevndin skal hafa 3 limir og 4 tiltakslimir, sum landsstýrið velur.

1.9.2 Umhvørvisvernd

Løgtingslóg nr. 134 frá 29/10-1988 um umhvørvisvernd (OMS). Í § 5 í hesi lóg er ásett, at bý-/bygðaráðið skal skipa fyri eini virknari niðurberjing av rottum.

Kunngerð nr. 20 frá 16/5-62 um oyðing av rottu er heimilað í lögtingslóg nr. 40 frá 1. juni 1961 um oyðing av rottu. Henda lóg er tó sett úr gildi við umhvørvislógini (§ 76), tó at kunngerðin enn er í gildi sambært § 77 í somu lóg²¹. § 5 í umhvørvislógáavuni ásetur tó, at bý-/bygðaráðini skulu skipa fyri einari virknari niðurberjing av rottum. Í § 1 í kunngerð nr. 20 um oyðing av rottu stendur, at í øllum kommunum, har rottur eru, skal reglulig rottuoyðing fara fram eina ferð um

²¹ Reglur ásettar við heimild í lógnum nevndar í §76 verða verandi í gildi, til nýggjar reglur eru komnar í staðin við heimild í hesi lóg.

árið í tíðarskeiðinum frá 14. til 25. november. Kommunan hefur skyldu at fáa til vegar tilfar, eitur og útlekkingarkassar o.a. Hvør kommuna skal eisini seta ein álítandi mann at leggja út eitur o.a., tó at smáar kommunur kunnu vera felags um ein mann. Um kommunan ikki ger sínar skyldur hesum viðvíkjandi, kann landsstýrið gera tað fyri kommununnar rokning.

Sambært § 18 í umhvørvisverndarlógini skal hvør kommuna gera eina heildarætlan, ið landsstýrið skal góðkenna (hetta er eins og k. nr. 54 frá 3/5-1994 lagt til Heilsufrøðiligu Starvsstovuna), hvussu spillvatnið í kommununi skal fáast burtur. Í ætlanini skal standa:

- verandi/ætlað kloakeringsøki og reinsingaraterðir
- hvørji verk ætlanin er at fáa til vegar í síni heild og við atgerðum frá kommununi
- nær ætlanirnar verða gjørdar og verkini greidd úr hondum.

Um kommunan ikki hefur gjørt ella skipað fyri at gera verkið í heildarætlanini innan ta ásettu freistina í heildarætlanini, kann landsstýrið fáa tað gjørt fyri kommununnar rokning.

Í tí føri, uppskot til eitt verk skal fáast til vegar av ognarum innan eina tíðarfreist, og hetta ikki verður gjørt, kann kommunan sjálv gera uppskotið og áleggja ognaranum at fremja verkið innan eina ávísa freist.

Kunngerð nr. 186 frá 5/11-1993 um spillvatnssevju ásetur við heimild í umhvørvisverndarlógini, at kommunan skal gera eina ætlan fyri tømning og burturbeining av spillvatnssevju í kommununi, og somuleiðis áseta, hvussu ofta tømt verður. Ætlanin skuldi verða send Heilsufrøðiligu Starvsstovuni til góðkenningar fyri 1. oktober 1994²³.

Sambært § 3 í kunngerðini hefur kommunan skyldu at vísa á góðkendan tømningar- og burturbeiningarmøguleika. Kommunan kann sambært § 8 í kunngerðini áseta gjald fyri tømning og burturbeining.

Tað er kommunan ella kommunufelagsskapur í hennara stað, ið er eftirlitsmyndugleiki av kunngerðini; men móguligt er at heimila²⁴ Heilsufrøðiligu Starvsstovuni heilt ella lutvíst at røkja eftirlitsuppgávuna fyri kommununnar rokning fyri gjald, sum landsstýrið ásetur. (§9)

Kommunan ella kommunali felagsskapurin hefur skyldu á hvørji-

²³ Henda ætlan er gjørd og tað er IRF, ið umsitur skipanina. Allar kom. eru við uttan útoyggjarnar og Tórshavn.

²⁴ Hesum hava kommunurnar ikki gjørt nýtslu av.

um ári at geva Heilsufrøðiligu Starvsstovuni skrivliga frágreiðing um framd eftirlit, tiltøk o.a.²⁵

Sambært § 22 í umhvørvisverndarlógini kann kommunan áseta reglur um útreiðslubýti av gerð, rakstri og viðlíkahaldi av almennum og felags, privatum spillvatnsreinsiverki. Kommunan kann áseta gjøld.

Landsstýrið kann lutvíst veita stuðul til byggiútreiðslur í sambandi við spillvatnsreinsiverk (í serligum førum), og til útreiðslur í sambandi við menningarætlanir, ið væntandi kunnu fáa avgerandi týðning til tess at basa dálking.

Landsstýrið hevur yvirumsjónina við, at umhvørvisverndarlógin verður hildin. Tó kann landsstýrið í kunngerð miðfirra eftirlits- og umsitingaruppgávnar til kommunur, kommunufelagsskapir, landsstovn ella landsstovnar.

Landsstýrið hevur við **Kunngerð nr. 54 frá 3/5-1994 um at leggja eftirlits- og umsitingaruppgávur eftir umhvørvisverndarlógini til Heilsufrøðiligu Starvsstovu (OMS)** lagt fleiri av eftirlitsuppgávnunum til Heilsufrøðiligu Starvsstovuna:

§ 37 í umhvørvisverndarlógini fyriskipar, at um boð ella forboð ikki verða hildin innan ásetta freist, so kann tann myndugleikin, ið hevur eftirlitið, fremja atgerðina fyri rokning hjá tí, ið ábyrgdina hevur. Eftirlitsmyndugleikin skal steðga ólógligum viðurskiftum. Avgerðir eftir lógini skulu fráboðast skrivliga, og summar avgerðir, sum nevndar eru í § 60 stk. 2, skulu lýsast alment.

Kæra um avgerð hjá kommunalu myndugleikunum, ið hava fingið eftirlits- og umsitingarmyndugleika frá landsstýrinum, skulu verða sendar Heilsufrøðiligu Starvsstovuni. Avgerðir hjá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni kunnu verða kærðar til landsstýrið.

Í § 76 stk. 4 er ásett, at tær uppgávur, ið sambært aðrari lóggávu verða røktar av heilsunevndini, verða lagdar undir kommunustýrið, um ikki annað verður ásett.²⁶

Umhvørvisverndarlógin er við **Kunngerð nr. 136 frá 2/11-1988 um gildiskomu umhvørvisverndarlógarinnar** sett í gildi frá 1. januar 1989.

Kunngerð nr. 53 frá 3/5-1994 um umhvørvisreglur er heimilað í løgtingslóg nr. 134 frá 1988 um umhvørvisvernd. Kunngerðin ásetur:

²⁵ Við tað at IRF hevur skipanina um hendi og letur frágreiðing um hetta árliga, er ikki neyðugt at kommunurnar eisini gera hetta.

²⁶ Heilsunevndin er ikki longur ásett í lógarverkinum, men kommunurnar kunnu tó sjálvar avgera, um tær seta eina tílíka nevnd ella ikki, sambært kommunulógini.

Umráðið	Fyriskriftir í kunngerðinni
Alment reinføri	Kommunurnar skulu halda almenn pláss, vegir, áir og áarinntøk við veg og rennur rein. Í sambandi við evju kann kommunan áseta nærri reglur. Kommunan skal geva boð um at fremja neyðug tiltøk at beina fyri skaðadýrum, sum kunnu vera til álvarsligan ampa ella heilsuvanda. Somuleiðis skulu kommunurnar ansa eftir, at hvalvágir ikki verða dálkaðar
Ampar frá vinnuligum virksesemi og ávísium frítíðarvirksemi	
Vernd av vatnveitingar- lendum	Kommunan skal, har sum drekkivatn verður tik- ið, seta upp skelti, sum týðiliga boða frá, at dálking er bannað. Kommunan skal eisini fyri vatnveitingarvirki skipa eitt verndarøki, har ikki er loyvt at reka vinnulívsvirki o.a. Verndarøkið skal tinglýsast.
Vernd av baðvatni	Kommunan hevur eftirlit við hyljum, byrgingum í áum o.a., sum verður nýtt til svimjing. Kommunan skal gera regluligar sýnistøkur av vatninum. Um sýnistøkurnar vísa, at vatnið er dálkað ella óegnað at svimja í, skal kommunan kanna orsøkina og geva boð um neyðug tiltøk, sum skulu setast í verk. Ber ikki til at avmarka dálkingina beinanvegin, skal kommunan seta forboð fyri at svimja í økinum. Somuleiðis skal kommunan hava regluligt eftirlit við svimjihylum við atliti at vanligum reinføri og vatngóðsku. Kommunan skal gera regluligar sýnistøkur at kanna vatngóðskuna eftir nærri reglum frá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni. Eisini í hesum føri skal kommunan, um viðurskiftini ikki eru í lagi, geva boð um neyðug tiltøk og seta forboð fyri svimjing.
Frárensl av vatni, spill- vatni o.ø.	
Klosett	Kommunal byggireglugerð eigur at áseta, hvussu nógv vesi skulu vera í íbúðum, sethúsum o.a. Kommunan skal bera so í bandi, at almenn vesi verða gjørð á støðum, har umstøðurnar tala fyri tí.
Rottangar, spillvatns- leiðingar o.a.	Kommunan skal ansa eftir, at allar spillvatnsleiðingar, frárensleiðingar, niðurløpsbrunnar o.tíl., feittbrunnar, oljuútskiljarar og spillvatnsreinsiverk verða hildin rein og í góðum standi.
Húsdýrahald	Kommunan kann gera reglur fyri húsdjórahaldi (§ 23), sum tó skulu verða góðkendar av Heilsufrøðiligu Starvsstovuni fyri at fáa gildi (§ 32).
Kirkjugarðar	Kommunan hevur eftirlit við líkhúsum og kirkjugørðum. Kommunan skal tryggja, at grundvatnið í kirkjugørðum verður veitt burtur, soleiðis at tað kemur niður um van- liga gravardýpd.

Um boð og forboð eftir kunngerðini ikki verða fylgd, kann eftirlitsmyndugleikin fremja atgerðina fyri ábyrgdarans rokning. Eftirlitsmyndugleikin skal fremja atgerðir, sum eru bráðneyðugar til tess at forða álvarsamari dálking ella spjaðing av dálking, fyri ábyrgdarans rokning. Somuleiðis skal eftirlitsmyndugleikin steðga ólógligum viðurskiftum.

Kommunan er, eftir at hava boðað Føroya landsstýri frá, heimilað at leggja eftirlitsuppgávurnar eftir kunngerðini til kommunufelagsskap ella til Heilsufrøðiliga Starvsstovuna. Heilsufrøðiliga Starvsstovnan hevur tó altíð eftirlit við virkjum og útbúnaði, sum kommunan eigur í ella rekur. Um kommunan ella kommunufelagsskapurin ikki røkir eftirlitsuppgávurnar, kann landsstýrið geva boð um, at eftirlitið heilt ella lutvíst verður framt av Heilsufrøðiliga Starvsstovuni. Eftirlit, ið Heilsufrøðiliga Starvsstovnan fremur, verður gjørt fyri kommunustýrisins rokning.

Heilsufrøðiliga Starvsstovnan skal góðkenna tær reglur, sum kommunan ásetur við heimild í kunngerðini.

Tær avgerðir, ið tiknar eru við støði í kunngerðini, skulu vera skrivligar. Í hesum føri skal tíðarfreist at fylgja avgerðini eisini ásetast eins og upplýst eisini verður um kærmyndugleikan.

Við grundarlagi í umhvørvisverndarlógini áleggur **Kunngerð nr. 54 frá 9/6-1989 um tjalding** kommununum at hava eftirlit við, at tjalding bert fer fram, har treytirnar eru loknar. Somuleiðis hevur kommunan skyldu at seta uppsløg o.tíl. um, har tjalding ikki er loyvd.

Eisini hevur **Kunngerð nr. 147 frá 19/10-1995 um burturkast** heimild í umhvørvisverndarlógini. Kunngerðin áleggur kommununum at hava eina innsavningarskipan til alt húshaldsburturkast, har skipanin skal fata um húsarhald, eins og hon eisini kann fata um virki og stovnar. Kommunan skal vísa á ein avhendingarmøguleika, um so er, at skipanin ikki skal fata um ávís sløg av húshaldsburturkasti.

Um so er, at innsavningarskipanin ikki fatar um stovnar og virki eins og ávíst slag av húshaldsburturkasti, so skal kommunan skipa fyri sjálvstøðugari innsavningar- og avhendingarskipan fyri serligt dálkandi burturkast fyri húshald og virki. Til annað burturkast skal kommunan vísa á avhendingarmøguleika ella hava innsavningarskipan. Kommunan skal hava móttøkustøð, so borgararnir sleppa av við burturkastið.

Um burturkast verður brent heima ella á nýggjárs- og jóansøkubáli, og hetta er til ampa, skal kommunan geva boð um at gevast við brenningini. Viðmerkjast skal, at viðkomandi skal hava loyvi frá kommununi at brenna bál.

Um tað gerst neyðugt, skal kommunan alment geva boð um at byrgja fyri og basa ampum, goymslu, handfaring o.ø. av burturkasti, og at burturkastið skal verða beint burtur innan eina ásetta freist.

Um hetta ikki verður gjørt, skal kommunan sjálf gera tað fyri „eigarans“ rokning. Um ikki ber til at ávísa, hvør hevur ábyrgdina av burturkasti, so hevur kommunan ábyrgdina av upptøkuni. Kommunan kann, við góðkenning frá landsstýrinum, áseta eitt gjald fyri goymslu, handfaring og viðgerð av burturkasti.

Kommunurnar hava eftirlitið við kunngerðini um burturkast, men kunnu heimila Heilsufrøðiligu Starvsstovuni ella kommunalum felagsskapum,²⁷ eftir at hava boðað landsstýrinum frá, at røkja eftirlitsuppgávnar. Um kommunan ella kommunufelagsskapurin ikki røkir eftirlitsuppgávnar, kann landsstýrið geva boð um, at eftirlitið heilt ella lutvíst verður framt av Heilsufrøðiligu Starvsstovuni. Tað eftirlit, ið verður framt av Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, verður gjørt fyri kommunustýrisins rokning.

Kunngerð nr. 20 frá 8/4-1987 um móttøkuskipan av oljurestum og -blandingum, kloakkavlopsvatni og burturkasti í føroyskum havnum²⁸ hevur heimild í anordning nr. 318 af 26/6-1985 om ikrafttræden for Færøerne af lov om beskyttelse af havmiljøet.

Sambært § 1 skulu havnastýrini syrgja fyri, at fyrskipanir verða settar í verk um móttøku av oljurestum og oljublandingum, kloakkavlopsvatni og burturkasti frá skipum og boripøllum. Somuleiðis skulu fyriskipanirnar lúka øll vanlig trygdartiltøk.

Í sambandi við olju, har:

- oljutangaskip skipa olju inn
- skip verða umvæld
- skip, ið hava flutt olju í bulk, ferma annað enn olju
- skip, ið kunnu taka barlastarvatn í brennievnistanga, verða fermd og har
- skip, ið kunnu taka barlastarvatn í brennievnistanga, skipa olju inn sum brennievni skulu í havnum verða gjørd viðgerðarverk/reinsiverk, um ikki oljurestirnar/oljublandingarnar verður fluttar til annað viðgerðarverk/reinsiverk ella burturbeint sambært reglum um burturbeining av oljuburturkasti.²⁹

Harafturat skulu í øllum havnum gerast skipanir at taka ímóti kloakkavlopsvatni og burturkasti.

²⁷ Eitt dømi um hetta er samstarvið millum kommunurnar í Sundalagnum (Eiði er ikki við í hesum samstarvi).

²⁸ Her er nakað nýtt á veg, har uppgávan verður lögð til Heilsufrøðiligu Starvsstovuna.

²⁹ Hetta er aktuelt fyri allar kommunur við havnum. Er tó ikki nakar trupulleiki, allar kommunur eru við í renovatiónsfelagsskapi.

Løgtingslóg nr. 77 frá 12/7-1984 um bann móti burturkoyring av mold til sjós (OMS) ásetur, at øll bý-/bygdarráð hava skyldu at ávísa øki, har mold og tilfar frá útgrevstrum, vegagerð o.t. kunnu verða løgd.

1.9.3 Vatnburturbeining

Lov nr. 48 af 24/3-1899 om Tilvejebringelse af Vedtægt for Benyttelse af Vand fra Tórshavns Vandværk (OMS) vísir til Lov af 30te November 1857, ið inniheldur ásetingar, og lov nr. 48 ásetur, at hesar ásetingarnar eisini kunnu víðkast til at galda fyri Tórshavnar kommunala vatnverk. Hetta er gjørt við **Bekendtgørelse nr. 36 af 20/7-1906 om en af Justitsministeriet stadfæstet Vedtægt for Benyttelsen af Vand fra Tórshavns Vandværk, som senset ændret ved L. nr. 186 af 7/6-1958.** § 4 í kunngerðini ásetur, at fyri vatnleiðingar inn í hús rindar eigarin eitt gjald, ið verður ásett á fíggjarætlanini hjá kommununi. Gjald kann eisini verða kravt fyri aðra nýtslu av vatni frá vatnverkinum í Tórshavn.

Lov nr. 63 af 1/4-1909 for Færøerne om Vandledninger (OMS) ásetur, at Lov af 30te November 1857 viðvíkjandi ótálmaðari nýtslu og ósømiligum oyðsli av vatni kann verða víðkað at galda fyri kommunal ella privat vatnverk í kommununi. Ásetanir hesum viðvíkjandi skulu í eina samtykt hjá kommununi, sum áðrenn hon kemur í gildi, verður staðfest av løgmláráðharranum (nú hetta økið er yvirtikið, er tað landsstýrið, ið skal gera neyðugar staðfestingar).

Lov nr. 169 af 18/5-1937 for Færøerne om Benyttelse af Indsøer og Vandløb, som senest ændret ved lagtingslov nr. 110 af 29. juni 1995 (VMS) ásetur í § 15, at vatnsýnismenn (ið er tað sama sum hegnýnismenninir sambært Lov for Færøerne om Hegn og Markfred af 18. Maj 1937), skulu gera tær neyðugu metingarnar eftir lógini.

1.10 Almannaviðurskifti

1.10.1 Forsorg

Lovbekendtgørelse nr. 100 af 2/3-1988 om offentlig forsorg (forsorgarlógin) (AHS). Vanliga skulu umsóknir um hjálp eftir forsorgarlóginini sendast bý-/bygda(r)ráðnum, ið so sendir tær til Almanastovuna, um so er, at hon skal taka avgerðina. Sambært § 6 í kunngerð nr. 39 (sí niðanfyrri) kann avtala verða gjørd millum kommununa og Al-

mannastovuna, har umstøðurnar loyva hesum, at umsóknir um hjálp eftir forsorgarlógini verða sendar beinleiðis til Almannastovuna.³¹

Høvuðsreglan er, at Almannastovan tekur allar avgerðirnar eftir forsorgarlógini. Undantiknar hesum eru avgerðirnar um støðuga hjálp (varandi hjálp) til persónar, sum hava brúk fyri hjálp til sítt og familjunnar upphald og um eyka hjálp (§ 13 stk. 1 og 2). Í kommunum, sum hava fleiri enn 2.000 íbúgvar, er tað í hesum føri bý-/bygda(r)ráðið ella sosiala nevndin, sum tekur avgerðina. Í hesum føri rinda kommunurnar sjálvar sambært kunngerð nr. 39 (sí niðanfyri) út veiting eftir § 13 í forsorgarlógini. Bý-/bygda(r)ráðið sendir síðani Almannastovuni uppgerð yvir goldnu veitingar. Landsstýrið kann fyri ávísar kommunur og ávísar veitingar – eftir ummæli frá viðkomandi kommunu – gera frávik frá høvuðsreglunum um, at Almannastovan/størru kommunurnar taka avgerðirnar.

Bý-/bygda(r)ráðið skal geva gætur, um broytingar eru í teimum fíggarligu og persónligu viðurskiftunum hjá teimum, sum fáa hjálp eftir forsorgarlógini, og møguliga³² boða Almannastovuni frá.

Kunngerð nr. 39 frá 22/3-93 um mannagongd hjá kommununum viðvíkjandi útvegan av upplýsingum v.m. eftir forsorgarlógini vísir á mannagongdina viðvíkjandi neyðugum upplýsingum í sambandi við umsóknir um stuðul eftir forsorgarlógini. Áðrenn bý-/bygda(r)ráðið tekur avgerð ella sendir umsóknina til Almannastovuna, skal kommunan tryggja, at neyðugar upplýsingar til viðgerð av umsóknini eru fingnar til vegar, og at nøktandi vátan er til skjals um givnu upplýsingarnar. Harumframt skal bý-/bygda(r)ráðið ansa eftir, at umsøkjariin gevur kommununi loyvi at biðja um upplýsingar viðvíkjandi fíggarligu og persónligu viðurskiftum hansara.

Eftir **Kunngerð nr. 38 frá 22/3-93 um ráðgevingar- og vegleiðingarskyldu sambært forsorgarlógini** skulu sosialu deildirnar í kommununi bjóða støkum og familjum framhaldandi vegleiðing. Vegleiðingin kann verða givin sjálvstøðug ella saman við aðrari hjálp ella stuðli. Til vegleiðingararbeiði skulu sum mest verða brúktir persónar, ið vegna útbúgving ella virki frammanundan vera hildnir at hava serligar fortreytir fyri hesum arbeiði (§ 6). Sosialu deildirnar (saman við Almannastovuni) skulu ansa eftir, at tilboðið um vegleiðing er alment kent.

³¹ Vanliga mannagongdin í sambandi við almannaviðurskifti er, at umsóknir verða sendar beinleiðis til Almannastovuna, uttan umsóknir um pensiónir. Tó kann tað vera øðrvísi fyri tær størru kommunurnar.

³² Umsett frá „eventuelt“.

Kunngerð nr. 71 frá 27. august 1998 um eldrasambýli, ið hefur heimild í forsorgarlógini. Henda kunngerð avloysti kunngerð frá 1996. Sambært nýggju kunngerðini var munur gjørdur á eldrasambýlum hjá landinum og hjá kommununum.

Reglurnar eru nøkulunda eins fyri eldrasambýlini hjá kommununum og landinum. Munurin er tó, at gjaldið, sum ásett er á eldrasambýlinum hjá kommununi, er eitt hámarksgjald, onki gjald er ásett fyri umlætting, og í upptøknevndini er ein limur frá kommununi, sum er formaður. Hetta merkir, at tað ikki eru so nógvar ásetingar ásettar av landsstýrismanninum til eldrasambýlir undir kommununi, sum undir landinum, av tí at kommunurnar eiga sambýlini.

Løgtingslóg nr. 63 frá 20. mai 1996 um royndarskipan innan eldrarøkt í Sandoyggi, sum broytt við løgtingslóg nr. 80 frá 17. mai 2000 (AHS). Sbrt. §1 hefur landsstýrismaðurin heimild at seta royndarskipan innan eldrarøkt í verk í Sandoyggi. Endamálið við royndartiltakinum er at royna eina skipan, sum sameinir røktarheimsrakstur og heimarøkt. Í § 3 stk. 2 er ásett, at landsstýrismaðurin ásetur í kunngerð nærri reglur viðvíkjandi upptøku á stovni og sambýli, gjaldsreglur fyri búfólk, dagligu leiðsluna, fíggjarviðurskipti o.tíl.

Kunngerð nr. 167 frá 29. desember 1997 um royndarskipan innan eldrarøkt í Sandoyggi ásetur í § 5, at av nettoraðstrarútreiðslunum til eldrarøktina í Sandoyggi rinda: kommunurnar í Sandoyggi 10%, allar kommunur 6,75% sum verða býttar millum hesar og landskassin 83,25%.

Tá pensiónistar, sum ikki hava bústað í Sandoyggi, koma á heimið at búgva, krevst ein vátan frá viðkomandi kommunu um at gjalda partvíst til raksturin. Hetta gjald er 15% av dagprísinum, sum er ásett til røktarheim.

Løgtingslóg nr. 70 frá 2. mai 2001 um studningslán ellis- og røktarheim ásetur, at studningslán, sum er rentu og avdráttarfrítt, kann verða latið úr landskassanum til ný- ella umbygging av ognum, sum skulu nýtast til ellis- og røktarheim. Studningslánið, sum í hvørjum einstøkum føri verður veitt, er í mesta lagi kr. 500.000 faldað við talinum á íbúgvum, sum heimið er ætlað til, tó ongantíð meiri enn helvtina av byggikostnaðinum og avmarkað av teirri til eina og hvørja tíð til endamálið avsettu upphæddini á lögtingsfíggjarlógini. Ávísar treytir um góðkenning o.a. eru eisini.

Lovbekendtgørelse nr. 104 af 2/3-88 om børneforsorg (AHS). Hvør kommuna skal seta eina barnaverndarnevnd. Í nevndini skulu sita 5

til 7 limir. Bý-/bygda(r)ráðið velur limirnar í nevndina millum teir íbúgar í kommununi, sum eru valbærir til bý-/bygda(r)ráðið. Barnaverndarnevndin, ið skipar seg sjálv, verður vald fyri eitt valskeið.

Barnaverndarnevndin skal

- hava eftirlit við børnum
  - Hon skal hava eftirlit við
    - børnum undir 14 ár, sum eru í familju- ella dagrøkt fyri pening
    - børnum upp til 7 ár, sum eru fødd uttan fyri hjúnalag
    - børnum, sum tað almenna er við til at rinda upphald fyri sambært lóg um „børnebidrag til enlige forsørgere m.v.“³³ (Henda lóg er avtikin við løgtingslóg nr. 71 frá 20/5-1995 um barnagjald til einsamallar upphaldarar v.fl.)

Barnaverndarnevndin kann harafturat hava eftirlit við

- børnum undir 14 ár, sum eru í familjurøkt ókeypis
- adoptiónsbørnum undir 14 ár, um familjan hevur fingið/fær fíggarligan stuðul
- børnum upp til 14 ár, ið fødd eru uttan fyri hjúnalag

Eingin, ið ikki hevur fingið skrivligt loyvi frá barnaverndarnevndini, eigur at hava barn undir 14 ár í familju- ella dagrøkt móti gjaldi.

Tá ið barn verður føtt uttan fyri hjúnalag, skal barnaverndarnevndin hava fráboðan um hetta frá lækna ella jarðarmóður innan 3 dagar. Um hvørki lækni ella jarðarmóðir eru til staðar til føðingina, skal mamman boða frá hesum. Barnaverndarnevndin skal so beinanvegin kanna viðurskiftini hjá mammuni.

- fremja fyrirbyrgjandi tiltøk
- syrgja fyri uppaling og upphaldi av børnum uttan fyri heimið

Barnaverndarnevndin skal í sambandi við uppaling og upphald av børnum uttan fyri heimið halda sambandið við heimið við líka og royna at skapa móguleika fyri, at barnið aftur flytur heim, so skjótt umstøðurnar hjá barninum tala fyri hesum.

- ansa eftir teimum viðurskiftum, børnini liva undir.

Barnaverndarnevndin skal føra protokoll, ið skal verða undirskrivað,

³³ Um pápin ikki rindar barnapengar ella um „eingin“ pápi er.

tá ið fundurin er liðugur. Fundir í barnaverndarnevndini eru fyri stongdum hurðum, og limirnir hava tagnarskyldu.

Landsstýrið tilnevnir ein lögfrøðing³⁴ at hjálpa og vegleiða barnaverndarnevndina.

Sambært § 43 verða útreiðslurnar til fíggjarlig frípláss goldnar av kommununum frá 1. januar 2002 at rokna.

Sambært **Kunngerð nr. 50 frá 25/3-93 um barnaforsorg** fáa barnaverndarlimir og onnur (lögfrøðingur, eftirlitsverji, fosturforeldur), ið viðgera barnaverndarmál, samsýning. Barnaverndarnevndin kann gera av at veita stuðul til upphaldshjálp til børn og ung, ið áður hava verið undir umsjón hjá barnaverndarnevndini, til tess at enda byrjaða útbúgving.

Løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt (AHS).

Við hesi lóg yvirtóku kommunurnar ábyrgdina av dagstovnum og dagrøktum frá 1. juli 2000. Landsstýrismaðurin hevur heimild til at áseta nærri reglur um námsfrøðiliga stevnumiðið, starvsfólkasamanseting, virksemi á dagstovnum og dagrøktum o.a..

Landsstýrismaðurin veitir kommununum ráðgeving og vegleiðing í námsfrøðiligum spurningum.

Upptøkureglurnar, sum kommunurnar gera, skulu góðkennast av landsstýrismanninum

Landsstýrismaðurin hevur harumframt yvirskipað eftirlit við, at kommunurnar umsita dagstovnar og dagrøktir sambært lógini, og landsstýrismaðurin er eisini kærmyndugleiki í avgerðum, ið kommunurnar taka.

Allar aðrar uppgávur sambært lógini liggja hjá kommununum og eisini allar útreiðslurnar uttan frá foreldragjaldinum.

Løgtingslóg nr. 71 frá 2. mai 2001 um royndarskipan við dagtilhaldi

fyrí fjølbrekað børn úr Nes og Runavíkar kommunu (AHS) er givin út sbrt. § 2 í ríkislóg nr. 315 frá 17. mai 1995 „om sociale ydelser på Færøerne“. §4 ásetur, at útreiðslurnar til royndarskipanina verða býttar soleiðis, at tann dagligi raksturin verður goldin av luttakandi kommunum og foreldrunum, tó so at foreldragjaldið ikki kann fara upp um tað, sum er ásett í løgtingslóg um dagstovnar og dagrøkt. Royndarskipanin er galdandi til 31. desember 2002.

³⁴ Landsstýrið hevur útnevnt Julionnu Klett.

1.10.2 Almannaþensiónir

løgtingslóg nr. 48 frá 10. maí 1999 um almannaþensiónir o.a., sum broytt við løgtingslóg nr. 3 frá 25. janúar 2001 (AHS). Sbrt. § 31 kunnu Almannaþensión og Vanlukkuþryggingarráðið krevja kommunalar myndugleikar eftir upplýsingum, sum eru av týðningi fyri viðgerð av þensiónsmálum

1.10.3 Sjúka

Kongelig anordning nr. 389 af 15/11-1966 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde (AHS). Kommunurnar skulu veita tænastu- monnum sínum og arbeiðsfólki endurgjald eftir hesi fyriskipan. Tó hevur kommunan ikki skyldu at „afgíve risiko“. Í sambandi við gjald og plasing av endurgjaldsupphæddini til ómyndugar persónar og í øðrum førum, har útgjalding ikki er ráðilig (§38), er tað skylda hjá m.ø. kommununi at veita Færøernes Ulykkesforsikringsráð hjálp.

Fyri 1. desember á hvørjum ári skal bý-/bygda(r)ráðið sambært § 58, stk. 1³⁵ gera ein lista yvir teir tryggingarskyldugu persónarnar. Hesin listi skal liggja frammi til endurskoðan frá 1. til 15. desember. Í fyrstu viku í janúar skal listin saman við mótmælum verða sendur Føroya Vanlukkuþrygging.³⁶

Sambært anordning nr. 245 af 10/7-33 angående forsikring af fanger og forvarede mod følger af ulykkestilfælde skulu kommunur veita endurgjald til fangar og „forvarede“ sambært reglunum í „Lov af 20. Maj 1933 om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde“, tó við teimum tillagingum, ið eru fyriskrivaðar í nevndu fyriskipan nr. 245.

³⁵ § 58, stk.1 er orðað soleiðis: „Enhver person, der for egen regning eller i fællesskab med andre driver erhvervsvirksomhed, som falder ind under §57, stk. 1 og for hvis vedkommende mindst 1/5 af årsfortjenesten skyldes personlig virksomhed ved det nævnte erhverv, er endvidere forpligtet at tegne forsikring for sin egen person. Fra det øjeblik, sådan forsikringspligt indtræder, og så længe den vedvarer, er pågældende medlem af Føroya vanlukkuþrygging, jfr. § 78, stk. 4“.

³⁶ Í roynd og veru sendir Føroya Vanlukkuþrygging ein lista yvir viðkomandi persónar (sjómenn) til bý-/bygda(r)ráðið, sum so leggur henda listan fram til alment eftirlit.

1.11 Verja – borgaravernd

Anordning nr. 337 af 2/10-1952 hvorved lov om Civilforsvaret sættes i kraft på Færøerne³⁷. Henda lóg er ongantíð sett í verk. Í lýtuni verður arbeitt vit tilbúgving fyri Føroyar, og um ein tilbúgvingarlóg verður sett í verk, verður hendan avtikin.

1.12 Ferðsla, Vegir

1.12.1 Ferðsla

Løgtingslógarkunngerð nr.14 frá 2/3-1998 um ferðslu, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 133 frá 22. desember 2000 (VMS). Landsstýrið ásetur við kunngerð reglur um útsjónd, týdning og uppseting av: ferðslutalvum, avmerking á akbreytini, signalverkum og aðrari avmerking ella tilgerð á ella við veg til eftirlits ella leiðbeiningar fyri ferðsluna. Viðkomandi vegamyndugleiki útveggar og ber útreiðslurnar av avmerkingini. Politivaldið og vegamyndugleikin avgera, hvar avmerkingar eftir 1. stk. skulu vera. Er ósemja, tekur landsstýrið avgerð. Um kommuna brýtur áseting um mesta loyvda ástrýst og heildartygd á akførum bæði fermdum og tómum, kann sektarábyrgdin áleggjast kommununi ella kommunala felagsskapinum sum slíkum. Steðgi- og parkeringsgjöld sbrt. §58 e ognast landskassanum ella – eftir samráðing við viðkomandi bý- ella bygðaráð- kommunukassanum.

Útreiðslurnar av parkeringsvørðum verða goldnar úr landskassanum ella eftir samráðing við viðkomandi bý- ella bygðarráð í viðkomandi kommunu.

Trø, planting og kjarrgirðingar á ella við veg skulu vera stívd, sneidd ella snøggað, at tey eru ikki ferðsluni til bága ella bera uppfyri hjá vegfarandi, serstakliga í bugum og kjørbreytum. Tykist tað at vera so, kann politivaldið eftir samráð við viðkomandi kommunustýri treyta viðkomandi innan fyrisetta freist at gera sum ásett og, um so er at treytin verður ikki hildin, sjálvt fáa tað sum tørvar gjørt fyri hansara rokning. Um so er, at politivaldið ikki heldur, at tílk treyt, sum kommunustýrið ynskir, eigur at verða givin, tekur landsstýrið avgerð í málinum.

³⁷ Sambært fútaskrivstovuni er í roynd og veru einki gjørt við hetta økið. Nevnast kann, at lógin er sett úr gildi í Danmark.

Løgtingslóg nr. 104 frá 19/10-1982 um hýruvognskoyring, sum broytt við løgtingslóg nr. 69 frá 12. juni 1990 (VMS). Sambært hesi lóg kann landsstýrið gera standard hýruvogsreglugerð, ið eftir ynski hjá kommununum kann verða sett í gildi. Landsstýrið hevur við heimild í hesi lóg sett eina tílfka reglugerð í gildi við Kunngerð nr. 33 frá 30/3-1983 um eina standard hýruvogsreglugerð, sum broytt við kunngerð nr. 139 frá 7/12-1990.

Í hesi kunngerð er ásett, at til vinnuligan fólkaflutning krevst loyvi, og sambært § 2 er tað bý-/bygda(r)ráðið, ið kann geva hesi loyvi, eftir at tey hava verið lýst leys og umsóknirnar hava verið til ummælis hjá vinnufelag/vinnurekandi. Loyvið verður bert givið til einstaklingar og fyri 5 ár í senn, og loyvið er galdandi fyri koyring í og út frá kommununi. Tað er bý-/bygda(r)ráðið, ið ásetur talið av loyvum í kommununi.

Bý-/bygda(r)ráðið kann sambært kunngerð nr. 33 áseta nærri treytir í loyvinum um:

- nýtslu av hýruvogninum og
  - limskap í hýruvognsstøð
- og somuleiðis áseta reglur fyri hýruvognsstøðir.

Avgerðir hjá bý-/bygda(r)ráði eftir kunngerð nr. 33 kunnu kærast til Føroya landsstýri innan 14 dagar, eftir at viðkomandi umsøkjari hevur fingið boð um avgerðina.

Kunngerð nr. 90 frá 10/10-1987 um hýruvogsreglugerð í Tórshavnar kommunu, sum broytt við K. nr. 140 frá 7/12-1990 setur standard hýruvogsreglugerðina í gildi fyri Tórshavnar kommunu við hesum broytingum:

- kommunan setur kommunala nevnd við 3 limum
- kommunala nevndin gevur loyvi til hýruvognskoyring
- kommunala nevndin verður myndugleikin á hesum øki í staðin fyri býráðið.

Kunngerð nr. 59 frá 7. juni 1999 um hýruvogsreglugerð fyri Klaksvíkar kommunu setur standard hýruvogsreglugerðina í gildi fyri Klaksvíkar kommunu við hesum broytingum:

- kommunan setur kommunala nevnd við 3 limum
- kommunala nevndin gevur loyvi til hýruvognskoyring
- kommunala nevndin verður myndugleikin á hesum øki í staðin fyri býráðið.

1.12.2 Vegir

Løgtingslóg nr. 51 frá 25/7-1972 um landsvegir, sum broytt við kunngerð nr. 111 frá 17. november 1982 (VMS). Í § 2 í hesi lóg er ásett, at tað er landið, ið ger og heldur landsvegir. Kostnaðurin av vegagerð og veghaldi, t.e. útreiðslur til keyp og rakstur av amboðum, tó ikki løn til leiðsluna á skrivstovu landsverkfrøðingsins, verða rindaður úr vegagrundinum í tann mun, hann ikki verður goldin við lánnum (§ 3).

Áðrenn kommunalur byggimyndugleiki gevur loyvi at byggja fram við landsvegi, skal málið verða lagt fyri vegamyndugleikar landsins, t.e. landsverkfrøðingin.

Kunngerð nr. 122 frá 20/6-1997 um landsvegaskrá ásetur sambært § 1, stk 3. í løgtingslóg nr. 51 um landsvegir, hvat ið er landsvegur. Viðmerkjast skal, at sambært § 1, stk. 3 í løgtingslógini skal landsstýrið 3. hvørt ár kunngerá fullfíggaða skrá yvir landsvegirnar.

1.13 Løgreglan

Lov nr. 55 af 13/4-1894 indeholdende bestemmelser om Politiet på Færøerne, som senest ændret ved A. nr. 63 af 11/3-1967³⁸ (Danska Løgmláráðið). Í § 1 í hesi lóg er ásett, at fyri býin Tórshavn og fyri bygdinarnar kunnu politiviðtøkur verða gjørdar, sum tó skulu kunngerast, áðrenn tær koma í gildi. Útreiðslurnar at kunngerá viðtøkurnar í Tórshavn rindar kommunukassin, og „amtsreparitionsfonden“ (nú: landskassin) rindar útreiðslurnar at kunngerá viðtøkurnar uttan fyri Tórshavn. Í Tórshavn er tað býráðið, ið ger uppskotið, men uttan fyri Tórshavn er tað lögtingið. Løgmláráðharrin kann loyva kommunum at hava serligar reglur ella undantøk frá felagsviðtøkunum eftir vátan frá lögtinginum. Ríkiskassin rindar útreiðslurnar av politiverkinum, tó undantiknar útreiðslur til nevndu kunngerðir til tey tiltøk, ið fútin ella sýslumaður gera, um einhvør ikki ger sínar skyldur sambært politiviðtøkunum.

Politiviðtøkur fyri Tórshavn eru kunnjgjørdar við Politiviðtøka fyri Tórshavn frá 12/3-1975, sum seinast broytt við fráboðan frá 19/10-1992³⁹. Politiviðtøkur fyri restina av Føroyum eru kunnjgjørdar við Politivedtægt af 3/7-1931 for Landkommunerne på Færøerne, sum broytt við Ll. nr. 82 frá 19/6-1990.

³⁸ Sýslur: Sandoyggjin, Norðoyggjar, Eysturoy, Vágar, Vestmanna, 2 í Suðuroy (sum løgreglan tó hevur lagt saman við politistøð á Tvøroyri). Harafturat kemur Tórshavn

³⁹ Fyri Tórshavn ger býráðið saman við politinum politiviðtøkurnar.

1.14 Skattamál

1.14.1 Samtíðarskattalógin

Lögtingslóg nr. 86 frá 1/9-1983 um landsskatt og kommunuskatt (samtíðarskattalógin) (FMS). Sambært § 43 kann bý-/bygda(r)ráðið, um tað heldur, at skattakommunan hjá einum skattskyldugum pr 1. desember ikki er bein, kæra hetta fyri 1. mai árið eftir⁴⁰. Um kommunurnar ikki semjast um hetta sínámillum, ella tær ikki kunnu fáa semju um hetta við skattskylduga persónin, so kann spurningurin verða lagdur fyri landsstýrið.

Um skattgjaldari flytur úr eini skattakommunu í inntøkuárinum, skal skattakommunan lata ein part av álíknaða skattinum til tilflytingarkommununa. Treytin er tó, at upphaldið í tilflytingarkommuni er í minsta lagi 3 samanhangandi mánaðir. Skatturin verður býttur lutfalsliga í mun til tíðarskeiðið. Um ein tilflytingarkommuna ikki heldur seg hava fingið sín part av skattinum, kann hon kæra til skattakommununa innan 1 ár og 3 mánaðir, eftir at álmanakkaárið er úti. Um kommunurnar ikki semjast, tekur líkningarráðið ta endaligu avgerðina.

Kommunuskatturin verður álíknaður eftir somu skattskyldugu inntøku, sum landsskatturin verður álíknaður eftir, tó við einum frádrátti upp á 19.000 kr. Harafturat kunnu kommunurnar gera av at veita barnafrádrátt í útroknaða kommunuskattinum. Barnafrádrátturin skal verða samtyktur á bý-/bygda(r)ráðsfundi fyri 1. desember fyri komandi inntøkuár⁴¹. Bý-/bygda(r)ráðið ásetur líkningarprosentid fyri kommunuskattin⁴². Í § 47, stk. 2 er ásett, at um landsskattafrádrátturin ikki verður nýttur til fulnar, skal restin verða drigin frá tí útroknaða kommunuskattinum. Hetta verður so endurgoldið av landinum, tó hægst 15% av skattskyldugu inntøkuni.

Um skattskyldugir persónar hava atvinnu (inntøkugevandi aktiv) í aðrari kommunu enn tilhaldskommununi, skulu teir gjalda skatt av inntøkuni frá atvinnuni í atvinnukommununi. Tann skattskyldugi skal lata uppgerð við allari síni inntøku til tilhaldskommununa, sum so beinanvegin letur atvinnukommununi eitt eintak av uppgerðini, ið viðvíkur atvinnuinntøkuni. Líkningarvaldið í atvinnukommununi álíknar síðan atvinnuinntøkuna eftir somu reglum, sum tilhaldskommunuskatturin er álíknaður eftir, og boðar tilhaldskommununi

⁴⁰ Í roynd og veru venda kommunurnar sær til Toll- og Skattstovuna, og um tær ikki verða samdar, so verður kært til landsstýrið.

⁴¹ Verður í roynd og veru viðgjørt á síðsta bý-/bygda(r)ráðsfundi undan innlatingarfreistini.

⁴² Freistin fyri hetta er ásett í kommunustýrslógini .

frá. Tann skattskyldugi fær so boð um álíkningina í bæði tilhaldskommununi og atvinnukommununi undir einum.

Viðvíkjandi feløgum eigur tann kommunan (heimstaðarkommunan/tilhaldskommunan), har felagið hefur høvuðsskrivstovu ella verður stjórnað, rættin at skatta. Av skattinum, sum verður álíknaður í heimstaðarkommununi, eigur atvinnukommunan tann partin, ið kemur av teirri inntøku, sum vunnin er í atvinnukommununi. Heimstaðarkommunan boðar atvinnukommununi frá álíkningini. Tó er ásett í §48a, at peningastovnar, tryggingarfyrirøkur, fjarsamskiftisfyrirøkur, oljusølufyrirøkur, vinnurekandi grunnar, Framtaksgrunnur Føroya og Fíggingargrunnurin frá 1992, sum eftir reglunum bert eru skattskyldug til eina kommunu sum tilhalds-/heimakommunu, eru atvinnuskyldug til allar hinar kommunurnar í Føroyum

Frádráttir í inntøkuni, sum ikki hava samband við atvinnuinntøkuna, skulu fyrst verða mótroknaðir inntøkuni í tilhaldskommununi, og teir verða bert fluttir til frádrátt í atvinnuinntøkuni í tann mun, teir ikki rúmast innan fyri inntøkuna í tilhaldskommununi.

Sambært § 54, stk. 2, í samtíðarskattalógini verður tann ov nógv álíknaði inntøkuskatturin vegna 50% skattaloftið lækkaður lutfalsliga millum landskassa og kommunukassa.

Í § 55 er ásett, at tað er Toll- og Skattstova Føroya, ið krevur lands-, kommunu- og kirkjuskattin eftir nærri ásettum reglum frá landsstýrinum. Kommunustýrini hava skyldu at útvega innkrevjingarvaldinum allar tær upplýsingar, tað heldur vera neyðugar fyri innkrevjingina.

Sambært § 83 í samtíðarskattalógini avroknar landskassin við hvørja kommunu allan kommunu- og kirkjuskattin. Í hesi avrokning er eisini kommununnar partur av inntøkuskatti frá deyðsbúgvi. Fyrst í hvørjum mánaði rindar landsskassin tó eitt forskot.

1. november á hvørjum ári ger landskassin síðan eina fullfíggaða uppperð til allar kommunur. Er munur millum inngoldna kommunu- og kirkjuskattin og ta upphædd, kommunan hefur fingið sum forskot, verður munurin annaðhvørt goldin ella hildin aftur, alt eftir um kommunan eigur pening til góðar ella ikki.

Sambært § 157 hava kommunur heimild til í serstøkum førum, tá umstøður skattgjaldarans týðiliga tala fyri tí, at eftirgeva skatt. Í sambandi við afturbering⁴³ av skatti undir FAS-skipanini bera kommunurnar og landið byrðuna eftir sama lutfalli sum fyri skattin annars. Allur partur hjá kommununi av afturberingini (í sambandi við FAS) verður borin lutfalsliga eftir skattinum í seinasta álíknaða ári. Kommununnar partur verður mótroknaður avrokningini frá landsskassanum (sí omanfyri).

⁴³ T.e. tann peningur, ið verður afturborin til reiðarið.

Í sambandi við at roknskapir o.a., sum eru støðið undir skattaálíkniningini, ikki eru sendir inn, hevur líkningarvaldið sambært §103 í samtíðarskattalógini heimild at áseta freist, nær hesir roknskapir o.a. skulu vera inni, og somuleiðis at seta dagsekt á 100 kr. frá tí degi, freistin er úti, og til tilfarið kemur inn. Økisskrivstovurnar hava sambært § 105 harumframt heimild at leingja freistina nær roknskapir o.tíl. skulu vera inni, tó ikki longri enn til 15. august.

Samtíðarskattalógin §125 ásetur, at eftir reglum landsstýrisins verður førd ein skrá fyri hvørja kommunu yvir øll ávísingarskyldug. **Sambært kunngerð nr. 97 frá 4/11-1983 um skráseting av ávísingarskyldugum/arbeiðsgevarum** er tað Líkningarráð Føroya (Toll- og Skattaráð Føroya), ið stovnar og umsitur hesa skrá, sum eisini er nevnd arbeiðsgevaraskráin/vinnuskráin.

Í § 148 er ásett, at eykaskattur sum eitt nú eykagjöld og sektir í sambandi við deyðsbúgv, sum Toll- og Skattaráð Føroya hevur álagt sambært kapitli 14 í samtíðarskattalógini, og sum fellur til kommunurnar, hevur bý-/bygda(r)ráðið heimild at eftirgeva ella lækka. Í § 145 er ásett, at dømdur sektarpeningur skal býtast millum teir kassar, ið hava rætt at fáa skattin eftir tí, hvør eigur av skattinum, meðan § 153 ásetur, at sektir, har annað ikki er ásett, fella til landskassan. Annars hevur bý-/bygda(r)ráðið sambært § 157 í samtíðarskattalógini bert loyvi at eftirgeva kommunuskatt, um serligar treytir eru loknar.

Kunngerð nr. 110 frá 16/12-1983 um, at løgtingslóg nr. 86 frá 1/9-1983 um landsskatt og kommunuskatt kemur í gildi, setur samtíðarskattalógina í gildi frá 1. apríl 1984.

Kunngerð nr. 48 frá 21/6-1985 um ásetan av dagligari sekt sambært samtíðarskattaskipanini ásetur, at øll almenn vald⁴⁴ (sí eisini § 120 í samtíðarskattalóggávuni) hava eftir áheitan líkningarráðsins (Toll- og Skattaráð Føroya) skyldu at veita tær upplýsingar, sum kunnu vera til leiðbeiningar í starvi ráðsins.

Løgtingslóg nr. 169 frá 30. desember 1997 um Toll- og skattafyrising (FMS) Sambært § 1 eru økisskrivstovurnar hjá Toll- og Skattstovu Føroya líkningarvaldið í einstøku økjunum og tær taka sær av allari skattaálíknning í kommununum, sum hoyra til økisskrivstovuna. Skattaálíknningin skal verða gjørd í seinasta lagi 31. oktober, eftir at inntøkuárið er lokið. Tá økisskrivstova biður um tað, hevur ein kommuna skyldu til at geva allar upplýsingar viðvíkjandi einum skattaborgara, sum kunnu

⁴⁴ Talan kann vera um bæði myndugleikar og persónar sum t.d. advokatar.

vera við til at økisskrivstovan kann gera eina sanna og rætta skattaálíkning.

Í § 10 er ásett, at Stýrið beint eftir 1. november sendir kommununum ein lista við skattskyldugu inntøkuni hjá hvørjum einstøkum skattgjaldara í kommununi. Skattalitin verður síðani í kommununum lagdur fram á vanligan hátt til alment eftirlit í 11 dagar.

Sambært § 11 skal Toll- og Skattstovan í seinasta lagi 1. november senda kommununum upplýsingar um allar inntøkur og frádráttir frá árinum frammanundan hjá hvørjum einstøkum skattgjaldara í kommununi. Kommunurnar gera sínar viðmerkingar til skattaálíkningina hjá økisskrivstovunum. Tað áliggur økisskrivstovunum at kanna viðmerkingarnar, sum kommunurnar gera, og boða kommununum frá úrslitinum.

Í § 12 er ásett, at landið er býtt upp í 7 skattakæruøkir, sum velja hvør sína skattakærunevnd. Landsstýrismaðurin í skattamálum ger av, hvørjar kommunur hoyra til hvørt skattakæruøki. Kommunurnar í skattakæruøkinum velja limirnar í skattakærunevndina. Landsstýrismaðurin ger við kunngerð reglur um, hvussu valið av nevndarlimum skal fara fram og hvussu kommunurnar skulu umboðast í skattakærunevndunum. Tær kommunalu skattakærunevndirnar viðgera kærur um álíkningina frá borgarunum í tí øki, tær umfata. Sambært § 15 ger landsstýrismaðurin eina starvsskipan, sum skattakærunevndirnar skulu arbeiða eftir. Kommunurnar í skattakæruøkinum rinda fyri samsýning til skattakærunevndina og veita skrivstovuhjálp og høli. Kostnaðurin av hesum verður býttur í mun til fólkatalið í kommununum.

Í § 19 er ásett, at Toll- og Skattaráð Føroya fastleggur tey stevnumið, sum Toll- og Skattstova Føroya skal arbeiða eftir á toll-, avgjalds- og skattaøkinum. Toll- og Skattaráðið er skipað av 5 limum og 5 varalimum, sum landsstýrismaðurin tilnevnir fyri 4 ár. Av hesum limum verða 2 tilnevndir eftir tilmæli frá kommununum. Annar av Føroya Kommunufelag og hin av kommununum, sum ikki eru limir í felagnum. Sama er galdandi fyri varalimir. Sambært § 20 hevur Toll- og Skattaráð Føroya saman við Stýrinum eftirlit við skattaálíkningini og kann eftir tilmæli frá Stýrinum gera vegleiðingar viðvíkjandi skattaálíkningini. Toll- og Skattaráðið kann eftir tilmæli frá Stýrinum broyta skattsetingar, sum økisskrivstovurnar hava gjørt, ella broyta álíkningar.

Løgtingslóg nr. 87 frá 1/9-1983 um áseting av skatti til landskassan (ásetingarlógin) (FMS) Lógin hevur sítt støði í § 54 í samtíðarskattalógini. § 5 ásetur, at partafeløg sambært § 1, nr. 8 til nr. 16 í samtíðarskattalógini og somuleiðis avmarkað skattskyldug sambært § 2 í

samtíðarskattalógini, skulu rinda 49% í skatt. Tó skulu feløg, ið hava partapening, ábyrgdarpening ella lutapening, sum er størri enn 80.000 kr., rinda 20% í skatt. Av hesum skatti fara 62% í landskassan og 38% í kommunukassan. Snýr tað seg um skattskylduga inntøku, sum verður gjørd sambært §4 í kolvetnisskattalógini, er skatturin 27% sum falla til landskassan.

Snýr tað seg um royalty ella nýtslugjald, skulu 25% rindast í avgjaldi. Av hesum fara 60% í landskassan og 40% til viðkomandi kommunu.

Kunngerð nr. 19 frá 1/3-1984 um, at Løgtingslóg nr. 87 frá 1/9-1983 um áseting av skatti til landskassan kemur í gildi, setur ásetingarlógina í gildi frá 1/4-1984.

Løgtingslóg nr. 51 frá 29/12-1971 um skatt av rentutrygging v.m. (rentutryggingarlógin v.m.) (FMS). Av avgjaldinum eftir § 6B, stk. 1 (frádrigið § 6, stk. 2 og 3), og avgjaldinum eftir § 7 og § 7A (avgjald av eftirlønarskipanum, sum sambært danskari lóggávu verða lutað Føroyum, og av avgjaldsskyldugum útgjaldingum í sambandi við eftirlønarskipan v.m.) verða 40% latin kommununum at býta lutfalsliga sínámillum eftir fólkatálinum, ið er skrásett pr. 1. januar sama ár.

Løgtingslóg nr. 148 frá 30/12-1996 um stuðul til rentuútreiðslur av lánum (FMS). Í § 6 í hesi lóg er ásett, at landið rindar rentustuðulin. Av hesum bera kommunurnar tó 13% frá 2001 og frameftir. Kommununnar partur verður mótroknaður í skattaforsskotinum, ið kommunurnar fáa hvønn mánað.

Løgtingslóg nr. 40 frá 17/4-1986 um skatt av vinningi í sambandi við sølu av virðisbrøvum (virðisbrævaskattalógin) (FMS). Í § 4c, stk. 5 er ásett, at av vinningi í sambandi við sølu av partabrøvum, sum fer fram 3 ár ella seinni eftir útveganina av partabrøvum, verður goldið eitt avgjald á 25%, sum verður býtt við 40% til kommunurnar og 60% til landskassan. Avgjaldsskyldan fyriliggur, um skattskyldugi síðstu 5 árin undan partabrævasøluni hevur

- átt meira enn 25% av partapeninginum ella
- rátt yvir meira enn 50% av atkvøðuvirðinum.

Um avhendingin fer fram aftan á 10. árið eftir útveganina av partabrøvunum, verður ikki goldið avgjald⁴⁵.

⁴⁵ Fíggjarmálastýrið arbeiðir við at gera eina kapitalvinningslóg, har nøkur av hesum viðurskiptum kunnu væntast at verða broytt.

1.14.2 Meirvirðisgjald

Løgtingslóg nr. 136 frá 8/6-1992 um meirvirðisgjald (FMS). Í § 3, stk. 2 í hesi lóg er ásett, at landsstýrið ger av – í samráð við nevndina, sum ásett er í § 35 (mvg-nevndina) – í hvønn mun kommunur kunnu fáa endurgoldið avgjald fyri vørur og tænastr, sambært lógini. Í § 1, stk 1 í **kunngerð nr. 77 frá 19/4-1993 um meirvirðisgjald hjá kommununum** er m.a. ásett, at kommunur skulu rinda meirvirðisgjald (mvg) av sínum virksemin; men sambært § 2 verða eftir umsókn 75% av inn-gangandi mvg-virðinum afturgoldin kommununum. Umsóknin verður send til Toll- og Skattstovu Føroya⁴⁶.

Í § 3 í kunngerð nr. 77 eru ásett bókhaldskrøv hjá kommunum sambært lógini um meirvirðisgjald og kunngerð nr. 22 frá 27/1-1993 um minstkrøv til bókhald og roknskap.

Avgerðir hjá Toll- og Skattstovuni kunnu sambært kunngerð nr. 77 verða kærðar til mvg-nevndina.

1.14.3 Panting fyri skatt og onnur gjøld til tað almenna

Løgtingslóg nr. 28 frá 29. apríl 1964 um panting fyri skatt. (Lov nr. 85 af 30/3-1935 om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m.m.) (FMS). Í § 1 er ásett, at panting fyri skatt, sum er álíknaður eftir lögtingslóg um landsskatt og kommunuskatt, verður framd av persóni, ið stjórin á Toll- og Skattstovu Føroya hevur givið heimild til tess⁴⁷. Toll- og Skattstova Føroya, sum hevur ábyrgd av inn-krevjing av almennari skuld, hevur pantifútar í starvi í Stýrinum og á økisskrivstovunum, sum umframt at fremja panting fyri lands- og kommunuskatt, eisini fremja panting fyri onnur gjøld til tað almenna.

⁴⁶ Sambært líkningardeildini í Tórshavn fáa kommunurnar eina uppgerð sendandi frá Toll- og Skattstovuni, sum tær skulu fylla út og senda aftur til Toll- og Skattstovuna. Hetta hendir sjálvvirkandi.

⁴⁷ Lógarverkið viðvíkjandi panting er heldur fløkt, av tí at gamlar ríkislógir framvegis eru galdandi. Mælt verður tískil til, at lógarverkið verður endurskoðað.

1.15 Heilsumál

1.15.1 Almenna heilsulóggávan

Lov nr. 316 af 17/5-1995 om sundhedsvæsenet på Færøerne (AHS). Sambært hesi lóg ásetur Føroya landsstýri reglur um heilsuverkið viðvíkjandi uppgávum, veitingum og umsiting.

Uppgávur og veitingar fyri heilsuverkið eru í § 1, stk. 2 greindar sum:

- sjúkrahús
- kommunulæknaskipanin
- heilsusustraskipanin
- heimasjúkrasustraskipanin
- skúlalæknaskipanin
- tannrøktarskipanin og
- sjúkratryggingin

Sambært **A. nr. 634 af 20/7-1995 om ikrafttræden på Færøerne af lov om sundhedsvæsenets centralstyrelse** er tað skyldan hjá kommununum at veita upplýsing og vegleiðing til borgararnar viðvíkjandi móguleikum at kera innan heilsuverkið.

Sambært **Lovbekendtgørelse nr. 514 af 21/7-1989 om den offentlige sygeforsikring** við seinni broytingum rinda kommunurnar sambært § 25 stk. 4 tær eftirstøður, sum ikki fáast inn. Stk. 5 ásetur, at eftirgeving hesum viðvíkjandi kann verða veitt eftir reglunum í løgtingslóg nr. 50 frá 2/7 1993 um landsskatt og kommunuskatt.

1.15.2 Sjúkrahúsverk v.m.

Løgtingslóg nr. 18 frá 9/4-1964 um raksturin av hvíldarheiminum Naina. (AHS) Í § 1 er ásett, at partur av inntøkunum hjá hvíldarheiminum Naina er kommunustudningur⁴⁸. Kommunurnar gjalda í mun til samdøgurstalið hjá íbúgvunum í kommununi á heiminum.

1.15.3 Smittandi sjúkur, Fyribyrging, Heilsutænastan uttan fyri sjúkrahúsini

Løgtingslóg nr. 28 frá 23. apríl 1999 um kommunulæknaskipan (AHS). Í 1999 varð nýggj løgtingslóg um kommunulæknaskipan sam-

⁴⁸ Sambært roknskapinum hjá Nainu rinda kommunurnar umleið 42%.

tykt. Henda lóg kom í staðin fyri „Lovbekendtgørelse“ frá 1927. Sambært hesi lóg er tað landið, sum setur kommunulæknan í starv, eisini frítíðar- og langtíðaravloysarar eftir tilmæli frá einum ráði, sum landsstýrismaðurin setur. Ráðið hevur 7 limir. Tríggir umboða kommunulæknarnar, tveir umboða kommunurnar, ein umboðar Meginfelag Føroysku Sjúkrakassa og ein umboðar Almanna- og heilsumálastýrið. Umboðið frá Almanna- og heilsumálastýrinum er formaður í ráðnum. Landskassin rindar ráðslimunum eina samsýning.

Onnur starvsfólk hjá kommunulæknanum verða sett í starv av kommunulæknanum. Í serligum førum kann landsstýrismaðurin seta eitt starvsfólk í starv í læknaviðtaluhølinum.

Landskassin rindar eina grundupphædd um mánaðin til allar kommunulækna og til frítíðar- og langtíðaravloysarar.

Kommunurnar útvega frían bústað til frítíðar- og langtíðaravloysarar. Kommunurnar útvega og rinda viðtaluhølini við neyðugum innbúgvi, tólum og amboðum til kommunulæknan. Kommunurnar bera eisini útreiðslurnar av rakstri og viðlíkahaldi av viðtaluhølum, innbúgvi, tólum og amboðum. Landsstýrismaðurin hevur heimild til at áseta nærri reglur um støði á viðtaluhølunum, hvørji tól, innbúgv og amboð eru neyðug og ásetur nærri reglur um rakstur av hesum. Landsstýrismaðurin hevur eisini eftirlit við, at viðtaluhølini eru í góðum standi.

Løgtingslóg nr. 56 frá 17. desember 1952 um býti av Føroya parti av løn kommunulækna. Sambært §1 rindar landskassin 75% av føstu grundlønini hjá kommunulæknanum, og kommunurnar rinda hini 25%. Landskassin leggur fyri fyrst út partin hjá kommununum. Seinast 1. juli á hvørjum ári verður gjørt upp, hvussu nógv tær einstøku kommunurnar skulu gjalda landskassanum aftur fyri farna fíggjarárið. Kommunurnar skulu afturrinda sín part seinast 1. desember. Uppskot til avtøku av lógini er lagt fyri tingið.

Bekendtgørelse nr. 576 af 12/12-1981 om lægeundersøgelse af børn på Færøerne bygger á Lov nr. 236 af 30/4-1946 om lægeundersøgelse af børn. (AHS) Her verður ásett, at kommunur skulu veita børnum undir skúlaaldur upp til 8 fyribyrgjandi kanningar hjá lækna. Gjald til kommunulækna fyri hesar kanningar er ásett at vera tað sama sum í hinum partinum av ríkinum. Landskassin leggur út kommunanna vegna, og kommunurnar endurrinda helvtina av hesum útreiðslum.

A. nr. 16 af 16/1-1981 om ikrafttræden på Færøerne af lov om skolelægeordning, som senest ændret ved A. nr. 845 af 18/12-1987 (AHS) ásetur, at í hvørjum skúla og forskúla skal skúlalækni gera heilskanningar av øllum børnum í 1.-9. flokki. Føroya landsstýri kann gera

av, um hesar heilsukanningar eisini skulu fevna um børn, ið eru eldri enn tey, sum eru í 9. flokki. Somuleiðis skulu øll skúlabørn verða kannað fyri bróstsjúku.

Føroya landsstýri setur tey fólk, tøvur er á, t.e. læknar, sjúkra-systrar o.o., og kommunurnar hava skyldu at syrgja fyri, at skipanin verður sett í verk. Útreiðslurnar av skúlalæknaskipanini rindar landskassin. B. nr. 240 af 30/4-1986 om skolelægeordningen på Færøerne hefur nærri ásetingar um skúlalæknaskipanina.

Løgtingslóg nr. 23 frá 6. mars 1998 um barna- og ungdómstannrøkt (AHS). Sambært hesi lóg skal kommunustýrið tryggja øllum børnum og ungum undir 16 ár, sum búgva í kommununi, móguleika fyri ókeyppis fyribyrgjandi og viðgerandi tannrøkt. Reglur um vavið av og krøv til kommunalu tannrøktini er ásett í kunngerð nr. 53 frá 24. apríl 1998. Høvuðsreglan í hesi lóg er, at kommunurnar hava ábyrgdina av tannrøktini til hesi børn, men landsstýrismaðurin er góðkenningar-myndugleiki, tá t.d. vikið verður frá kravinum um, at tann kommunala tannrøktin verður givin á almennum tannlæknastovum, tá kommunurnar ætla at skipa eina felags kommunala tannrøktarskipan og tá royndarskipanir verða settar í verk viðvíkjandi nýggjum bygn-aðar- og viðgerðarhættum. Landsstýrismaðurin hefur eisini heimild til at áseta nærri reglur sambært lógini.

Kommunustýrið skal geva upplýsingar um virkseimið, og landsstýrismaðurin skipar fyri, at hagtøl yvir virksemi hjá tannlæknunum verða gjørd. Landskassin ber útreiðslurnar av at gera hagtølini.

Um foreldur ella verji at børnum í kommunalu tannrøktini eru ónøgd við avgerð, sum kommunustýrið tekur sambært lógini, kunnu tey kera til Almanna- og heilsumálastýrið.

Kunngerð nr. 53 frá 24. apríl 1998 um kommunala barna- og ungdómstannrøkt, sí lógina omanfyri.

1.16 Havnir

Lov nr. 7 af 30/1-1875 om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne m.m som ændret ved L. nr. 127 af 15/4-1930 (VMS). Henda lóg ásetur, at tað er innanríkismálaráðharrin, ið staðfestir fyriskipanir í sambandi við nýtslu av havnum o.ø. eftir uppskoti frá viðkomandi havnastýri.

Lov nr. 127 af 29/4-1913 om Anlæg af Havne m.v. paa Færøerne, som senest ændret ved L. nr. 125 af 15/6-1927 (VMS) ásetur, at ríkiskassin rindar 4/5 av íløgum í sambandi við bygging av Tórshavnar havn, og

kommunan rindar 1/5. Innkrevjing av havnagjöldum í hesum sambandi fer í ríkiskassan. Um Tórshavnar kommuna ynskir tað, so kann havnin, beinanvegin hon er liðug ella seinni, verða yvirtikin sum kommunal havn. Um havnin ikki verður yvirtikin beinanvegin, skal kommunan endurgjalda ríkinum møguligt rakstrarundirskot og samstundis binda seg til at halda havnina.

Onnur kommunal havnaanlegg o.a. eru sambært hesi lóg: atløgu-bryggjan í Trongisvági, havnin í Skopun, atløgubryggjan í Sørvági, brimgarðurin í Miðvági og brimgarðurin í Kvívík. Kommunurnar skulu, við løgtingsins eftirliti, halda hesar havnir. Kommunurnar skulu hava serstakan havnarroknskap.⁴⁹

1.17 Skráir

Løgtingslóg nr. 62 frá 5/6-1984 um evnisskráir hjá almennum myndugleikum (LMS). (fer úr gildi 1. januar 2002).

Løgtingslóg nr. 73 frá 8. mai 2001 um viðgerð av persónsupplýsingum (persónsupplýsingarlógin) kemur í gildi 1. januar 2002, og tá fer Løgtingslóg nr. 62 frá 5. juni 1984 um evnisskráir hjá almennum myndugleikum (skrásetingarlógin) úr gildi.

Lógarøkið

Skrásetingarlógin fevnir um edv-skráir, sum verða fýrdar fyri ta almennu fýrisitingina íroknað kommunurnar og sum hava upplýsingar um fólk. Persónsupplýsingarlógin fevnir um viðgerð av persónsupplýsingum fyri privat og fyri tað almenna,

- 1) um viðgerðin er heilt ella lutvíst elektronisk
- 2) um persónsupplýsingarnar eru ella verða settar í eina skrá, sjálvt um viðgerðin ikki er elektronisk.

Orðið „viðgerð“ fevnir um alla nýtslu av persónsupplýsingum, eitt nú skráseting, víðarigeving, samkoyring og goyming, orðlýsingar eru annars í § 2 av teimum ymisku heitunum, ið nýtt verða.

Nýtsluøkið hjá persónsupplýsingarlógini er nærum øll nýtsla av persónsupplýsingum og er sostatt meira víðfevnt enn nýtsluøkið hjá skrásetingarlógini, sum bert fevnir um edv-skráir.

Lógin setur størri krøv til umsitingina, av tí at bæði lands- og

⁴⁹ Spurningurin er, um hetta bert er fyri tær havnir, nevndar eru í hesi grein (§2), ella tað snýr seg um allar havnir sum heild. Tórshavnar havn er ikki nevnd í §2.

kommunumyndugleikar og vinnan fáa stórra kunningarskyldu mótvegis tí skrásetta.

Fráboðan og góðkenning

Persónsupplýsingarlógin ásetur reglur fyrri nær og undir hvörjum treytum persónsupplýsingar kunnu viðgerast. Skilt verður millum vanlugar persónsupplýsingar og viðkvæmar persónsupplýsingar. Tær vanlugu persónsupplýsingarnar kunnu viðgerast uttan loyvi, men skulu fráboðast dátueftirlitinum, sum síðani kannar um fráboðanin lýkur lógarinnar krøv. Tær viðkvomu persónsupplýsingarnar kunnu bert viðgerast, um loyvi er fingið frá dátueftirlitinum frammanundan. Dátueftirlitið fer at hava ein lista yvir allar fráboðaðar og góðkendar skráir á heimasíðuni.

Ein høvuðsbroyting verður sostatt, at meðan allar skráir sambært skrásetingarlógini skulu góðkennast av landsstýrismanninum við ummæli frá skrásetingareftirlitinum, skulu allar skráir nú fráboðast dátueftirlitinum og bert skráir við viðkvomum upplýsingum skulu góðkennast av dátueftirlitinum.

Ein onnur høvuðsbroyting er, at persónstalið ikki verður roknað sum ein viðkvom upplýsing sambært persónsupplýsingarlógini, og almennir myndugleikar kunnu tískil viðgera persónstalið sum eyðmerking ella sum skránummar.

Skráseting og varðveitsla

Í sambandi við skráseting og varðveitslu av persónsupplýsingum er ikki stórvegis broyting tilætlað.

Upplýsingar mugu bert verða savnaðar saman til eitt nágreiniliga tilskilað endamál, sum er sakliga grundað í virksemlu dátuábyrgðarans, og seinni viðgerð skal samsvara hesum endamáli.

Upplýsingar mugu bert verða viðgjørðar, um tær eru viðkomandi og ikki fevna um meira enn krevst fyrri at røkja endamálið við inn-savnanini og tí víðari nýtsluni av upplýsingunum, og harumframt skulu tær varðveitast soleiðis, at ikki er gjørligt at eyðmerkja skrásetta longur enn neyðugt við atlitum til endamálinum við viðgerðini. Upplýsingarnar skulu vera beinar og vera nøktandi dagfjørðar.

Eftirlit skal tryggja, at upplýsingar, sum eru rangar ella villandi, sum skjótast verða rættaðar ella strikaðar.

Innlit

Persónsupplýsingarlógin hevur munandi betri reglur um innlit í skrásettar upplýsingar og bætir støðuna hjá skrásetta í mun til skrásetingarlógina.

Ein áseting er um alment innlit í § 18, har ásett verður, at ein og

hvør kann fáa at vita, hvørjar persónsupplýsingar ein dátúábyrgdari viðger, og fáa upplýst t.d. endamálið við viðgerðini og heitið á henni, skrásettu persónsbólkarnar, sløgini av upplýsingum og hvaðani persónsupplýsingarnar eru útvegaðar.

Í § 19 er ein áseting um egið innlit og sbrt. hesi áseting kann skrásetti krevja innlit í, hvørjar upplýsingar um hann/hana verða viðgjørðar. T.d. um upplýsingarnar verða víðarigivnar og um so er til hvønn, um trygdartiltøk í viðgerðini og hvaðani upplýsingar eru útvegaðar.

Sambært § 20 hevur dátúábyrgdarin eina kunningarskyldu. Tá persónsupplýsingar verða savnaðar frá skrásetta, skal dátúábyrgdarin av sínum eintingum siga skrásetta frá nøkrum í greinini nærri ásettum upplýsingum.

Kunningarskylda er eisini, tá persónsupplýsingar verða savnaðar frá øðrum enn skrásetta.

Útlond

Viðvíkjandi flutningi av upplýsingum til onnur lond, hevur landsstýrismaðurin eina heimild til í kunngerð at steðga ella avmarka flutningi til útlond.

Landsstýrismaðurin hevur boðað frá, at hann ætlar at nýta hesa heimild til at steðga flutningi til útlond, og ein kunngerð er á veg á hesum øki.

Aðrar kunngerðir verða eisini gjørðar, t.d. verður ein kunngerð gjørd um at avmarka fráboðanarskylduna hjá almennum myndugleikum, og tí er torført í lýtuni heilt greitt at siga, hvussu lógin endaliga fer at virka.

1.18 Almennir fíggjarmøguleikar

Lov nr. 172 af 24/5-1955 om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner. (LMS). Dansk fíggjarmálaráðharrin kann, móttvegis Kreditforeningen af Kommuner i Danmark, veita veðhald fyri lán til byggi- og anleggsarbeiði til føroyskar kommunur. Veðhaldið fevnir um rentur, gjald í tiltaksgrunn og upp til 75% av tapinum hjá kreditfelagnum av tí læntu peningupphæddini. Áðrenn veðhaldið verður veitt, skal fíggjarmálaráðharrin hava tilsøgn frá landsstýrinum, at tað sum „selvskyldner“ bindur seg til ta upphædd, sum ríkiskassin kann koma at rinda til effektiv veðhald. Løgtingslóg nr. 13 frá 16. februar 2001 um landskassaveðhald fyri lánnum frá ‚Kreditforeningen af Kommuner i Danmark‘ til føroyskar kommunur veitir mótborgan í teimum førum, tá ið komm-

unekredit veitir lán til kommunur at umfígga lán, ið vóru partur av avtaluni frá 1995 um samlaða endurfígging av kommunuskuldini

Løgtingslóg nr. 52 frá 7/5-1987 um íbúðagrunn⁵⁰ (AHS). Íbúðagrunnurin er sjálvsogvarstovnur, ið hevur til endamáls at fremja og stuðla millum annað kommunum at útvega og reka íbúðahús. Grunnurin veitir lán til íbúðafeløg og íbúðastovnar, ið eru góðkend at fáa fígging úr íbúðagrunninum, og eru tað bert feløg, ið eru skipað sum sjálvsogvarstovnur ella lutafelag, ið kunnu fáa tílík lán. Íbúðagrunnurin og kommunur kunnu seta á stovn tílík feløg ella tílíkar stovnar. Snýr tað seg um sjálvsogvarstovn, hevur íbúðagrunnurin ella heimstaðarkommunan rætt at velja lim(ir) í nevndina.

Kunngerð nr. 59 frá 15. juni 1998 um stuðul til økisferðavinnufeløg (VMS) ásetur, at Ferðaráð Føroya kann veita stuðul til økisferðavinnufeløg.

Løgtingslóg nr. 63 frá 10. mai 2000 um menningarstovu (VMS) ásetur, at Menningarstovan við stuðli frá og í samstarvi við kommunurnar kann seta fólk úti um landið at skipa fyri virksemi.

⁵⁰ Avtikin við Ll. nr. 33 frá 27/3-1992 um avtøku av landskassagrunnum, men er við Ll. nr. 65 frá 13/6-1995 um endurstovnan av íbúðagrunninum sett í gildi aftur.

2. Meginreglur

Endamálið við hesum meginreglum er, at tær skulu vera grundarlagið undir tí framhaldandi arbeiðinum at fáa eitt greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur. Seinni verður víst á, hvørji øki mett verða neyðug at umskipa, men vert er at leggja sær í geyma, at uppgávu- og ábyrgdarbýti hevur ikki eina endaliga loysn, men broytist støðugt alt eftir tíð, tøkni og umstøðum. Tí er eisini neyðugt áhaldandi at arbeiða við hesum øki. Mælt verður til, at land og kommunur í felag ráðleggja og raðfesta, hvussu viðurskiptini teirra millum verða skipað við tí í huga, at loysnirnar eru so einfaldar og gjøgnumskygdar sum gjørligt. Neyðugt er tí eisini, at land og kommunur fara at arbeiða miðvíst við ráðlegging og raðfesting við fleiri ára sjónarringi, og hetta gerst best, við at land og kommunur ráðleggja í felag og hvør sær á sínum økjum.

Meginregla 1

Fíggarliga ábyrgdin skal fylgja avgerðarrættinum

Hetta merkir, at tær endurgjaldskipanir, sum framvegis eru í gildi, eiga at verða avtiknar. Er ein uppgáva kommunal, so skal kommunan fígga hesa uppgávu, og er tað harafturímóti ein landsuppgávu, so skal landið eisini fígga hesa uppgávu. Hetta hevur við sær, at bara tey, ið taka avgerðir, kunnu áleggja sær sjálvum fíggarligu ábyrgdina av avgerðunum. Tryggjast skal, at tey, ið hava ábyrgdina, ikki kunnu sleppa sær undan við onki at gera, ei heldur at leggja útreiðslur á onnur við at lata standa til. At uppgávur og ábyrgd fylgjast ger, at borgarin betur er førur fyri at skyna á, hvat tað kommunala virksemd í roynd og veru kostar. Við hesum kann borgarin seta strangari krøv til nýtsluna av skattakrónum sínum.

Meginregla 2

Uppgávarnar verða loystar, so tær eru fullgóðar samfelagsbúskaparlíga, men so nær borgaranum, sum til ber

Viðvíkjandi uppgávubýtinum millum land og kommunur eru tað serliga tveir tættir, ið verdir eru at hava í huga, og eru teir: nærleiki og burðardygd. Galdandi fyri nærleika er, at skalt tú fáa miðfíringarvinningin, so mega uppgávarnar verða røktar so nær borgaranum,

sum til ber. Kjarnin í tí kommunala sjálvstýrinum er, at kommunurnar sjálvar kunnu raðfesta sínar uppgávur og at tær sjálvar kunnu gera av, hvørjar uppgávur, tær ætla at loysa – umframt tær lógarásettu. Við hesum fæst ein miðfíringarvinningur (desentraliseringsvinningur), tí kommunan er betur før fyri enn landið at nøkta ynski/tørv borgarans á staðnum, t.e. tað fæst eitt rættari vav og ein betri samanseting av teimum almennu tænastunum.

Meginregla 3

Uppgávur, ið verða lagdar til kommunurnar, skulu kommunurnar vera førar fyri at røkja sjálvstøðugt ella í samstarvi við aðrar í nærøkinum og tað skal bera til at laga uppgávurnar til tann staðbundna tørvin

Skalt tú fáa eina virkisføra (effektiva) uppgávurøkt, so er umráðandi, at økið, sum uppgávan skal fevna um, hevur eina burðardyggja stødd. Tað merkir, at kommunan hevur búskaparligan og umsitingarligan førleika at stýra, so at tilfeingið verður gagnnýtt sum best, soleiðis at allir borgarar í landinum hava eitt ávíst tænastustøði, sama um borgararnir búgva í einari stórari ella lítlari kommunu. Atlit skal eisini verða tikið at tryggja rættartrygdina hjá tí einstaka borgaranum.

⁵¹ Tølini eru grundað á fyríbils uppperð av innkomnum roknskapum hjá kommununum fyri 2000. Svínøyar, Funnings, Saksunar, Nólsoyar og Mikinesar kommunur og rakstrarinntøkurnar fyri Tóshavnar havn eru ikki íroknaðar.

⁵² Flytingarnar eru sambært landskassaroknskapum og figgjarlóg og figgjarlógaruppskoti. Viðvíkjandi 2002 eru tølini tillagað samsvarandi teimum uppskotum, ið eru lögð fyri tingið og sum kunnu ávirka hesar flytingar.

3. Fígging av kommununum

3.1 Verandi fígging og flytingingar millum land og kommunur

Høvuðsfíggingarkeldan hjá kommununum er kommunuskatturin.

Fíggingin av kommununum sambært roknskapum 2001⁵¹

Ár 2000	Netto- skattur, íroknað p/f	Inntøkur rakstur	Inntøkur stuðul/ íløgu	Rentu inntøkur	Brúkt av likvidum	Uptikin lán	Samlað fígging
mió. Kr	959	190	17	30	49	15	1.261
%	76,1%	15,1%	1,3%	2,4%	3,9%	1,2%	100,0%

Við neyðugum fyrivarni kann staðfestast at høvuðsfíggingarkeldan hjá kommununum er skattur, og einasta onnur fíggingarkelda av nøkrum serligum týðningi er inntøkur frá rakstrinum.

Flytingar frá kommununum árinum 1999-2002⁵²

Flytingar frá kommunum í tús. kr.	1999 Roknskapur	2000 Roknskapur	2001 Fígjarlóg	2002 Fígjarlóg
Burðarfarloyvi	-361	-181	-125	0
Læknakanningar av børnum	-316	-390	-412	-449
Kommunulæknaskipanin	-872	-1.027	-1.392	0
Hvíldarheimið Naina	-1.923	-1.920	-2.409	-2.489
Almannastovan	-1.047	-1.267	-832	-950
Barnaforsorg	-1.934	-1.032	0	0
Barnapeningur veittur í forskoti	-49	-290	0	0
Føroya barnaheim	-504	-201	0	0
Børn og ung við atferðartrupulleikum	-185	-100	0	0
Serforsorg	-873	-443	0	0
Eldrarøkt	-23.975	-12.662	-1.341	0
Vanlig forsorg	-7.126	-3.217	0	0
Fólkapersjón	-19.661	-10.620	0	0
Fyritíðarpensjón (Avlamis- og einkjupensjón)	10.013	-6.052	0	0
Einkjubarnastyrkur	-122	-59	0	0
Miðnámsútbúgvingar (Yrkisskúlar)	-2.496	-2.932	-2.244	-2.311
Fritíðarundirvísing	-3.369	-3.968	-3.578	-3.685
Musikskúlar	-3.554	-4.047	-4.485	-4.620
Stuðul til rentuútreiðslur	-33.355	-38.491	-35.750	-35.750
Landsverkfrøðingsstovnurin, hald av landsvegum	-16.345	-17.426	-15.500	0
FAS-endurgjald	-12.012	-11.753	-12.000	-12.000
Flytingar frá kommunum til samans	-120.066	-118.078	-80.068	-62.254

„Burðarfarloyvi“ er tað, ið kommunurnar rindaðu til burðarfarloyvisskipanina hjá landinum fyri pedagogar, sum starvaðust hjá kommununum. Hetta gjald fall burtur, tá kommunurnar finga fulla ábyrgd av barnansingarøkinum. „Læknakanningar av børnum“ er kommununnar partur av lógarkrævdum barnakanningum. „Kommunulæknaskipanin“ er kommununnar partur av løn hjá kommunulæknunum, ið ætlandi fellur burtur 1. januar 2002. „Hvíldarheimið Naina“ er kommunustudningur til Naina. „Almannastovan“ er tann partur, ið kommunur hava avtalað við Almannastovuna at gjalda av rakstri av økisskrivstovum. „Barnafor-sorg, barnapeningur, barnaheimið, børn við atferðartrupuleikum, serfor-sorg, eldrarøkt, vanlig forsorg fólkapensión, fyrítíðarpensión og einkju-barnastyrkur“ var parturin hjá kommununum av almannaútreiðslunum, ið nú er avtikin; „eldrarøkt“ í 2001 er kommunuparturin av royndar-skipanini í Sandoy. „Miðnámsútbúgvingar“ er kommunuparturin av rakstrarstuðli til lærlingaundirvísing. „Landsverkfrøðingsstovnurin“ er gjaldið hjá kommununum til landsvegagrunnin, ið ætlandi verður avtikin 1. januar 2002.

Flytingarnar frá kommununum til landið verða væntandi umleið helvtina í 2002 av tí, sum tær vóru í 1999, og um stuðul til rentuútreiðslur og FAS-endurgjaldið verður hildið uttanfyri, er minkingin uml. 80 %. Minkingin stavar frá avtøkuni av býtinum av almannaútreiðslum og ætlaðu avtøkuni av landsvegagrunninum.

Flytingar til kommunurnar árin 1999-2002⁵³

Flytingar til kommunur	1999 Roknskapur	2000 Roknskapur	2001 Fíggjarlóg	2002 Fíggjarlóg
Burðarfarloyvi	2.061	1.672	875	0
Eldrasambýli	0	0	1.000	0
Serflutningsskipan landsins	309	336	400	456
Tiltøk fyri ung	3.928	644	0	0
Dagstovnar	37.045	27.415	0	0
Fólkaskúlin	1.197	1.882	0	0
Stuðul til fólkaskúlar	1.172	1.010	1.400	1.400
Bókasøvn (Fólkabókasøvn)	4.949	3.489	4.208	4.334
Stuðul til umhvørvisverndartiltøk	0	-	200	100
Kommunalir vegir, asfaltstudningur	4.585	4.586	4.600	0
Vegagerð í Leirvík	0	1.747	0	0
Studningur til havnir, stuðul til undir-støðukervið á útoyggjum	1.057	3.379	1.000	3.500
Asfalting við ferjulegurnar í Leirvík og Vestmanna	0	988	0	0
Havnagerð	3.821	0	0	0
Meirvirðisgjald	45.119	57.047	50.000	60.000
Flytingar til kommunur til samans	105.243	104.195	63.683	69.790
<i>Nettoflytingar til kommunur</i>	<i>-14.823</i>	<i>-13.883</i>	<i>-16.385</i>	<i>7.536</i>
<i>Nettoflytingar uttan rentustuðul, FAS og MVG</i>	<i>-14.575</i>	<i>-20.686</i>	<i>-18.635</i>	<i>-4.714</i>

„Burðarfarloyvi“ er tað, ið kommunurnar hava fingið goldið úr burðarfarloyvisskipanini hjá landinum fyri pedagogar, sum starvaðust hjá kommununum. Hetta gjald fall burtur, tá kommunurnar finga fulla ábyrgd av barnaansingarøkinum. „Eldrasambýli“ er íløgustuðul. „Serflutningsskipan landsins“ er stuðul til flutningsskipan fyri brekað; skipanin virkar í Tórshavn og Klaksvík. „Dagstovnar“ var landsins partur av barnaansingini, sum ið dag er kommunal burturav. „Fólkaskúlin“ er stuðul til teldur; henda skipanin er nú avtikin. „Stuðul til fólkaskúlar“ er landsins partur av skúlabarnaflutningi. „Bókasøvn“ er studningur til bókasøvnini. „Studningur til havnir, stuðul til undirstøðukervið á útoyggjum“ er studningur til havnagerð á útoyggj, frá 2002 verður eisini gjørligt at veita stuðul til verkætlanir, ið bóta um undirstøðukervið.

Flytingar til kommunur eru eisini fallandi, tó ikki í sama mun sum flytingarnar frá kommununum. Tann størsta einstaka flytingin er afturbering av meirvirðisgjaldi. Viðvíkjandi uppgávubýtinum vóru flytingarnar til kommunur í sambandi við dagstovnar tann størsta einstaka flytingin, áðrenn økið varð lagt fult og heilt til kommunurnar. Størsta einstaka flytingin í dag eru bókasøvnini.

Nettoflytingin til kommunurnar, ið hevur verið negativ, verður ætlandi positiv komandi ár. Vøksturin í ætlaðum nettoflytingum frá 2001 til 2002 stavar fyri størsta partin frá, at metingin av afturberingini av mvg er hækkað við 10 mió. kr. Verða rentustuðulin, FAS og MVG hildinuttanfyri, verður nettoflytingin til kommunurnar framvegis negativ í 2002.

3.2 Heildarveitingarskipan

Við atliti at farandi kommunuskipan verður her hugt at, um ein heildarveitingarskipan kann verða nýtt í fígjarliga samskiftinum millum land og kommunu heldur enn endurgjaldsskipanin, ið vit hava kent.

Í t.d. Danmørk og millum Danmarkar og Føroya eru nógvar endurgjaldsskipanir avtiknar, og í staðin er gjørd ein heildarveitingarskipan. Heildarveitingin til kommunurnar í Danmørk er ein partur av kommunufíggingini, og við støði í teimum staðbundnu ynskjunum ger so kommunan sjálv av, hvussu peningurin verður brúktur. Kommunan kann økja útreiðslurnar á ávísam økjum ella seta skattaprosent-

⁵³ Flytingarnar eru sambært landskassaroknskapum og fígjarlóg og fígjarlógaruppskoti. Viðvíkjandi 2002 er tøluni tillagað samsvarandi teimum uppskotum, ið eru lógð fyri tingið og sum kunnu ávirka hesar flytingar.

ið niður. Heildarveitingin, ið er grundað á skattagrundarlagið hjá kommununi, verður býtt til kommunurnar sum partur av øllum skatta-grundarlagnum, og hann hevur tí ongar javnandi avleiðingar við sær.

Ein heildarveitingarskipan gevur ikki borgarunum eina greiða fatan av, hvat kommunuvirksemið í roynd og veru kostar (tí tá verður kommunala virksemið fíggað við skattainntøkuni og heildarveiting til kommununa). Mælt verður tí frá, at ein heildarveitingarskipan verður sett í gildi í Føroyum.

Mælt verður heldur til at gera eina skipan, sum er lík teirri ís-lendsku, t.e. at útjavnað verður ávikavist í lands- og kommuskatti. Hetta merkir, at ístaðin fyri at landið krevur skatt, ið síðan (við støði í nøkrum objektivum kriterium) verður býttur út aftur til kommunurnar sambært eini heildarveitingarskipan, eigur at verða álíknað í kommunuskattinum.

Fyri at lýsa hetta við einum dømi kunnu vit nevna fólkaskúlan. Fólkaskúlin er ein kommunal uppgáva, men verður fíggað við eini endurgjaldsskipan, við tað at landið m.a. fíggjar læraralønirnar. Mælt verður, sum áður nevnt, til at taka endurgjaldsskipanirnar av og at kommunurnar sjálvar skulu fígga hesa uppgávu. Heldur enn at fáa eina heildarveiting frá landinum fyri læraralønirnar eigur útjavningin at fara um skattin, so at landsskatturin minkar við tí skattaprosenti, sum læraralønirnar kosta, og kommunuskatturin veksur so samsvarandi við hesum sama skattaprosenti. Í sambandi við tílíka umlegging er neyðugt at rokna út, hvussu nógv læraralønirnar kosta í skattaprosentum. Tá ið skúlin í Íslandi varð lagdur burturav til kommunurnar, minkaði landsskatturin 2,74% og kommunuskatturin vaks við 2,79%, t.e. at borgarin merkti at kalla einki til broytingina (0,05%).

Av hesum sæst, at kommunuskatturin verður lutvíst størri og landsskatturin verður lutvíst minni. Men tað øvuta er galdandi, um ein uppgáva verður flutt frá kommununum til landið. Henda skipanin treytar, at tað javnan eru samráðingar millum land og kommunur um tílíkar útjavningar ávikavist í lands- og kommunuskattinum, bæði tá ið uppgávur verða fluttar millum land og kommunur, men eisini í sambandi við tær lógarbroytingar, sum ávirka kostnaðin hjá kommununum báðar vegir.

3.3 Skattaskipan

Mælt verður til eina skattaskipan, har kommunurnar fáa tær inntøkur, ið eru neyðugar til at fígga teirra lut í almennu uppgávu. Býtið av skattainntøkunum millum land og kommunur eigur at fylgja uppgávubýtinum, sum nevnt omanfyri.

Umfram tær javningar í skattaskipanini, sum nevndar eru, eigur skattaskipanin at verða broytt soleiðis, at allur progressivitetur verður í landsskattinum. Hetta er neyðugt, um tann meginreglan skal verða fylgd, at við avgerðarrættinum fylgir eisini tann fíggarliga ábyrgdin. Ein av høvuðsuppgávanum hjá landinum er býtingaruppgávan, t.e. at landið býtir um við skattum, inntøkuflytingum o.ø. nýtslumøguleikarnar hjá borgarunum fyri at veita trygd fyri, at teir allir fáa ein minstapart av samfelagsøkuni. Hetta er ein landsuppgáva, sum landið einsamalt tekur avgerð um, og fíggingin eigur tí at vera hjá landinum. Tað ber m.a. við sær, at botnfrádrátturin í kommunuskattinum verður avtikin, og samtykkja landsins myndugleikar t.d., at inntøkur undir 20.000 kr. skulu ikki rinda skatt, so eigur kommunan í staðin at álíkna kommunuskatt av teimum 20.000 kr., og landið skal so endurrinda borgaranum kommunuskattin av hesum 20.000 kr.

Mælt verður til, at skattaskipanin hjá kommununum fyri fysiskar persónar verður so einføld, sum til ber, m.a. at kommunuskattur verður álíknaður persónligu, skattskyldugu inntøkuni. Hetta merkir, at landið rindar allar frádráttir: FAS, landsskattafrádrátt, rentufrádrátt, skattalætta til sjófólk og at tað bara er landsskatturin, sum verður ávirkaður av skattaloftinum, ið ásett er o.s.fr. Kommunurnar eiga at verða skaðaleysar av umbýti og frádráttum í skattaskipanini, tó so at barnafrádrátturin eigur at verða borin av kommununum, so leingi tær áseta hann sjálvar.

Leggjast skal eisini upp fyri, um pláss er fyri øllum umbýtinum í landsskattinum.

3.4 Ognarskattur

Ein mógulig inntøkukelda hjá kommununum kann eisini verða at seta í gildi ognarskatt. Hesin móguleiki verður ikki viðgjørdur her, men bert nevndur.

3.5 Nýslugjöld

Kommunurnar eiga eisini at hava móguleikan at áleggja gjöld, um tað kann brúkast til at stýra nýtisluni við, ella um bert ávísir bólkar í kommununi brúka tænastrá. Dømi í so máta kann vera eitt gjald á vatnnytsluni ella eitt bátahyljagjald. Fyri lógarásettar uppgávur skal lógarheimild vera fyri at kunna áseta gjald.

4. Útjavning

4.1 Alment um útjavning

Her verður hugt at, hvussu ein útjavningarskipan kann verða nýtt í fíggarliga samskiftinum millum land og kommunu.

Ætlanin við einum nýggjum kommunubygnaði er m.a. at leggja uppgávur frá landinum til kommunurnar at umsita. Allar kommunur verða javnsettar mótvegis lóggávuni, t.e. at tær allar skulu loysa tær somu uppgávarnar. Í hesum føri eigur at verða miðað eftir, at allar kommunur eru fíggarliga førar fyri at loysa tær kommunalu uppgávarnar, sjálvt um umstøðurnar hjá teimum ikki eru tær somu. Við støði í teirri meginreglu, at kommunurnar skulu vera javnsettar, tá ið um ræður at røkja kommunalar uppgávur, er neyðugt at leggja upp fyri ójavnanum í fíggingarskipanini.

Hesi viðurskifti seta fram krav um eina útjavningarskipan. Endamálið við eini tílíkari skipan er at tryggja øllum kommununum umstøður at veita eitt ávíst tænastustøði, tá ið tær skulu røkja tær lógarásettu uppgávarnar. Við hesum slepst undan, at stórir munur verður í kommunuskattaprosentinum, tá ið um ræður at røkja tær lógarásettu uppgávarnar. Ein ávísur munur í kommunuskattaprosentinum vil tó vera við atliti at tænastustøðinum, tí ætlanin við tí kommunalu skipanini er júst tann, at kommunurnar skulu hava móguleika at laga skattaprosentið og tænastuna eftir staðbundnu ynskjum borgaranna. Endamálið er tí ikki at tryggja, at kommunurnar eru eins, men at tær hava líknandi umstøður, tá ið um ræður at røkja tær lógarásettu uppgávarnar.

Munur í inntøkugrundarlagi og útreiðslutørvi eru umstøður, ið volda, at ymiskt er, sum kommunurnar eru fyri:

- Kommunurnar hava ikki sama inntøkugrundarlag. Í summum kommunum búgva nógv fólk við stórum inntøkum, og í øðrum kommunum er tað øvuta galdandi.
- Kommunurnar hava eisini ymiskan útreiðslutørv, tí bæði tann sosiali bygnaðurin og aldurssamansetingin í kommununum eru so ymisk kommunanna millum, so t.d. hevur ein kommuna við nógvum børnum stórar útreiðslur til dagansingarpláss og til skúla; men harafturímóti hevur ein kommuna við fáum børnum ikki so stórar útreiðslur á hesum øki.

Ein útjavnan fatar tí um:

- útjavnan av muni í inntøkugrundarlagnum pr. íbúgva hjá kommununum
- útjavnan av muni í útreiðslutørvinum pr. íbúgva hjá kommununum

4.2 Útjavning eftir inntøkugrundarlagnum

Toll- og Skattstova Føroya metir í november mánaði inntøkugrundarlagið fyri komandi ár. Fyri A-inntøkur verður inntøkugrundarlagið gjørt upp sum tann veruliga inntøkan frá 1.1. til 1.11 og roknað til eina ársinntøku. Ársinntøkan, sum er tann skattskylduga inntøkan ella inntøka minus inntøkufrádráttir, er so inntøkugrundarlagið hjá viðkomandi fyri komandi ár. Undan kreppuni var vanligt at hækka inntøkugrundarlagið við einum lønarvøkstri, sum oftast var fingin til vega frá Hagstovuni. Men hetta verður ikki gjørt longur.

Fyri B-inntøkur verður inntøkugrundarlagið sett við støði í teirri seinast kendu veruligu inntøkuni. Tó verða broytingar í fyribilsskattaskránni hjá persóninum tiknar við.

Dømi um útjavning eftir inntøkutørvi:

Kommuna I	Kommuna II
<ul style="list-style-type: none"> • 2 skattgjaldarar • Inntøkugrundarlag 100.000 pr. skattgjaldara • 2 børn, sum hvørt kostar 10.000 kr. í skúlaútreiðslum 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 skattgjaldarar • Inntøkugrundarlag 50.000 pr. skattgjaldara • 2 børn, sum hvørt kostar 10.000 kr. í skúlaútreiðslum
Inntøkugrundarlagið hjá hesi kommunu er 200.000 kr. tilsamans, og útreiðslurnar eru 20.000 kr. tilsamans ella 10%	Inntøkugrundarlagið hjá hesi kommunu er 100.000 kr. tilsamans, og útreiðslurnar eru 20.000 kr. tilsamans ella 20%

Hetta eru dømi um 2 kommunur, sum eru í somu støðu; men har inntøkugrundarlagið í kommunu I er dupult so stórt, sum tað er í kommunu II. Umstøðurnar at røkja ta lógarfestu uppgávuna, t.d. skúlagongd hjá børnunum, eru tí ikki tær somu.

Sum tað sæst av hesum dømi, skulu íbúgvarnir í kommunu I rinda 10% í skatt fyri at gjalda skúlagongdina hjá børnunum, og í kommunu II skulu teir gjalda 20% í skatt fyri somu tænastu. Um einki verður gjørt við hetta, er vandi fyri, at borgararnir í kommunu II flyta

til kommunu I, av tí at tað er munandi bíligari at liva í hesi kommununi.

Til tess at forða hesi gongdini er umráðandi, at umstøðurnar í hesum báðum kommununum verða mestsum tær somu. Og tað kann (m.a.) verða gjørt við inntøkuútjavning, sum í hesum døminum merk-ir, at kommuna I, ið hevur tað hægri inntøkugrundarlagið, skal rinda pening til kommunu II, ið hevur tað lægra inntøkugrundarlagið.

Fyri at gera umstøðurnar hjá kommununum at røkja tær lógarfestu uppgávur javnari er neyðugt við inntøkuútjavning. Útjavningin verður funnin soleiðis:

inntøkugrundarlagið pr. íbúgva hjá kommunueindini verður drigin frá miðalinntøkugrundarlagnum pr. íbúgva í øllum landinum og so faldað við útjavningarprosentinum og einum felags roknaðum skattaprocenti og íbúgvatalinum.

Verður hetta talið positivt (t. e. at inntøkugrundarlagið í kommununi er minni enn miðalinntøkugrundarlagið), fær kommunan pening gjøgnum útjavningarskipanina. Kommunan skal harafturímóti rinda pening til skipanina, um hetta talið er negativt.

Felags roknaða skattaprocentið skal veita trygd fyri, at kommunueindin ikki kann ávirka útjavningina við at broyta sítt skattaprocent, so heldur enn at falda inntøkugrundarlagið eftir útjavningina við skattaprocentinum hjá kommununi verður roknað fram til eitt felags skattaprocent. Hetta verður gjørt á tann hátt, at allar útreiðslurnar hjá kommunueindunum verða settar í mun til alt inntøkugrundarlagið hjá kommunueindunum. Hetta tal var fyri 1999: $970.080.993 / 5.138.706.720 = 18,88\%$.

Taka vit fíggarárið 1999 sum dømi, og javna munin í inntøkugrundarlagið við 33 % sæst, um vit fyrst hyggja at økjunum, at tað eru tvey øki í landinum, sum verða nettoinngjaldarar í eina skipan við inntøkuútjavning, tað eru Streymoy og Sundalagið, meðan øll hini økini verða nettomóttakarar.

Dømi um 33% útjavning av inntøkugrundarlagnum fyri 1999

1999 Kommuna	Persónar	Skatt-skyldug inntøka	Skatt-skyldug inntøka pr. íbúgva	Skattagr. í % av miðal-skattagr.	Skattagr. eftir 33% útjavning	Gjald til/frá øki í kr.
1 Fugloyar	39	5.854.114	150.105	115	143.678	-47.324
2 Svínøyar	53	5.882.365	110.988	85	117.470	64.859
3 Viðareiðis	246	31.357.105	127.468	98	128.511	48.458
4 Hvannasunds	368	42.832.661	116.393	89	121.091	326.412
5 Klaksvíkar	4.138	502.812.492	121.511	93	124.520	2.350.901

6	Kunoyar	118	15.181.114	128.654	98	129.306	14.528
7	Mikladals	64	6.315.796	98.684	76	109.226	127.380
8	Húsa	48	4.894.384	101.966	78	111.425	85.720
	Norðoyarakið	5.074	615.130.031	121.232	93	124.333	2.970.935
9	Oyndarfjarðar	135	17.899.368	132.588	101	131.942	-16.472
11	Fuglafjarðar	1.310	163.684.084	124.950	96	126.824	463.584
12	Leirvíkar	721	90.759.556	125.880	96	127.447	213.352
13	Gøtu	789	106.612.035	135.123	103	133.640	-220.886
14	Nes	938	122.908.747	131.033	100	130.900	-23.563
15	Runavíkar	2.009	259.897.014	129.366	99	129.783	158.117
16	Sjóvar	818	100.151.488	122.435	94	125.139	417.656
17	Skála	549	68.124.153	124.088	95	126.247	223.764
	Eysturoyarakið	7.269	930.036.445	127.946	98	128.831	1.215.553
18	Eiðis	558	81.238.336	145.588	111	140.652	-520.053
19	Sunda	384	56.830.758	147.997	113	142.266	-415.505
10	Elduvíkar	86	9.844.810	114.475	88	119.806	86.561
20	Funnings	90	9.592.869	106.587	82	114.521	134.813
21	Gjáar	50	7.390.532	147.811	113	142.141	-53.522
22	Haldarsvíkar	215	28.933.094	134.573	103	133.271	-52.817
23	Saksunar	25	2.459.648	98.386	75	109.026	50.223
24	Hvalvíkar	290	39.709.343	136.929	105	134.850	-113.815
25	Hósvíkar	197	26.466.660	134.349	103	133.121	-45.646
	Sundalagsakið	1.895	262.466.050	138.505	106	135.906	-929.761
49	Tórshavnar	15.236	2.169.056.007	142.364	109	138.492	-11.138.934
27	Kvívíkar	475	65.695.625	138.307	106	135.773	-227.196
28	Vestmanna	1.016	127.488.228	125.481	96	127.180	325.939
29	Kirkjubøar	144	21.984.742	152.672	117	145.398	-197.758
30	Hests	43	3.830.858	89.090	68	102.798	111.288
31	Nólsoyar	228	22.634.937	99.276	76	109.623	445.387
	Streymoyarakið	17.142	2.410.690.397	140.631	108	137.330	-10.681.273
32	Sandavágs	616	72.261.590	117.308	90	121.704	511.281
33	Miðvágs	795	95.752.884	120.444	92	123.805	504.515
34	Sørvágs	746	96.600.613	129.491	99	129.867	52.900
35	Bíggjar	60	7.469.372	124.490	95	126.516	22.953
36	Mykines	15	925.493	61.700	47	84.446	64.419
	Vágaakið	2.232	273.009.952	122.316	94	125.060	1.156.069
37	Sands	503	58.476.147	116.255	89	120.998	450.491
38	Skopunar	433	48.552.579	112.131	86	118.235	499.057
39	Skálavíkar	145	18.016.820	124.254	95	126.358	57.598
40	Húsavíkar	144	14.861.637	103.206	79	112.256	246.040
41	Skúvoyar	69	6.558.923	95.057	73	106.796	152.926
	Sandoyarakið	1.294	146.466.106	113.189	87	118.944	1.406.113
42	Hvalbiar	658	70.941.786	107.814	83	115.343	935.338
43	Tvøroyrar	1.619	198.614.613	122.677	94	125.302	802.145
44	Fámjins	108	11.429.032	105.824	81	114.010	166.910
45	Høvs	114	11.248.832	98.674	76	109.219	226.970
46	Porkeris	310	33.843.151	109.171	84	116.253	414.448
47	Vágs	1.252	138.834.613	110.890	85	117.404	1.539.758
48	Sumbiar	371	35.995.712	97.023	74	108.113	776.798
	Suðuroyarakið	4.432	500.907.739	113.021	87	118.832	4.862.366
	<i>Í alt</i>	<i>39.338</i>	<i>5.138.706.720</i>	<i>130.630</i>	<i>100</i>		
	Felags skattaprosent:18,88%						

Samanlagt verða uml. 13 mió. kr. fluttar millum kommunurnar í hesum útroknaða døminum, tað verða 13 kommunur, ið gjalda inn, og 35 fáa útgaldið. Allar kommunurnar í Vága-, Sandoyar- og Suðuroyarøkinum verða javnaðar uppeftir, tað sama er galdandi fyri Norðoyarøkið við undantaki av Fugloyar kommunu, meðan í hinum økjum eru bæði kommunur, ið gjalda inn, og kommunur, ið fáa goldið út. Størsti einstaki inngjaldari verður Tórshavnar kommuna, meðan Klaksvíkar- og Vágs kommunur verða størstu einstøku móttakararnir.

4.3 Útjavning eftir útreiðslutørvi

Tað eru 3 viðurskipti, ið elva til mun á útreiðslustøði hjá kommununum:

1. virkisførismunur – summar kommunur eru virkisførari enn aðrar
2. munur á tænastruving – tænastruvingið hjá kommununum er ymiskt eftir egnum ynski og
3. munur er á útreiðslutørvi

<i>Munur á virkisføri</i>
<i>Munur á valdum tænastruvingi</i>
<i>Munur á útreiðslutørvi</i>

Til ber hjá kommununi at ávirka rakstrarvirksemið, og hon velur sjálf sítt tænastruvingið. Tað er sostatt bert munurin á útreiðslutørvinum, sum kommunan ikki beinleiðis kann ávirka, og tí er tað bert hesin tørvur, sum eigur at verða javnaður.

Dømi um útjavning eftir útreiðslutørvi:

Kommuna I	Kommuna II
<ul style="list-style-type: none"> • 2 skattgjaldarar • Inntøkugrundarlag 100.000 pr. skattgjaldara • 2 børn, sum hvørt kostar 10.000 kr. í skúlaútreiðslum • Skúlaútreiðslurnar eru tilsamans 20.000 kr. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 skattgjaldarar • Inntøkugrundarlag 100.000 pr. skattgjaldara • 4 børn, sum hvørt kostar 10.000 kr. í skúlaútreiðslum • Skúlaútreiðslurnar eru tilsamans 40.000 kr.

Av hesum sæst, at inntøkugrundarlagið hjá kommununum er tað sama, men at kommuna I hevur 2 børn, og kommuna II hevur 4 børn. Av tí vera útreiðslurnar hjá kommunu II 40.000 kr. tað er tvífalt so

stórar, sum tær eru hjá kommunu I. Til tess at fígga útreiðslurnar skulu borgararnir í kommunu I rinda 10% í skatti; men borgararnir í kommunu II skulu harafturímóti rinda 20%.

Verður einki gjørt við tílk viðurskifti, er vandi fyri, at borgararnir í kommunu II, og kanska serliga borgarar við háinntøku, flyta til kommunu I, tí tað er munandi bíligari at liva í hesi kommunu. Í hesum føri er tí neyðugt at javna eftir útreiðslutørvinum hjá kommununum, so at kommuna I, ið hevur tann lítla útreiðslutørvin, rindar til kommunu II, ið hevur tann stóra útreiðslutørvin.

Tað er ikki so lætt at útjavna eftir útreiðslutørvi sum eftir inntøku-grundarlagnum. Neyðugt er at finna eitt mál fyri útreiðslutørvinum hjá hvørji einstakari kommunueind. Hetta eigur at verða gjørt við sakligum metingarstöði (objektivum kriterium), so at kommunan sjálv ikki kann ávirka útjavningina. Harafturímóti eigur tað sakliga metingarstöðið at lýsa tann veruliga eftirspurningartørvin fyri tær tænastur, útjavnað verður fyri.

Í Danmørk er útreiðslutørvurin hjá tí einstøku kommununi grundaður á hesi 3 viðurskifti:

- eitt grundískoyti
- tann aldurstreytaða útreiðslutørvin hjá kommununi, sum telur 80% og
- tann sosialt treytaða útreiðslutørvin hjá kommununi, sum telur 20%

Grundískoytið er við, tí at allar kommunur – stórar ella smáar – hava fastar útreiðslur. Grundískoytið leggur serliga upp fyri teimum meir-útreiðslum, sum eru í teimum smæstu kommununum.

Tann aldurstreytaði útreiðslutørvurin hjá kommununi verður funnin á tann hátt, at íbúgvatalið í hvørjum aldursbólki verður faldað við einum miðalkostnaði fyri ein íbúgva í hvørjum aldursbólki. Tað eru serliga børn og tey eldru, ið her hava týðning fyri útreiðslutørvin hjá kommununi. Av børnum standast útreiðslur til dagstovnar, skúlar o.a., og av teimum eldru eru útreiðslur til heimahjálp, ellisheim, pensjón o.s.fr.

Tann sosialt treytaði útreiðslutørvurin hjá kommununi verður funnin við støði í sosialum kriterium. Í Danmørk eru hesi metingarstöði m.a., hvussu nógv børn eru í kommununi, sum bert hava ein upphaldara, hvussu nógv arbeiðsleys eru í aldrinum 20-59 ár, hvussu nógv fólk eru millum 25-49 ár, sum ikki hava nakra vinnuliga útbúgving o.s.fr. Hesi viðurskifti sýna ta sosialu tyngdina í kommununi.

Tá ið útreiðslutørvurin hjá kommununi er funnin, verður útjavningin funnin á tann hátt, at:

miðalútreiðslutørvurin pr. íbúgva í öllum kommunum verður drigin frá útreiðslutørvinum pr. íbúgva í kommununi faldað við útjavningarprosentinum og við íbúgvatalinum.

Um talið er negatívt, (t.e. at útreiðslutørvurin hjá kommununi er minni enn miðalútreiðslutørvurin fyri landið), skal kommunan rinda til útjavningarskipanina. Kommunan fær harafturímóti pengar frá útjavningarskipanini, um talið er positívt. Við øðrum orðum sagt, koma kommunur við lítlum útreiðslutørvum at rinda til tær kommunur, ið hava nógvan útreiðslutørv fyri neyðini.

Hetta yvirlitið sýnir okkum eitt dømi um útreiðsluútjavningina á skúlaøkinum. Men av tí at skúlaøkið bert er ein partur av kommununnar útreiðslum, so eigur hetta dømið at verða tikið við fyrivarni, tí at tað einki sigur um allan útreiðslutørvin hjá eini kommunu í so máta. Somuleiðis er støðið ikki tikið í kommunum, men økjum, hetta skuldi tó givið eina mynd av, hvussu ein tílk útjavning verður framd.

1999	Næmingar	Tímar	Krónur	Miðal/næm.	Útjavning pr. næm.	Tilsamans
Norðoyarøkið	904	1.926	7.146.011	7.905	-1.049	-948.498
Eysturoyarøkið	1.437	3.024	16.022.404	11.150	22	31.086
Sundalagsøkið	416	962	8.209.189	19.734	2.854	1.187.373
Streymoyarøkið	3.064	5.737	30.641.427	10.000	-358	-1.095.933
Vágaøkið	426	907	4.515.910	10.601	-160	-67.987
Sandoyarøkið	220	560	4.702.393	21.375	3.396	747.066
Suðuroyarøkið	738	1.720	8.625.377	11.688	199	146.893
Til samans	7.205	14.836	79.862.711	11.084		

Í hesum dømi er eisini útjavnað við 33%. Sum vit síggja á talvuni, kostar ein næmingur í miðal kr. 11.084 árliga. Á talvuni sæst, at tað bert eru Norðoyar-, Streymoyar- og Vágaøkið, ið hava minni útreiðslutørv, enn miðaltørvurin er pr. næming. Tað verða tí hesi økini, ið skulu rinda til hini økini í hesum døminum.

4.4 Ráðlegging um eina útjavningarskipan

Ein útjavningarskipan kann verða ráðløgð á ymiskan hátt. Til ber, at kommunurnar sjálvar rinda ein part av sínum skattainntøkum í eitt nú ein útjavningargrunn. So verður tað uppgáva grunsins at byta peningin millum kommunurnar. Í hesum føri verður tað útjavnað millum kommunurnar.

Um ein uppgáva skal verða flutt frá landi til kommunur, og skatturin so samstundis verður javnaður, sí kapitl 3.1, so hevði borið til í

tí viðfangi at goldið útjavningargrunninum ein part av hesum skatti. Um t.d. tann uppgáva, ið flutt verður, kostar 10%, so lækkar landskatturin 10%, kommunuskatturin hækkar 8%, og útjavningargrunnurin fær 2%.

Til ber eisini at útjavna frá landi til kommunur, so at landið rindar ein part av sínum inntøkum í tann útjavningargrunn, sum frammanfyri er nevndur. Tað er hesin háttur, sum nýttur verður í Íslandi.

Hvørt hesin ella hasin háttur verður nýttur, so er tað, ið hvussu so er, peningur hjá teimum somu borgarum, ið útjavnað verður við.

4.5 Viðmerkingar til útjavningina

Av tí at útjavningarskipanin er í tveimum, kann tað koma fyri, at sama kommuna skal rinda pening til útjavningina, tá ið tað verður inntøkujavnað, og at hon fær pening aftur frá útjavningarskipanini, tá ið útjavnað verður eftir útreiðslutørvinum.

Tað má ásannast, at útjavning er neyðug, um uppgávur skulu verða lagdar til kommunurnar. Mælt verður tí til, at nevnd verður sett at kanna hesi viðurskifti gjøllari, og eigur henda nevnd at gera uppskot um eina útjavningarskipan. Tað er serliga útjavningin av útreiðslutørvinum, ið krevur nógva fyrireiking. Tað skal viðmerkjast, at útjavningarskipanin eigur at verða gjørd á sakligum metingarstöði (objektivum kriterium), so kommunurnar ikki kunnu ávirka útjavningina. Eisini skal viðmerkjast, at ein útjavningarskipan eigur sum minst at ávirka eggjanina hjá kommununum at skapa búskaparligan vøkstur, eins og hon sum minst eigur at órógva meginregluna um, at borgarin greitt skal kunna fata kostnaðin av tí kommunala virkseminum.

Ein grundleggjandi treyt fyri at tað skal vera gjørligt at seta eina útjavningarskipan í verk er, at gjørd verður ein felags roknskaparskipan fyri kommunurnar, fyri at tryggja at skrásetingar eru eintýddar og at gjørligt verður framhaldandi at fylgja við gongdini hjá kommununum.

4.6 Útjavning samandráttur

Umstøðurnar hjá kommununum eru, sum vera man, ikki tær somu. Tí er neyðugt at tryggja, at allar kommunur eru fíggarliga førar fyri at røkja tær kommunalu uppgáurnar. Tí ræður eisini um, at lagt verður upp fyri ójavna í fíggingarskipanini. Hesi viðurskifti benda á eina útjavningarskipan, so at allar kommunur megna at veita eitt ávíst tænaustøði.

Útjavningarskipanin er í tveimum þörtum, nevnliga: inntøku-grundarlag kommununnar og útreiðslutørvur hennara. Útjavningarskipanin hefur tí til endamáls at javna bæði munin í inntøkugrundarlagnum og í útreiðslutørvinum pr. íbúgva í kommununum.

Inntøkuútjavningin verður roknað á tann hátt, at miðalinntøku-grundarlag landsins pr. íbúgva verður drigið frá inntøkugrundarlagnum hjá kommunueindini pr. íbúgva, faldað við útjavningarprosentinum og við einum felags roknaðum skattaprocenti og við íbúgvatalinum.

Tað er útjavningarprocentið, ið treytar, hvussu stórir tann parturin er, sum verður útjavnaður, og tað er tað felags roknaða skattaprocentið, ið skal veita trygd fyri, at kommunueindin ikki kann ávirka útjavningina við at broyta sítt skattaprocent.

Útreiðsluútjavningin verður roknað sum útreiðslutørvur kommununnar pr. íbúgva, minus miðal- útreiðslutørvin hjá øllum kommunum pr. íbúgva, faldað við útjavningarprocentinum, faldað við íbúgvatalinum.

5. Tilmæli um tillagingar í lóggávuni

5.1 Kommunustýri og kommunuval

Kommunustýrislógin við kunngerðum

Roknskaparreglur eiga at verða ásettar skjótast til ber. Neyðugt er við eintýddum ásetingum. Átrokandi neyðugt er eisini at áseta eina kontoskipan og neyvri reglur um bókhald og roknskapir. Uttan hesar verður trupult at leggja nýggj stór øki út til kommunurnar. Neyðugt er eisini við einum góðum og álítandi útrokningargrundarlagi, bæði um javnast skal í býtinum millum lands- og kommunuskatt, og um ein útjavningskipan skal setast í verk millum kommunurnar.

Mælt verður eisini til, at allar kommunur boða frá ella nýta eina skipan, soleiðis at leypanði ber til at fylgja við gongdini bæði hjá tí einstøku kommununi og kommununum undir einum.

Løgtingslóg nr. 44 frá 19/6-72 um val til allar føroyskar kommunur, sum seinast broytt við Ll. nr 100 frá 6/10-2000 (Kommunuvallógin) (LMS). Lógin eigur at verða dagførd. Eisini eigur at verða umhugsað at leggja kommunuvallógina og løgtingsvallógina saman í eina lóg fyri at tryggja, at ásetingarnar, ið kunnu vera tær somu, eru tær somu. Vísast kann á, at hetta er galdandi í Noregi, har tað er ein vallóg, ið fevnir um stórtings- fylkis- og kommunuval.

Verða vallóginar endurskoðaðar, eigur m.a. at verða tikið til viðgerðar og støða tikin til, um:

- valrætturin til kommunuval eigur at víðkast til at fevna um ríkisborgarar úr londum uttan fyri Norðurlond, um hesir hava havt fastan bústað eitt ávíst áramál í Føroyum,
- freistina at gera vallista og at áseta nærri, hvussu fólk, ið ikki longur lúka treytirnar fyri valrætti í eini kommunu, verða tikin av aftur vallistanum,
- tíðirnar valstaðið skal/kann hava opið,
- álagt skal verða at brúka valkort til øll val,
- tað er neyðugt, at ein kommunustýrisslimur skal vera limur í valstýrinum,
- krøvini til atkvøðurúmini skulu vera so ítøkilig, sum tey eru í lóginum, t.d. ásetingin um at brúka svartan blýant,
- atkvøðukassarnir skulu vera læstir ella seglaðir,
- hvussu valbók skal fòrast, tá fleiri valstøð eru, og hvussu hon skal samskipast í eina valbók hjá valnevndini,

- nærri ásetingar um óhjálpnar veljarar, eisini sjónveikar og blindar,
- dagføring av uppteljing av atkvøðum, har fleiri enn eitt atkvøðuøki eru,
- mannagongd fyri atkvøðu við brævi,
- ásetingin um, at bert landsstýrið kann útvega gildugar seðlar, fylgibrøv og brævbjálvar, og hvat skal vera prentað á seðlar til brævatkvøður,
- fólk, sum greiða brævatkvøðu, skulu hava móguleika at mæta á valstaðnum og greiða atkvøðu av nýggjum,
- um kommunustýrslimir skulu hava móguleika at fara úr kommunustýrinum, og
- hvussu brævatkvøðurnar verða handfarnar/viðgjørðar valdagin, og nær og hvussu tær verða blandaðar við hinar atkvøðuseðlarnar.

5.2 Stýrisskipanarviðurskifti

Løgtingslóg nr. 49 frá 20/7-1978 um val til Føroya Løgting, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 24 frá 6. mars 1998. (LMS), sí viðmerkingar til kommunuvallógina.

Lov for Færøerne nr. 95 af 25/3-1933 om Statistik og B. for Færøerne nr. 6 af 9/1-1936 om Statistik, sum broytt við B. nr. 160 frá 20/6-1936 Hagstovan hevur skrivað til landsstýrið um at fáa hesar lógir settar úr gildi. Hagstovan metir, at lógini frá 1991 um Hagstovu Føroya fevnir um hesi øki.

5.3 Fólkayvirlit

Løgtingslóg nr. 86 frá 1/6-82 um fólkayvirlit (LMS) eigur at verða dagförd. Støða eigur at verða tikin til, hvat endamálið er við fólkayvirlitinum. Lógin eigur eisini at verða dagförd við atliti at dagsins tøkni og at hon samsvarar við persónsskrásetingarlógina, ið kemur í gildi 1. januar 2002.

Hugsast kann, at fólkayvirlitið verður ein samanhangandi dátugrunnur, har kommunurnar hava fastalinjusamband við tann partin og tær upplýsingar, sum eru kommununi viðkomandi. Einstakar kommunur hava longu henda móguleikan. Hesar upplýsingar eiga kommunurnar eisini at kunna brúka til ymisk onnur endamál sum t.d. grindalista. Tær eiga eisini at hava móguleika at knýta sínar egnu

skipanir í tann partin av skipanini, sum tær hava atgongd til. Viðmerkjast skal, at nú ger Landsfólkayvirlitið meginpartin av arbeiðinum viðvíkjandi fólkayvirlitinum.

Kunngerð nr. 95 frá 13/7-82 um fólkayvirlit

Verður dagførd í løtuni.

5.4 Mentamál

Løgtingslóg nr. 56 frá 9/6-1988 um megin-/fólka- og skúlabókasøvn sum broytt við LI. nr. 34 frá 27/3-1992 (MMS). Fer úr gildi 1. januar 2002, tá Løgtingslóg nr. 79 frá 8. mai 2001 um bókasøvn kemur í gildi. Nýggja lógin broytir ikki verandi uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur. Nýggja lógin eigur at verða broytt soleiðis, at greitt uppgávubýti verður framt á økinum og fíggingin av økinum verður tillagað soleiðis, at kommunurnar sjálvar fígga tað, ið teimum verður álagt, ella tað, ið tær kunnu veita. Hugsast kann, at fólkabókasøvnini verða kommunal burturav og kommunurnar sjálvar fígga henda partin, meðan meginbókasavnsfunktið verður ein landsuppgáva, ið landið fíggar.

5.5 Sløkkilið, Ravmagn, Leiguíbúðir, Byggi- og býarskipanir

Løgtingslóg nr. 78 frá 12/6-1986 um eldsbruna o.a. (VMS) eigur um neyðugt at verða samskipað við eina komandi tilbúgvingarlöggávu

MB for Færøerne nr. 41 af 2/12-1940 om lejeforhold, som senest ændret ved L nr. 186 af 7/6-1958 (VMS) er í gildi fyri Tórshavnar kommunu. Mælir verður til, at hetta økið verður dagført og sett í gildi fyri allar kommunur.

Við Kunngerð nr. 17 frá 14/4-1973 (Tórshavnar uttanbýggja kommuna) er MB omanfyri sett í gildi fyri Tórshavnar uttanbýggja kommuna. (Tá Tórshavnar uttanbýggja kommuna 1. januar 1997 gjørdist partur av Tórshavnar kommunu, átti henda kunngerðin at verið sett úr gildi)

Løgtingslóg nr. 13 frá 21/5-1954 um býarskipanir og byggisamtyktir, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 57 frá 13. mai 1997 (LMS). Mælt verður til, at í minsta lagi allar kommunur skulu hava eina býarskipan og byggisamtykt, sum ein natúrligan part av kommunuráðleggingini.

Galdandi byggi- og býarskipanarlóg kann sigast bæði at vera ein ráðleggingarlóg og ein byggilóg. Mælt verður til, at hetta verður atskilt soleiðis, at gjørd verður ein kommunuráðleggingarlóg og eina byggilóg.

Kommunuráðleggingarlógin, hvørs endamál eigur at vera, at kommunustýrið mótvegis borgarunum ger av, hvussu lendið í kommununi skal skipast. Borgararnir skulu hava atgongd til at gera sína ávirkan galdandi viðvíkjandi ráðleggingini. Hetta kann eisini galda fyri borgarar, sum búgva í øðrum kommunum, men eiga ognir í avvarðandi kommunu. Møguleiki eigur at vera fyri at býta upp í høvuðsætlanir, ið kunnu fevna um alla kommununa, eisini haga, og sum ikki eru so útgreinaðar, og lokalætlanir ella býlingsætlanir, ið eru fyri eitt avmarkað øki av kommununi. T.d. eina nýggja útstykking ella varðveiting av einum eldri býlingi.

Byggilóg, sum hevur til endamáls staðiliga at allýsa byggimyndugleikan og hvat kemur undir bygging og seta almenn krøv til bygging.

Neyðugt er eisini at samskipa friðingar- og umhvørvislóggávuna, landsvegalógina og ta lóggávu sum er ella kemur á økinum.

Viðmerkjast skal, at kommunuráðleggingarnar eiga sjálvandi eisini at vera í samljóði við landsráðleggingina.

Vísast kann eisini á, at neyðugt er við eini landsráðleggingarlóggávu⁵⁴.

5.6 Dýr, Matvørur

Løgtingslóg nr. 82 frá 19/6-1990 um hundar (VMS) eigur at verða endurskoðað í samráði við kommunurnar. Millum annað eigur støða at verða tikin til:

- Betri merking av hundum
- Skráseting av hundum
- Um forboð skal setast fyri at innflyta ávís hundasløg
- Ásetingar um hundaskarn
- Serligar ásetingar um seyðahundar
- Ásetingar um vinnu í sambandi við hundar

Løgtingslóg nr. 46 frá 21/6-1985 um matvørur v.m. (VMS). Kommunan hevur eftirlitið við matvørulógini á staðnum. Sigast kann, at myndugleikin (kommunustýrið) í smáum eindum er í námind av teimum, sum eru undir eftirliti, t.e. handlum, fjósum o.tíl. Lógarheim-

⁵⁴ Sí eisini Frágreiðing frá arbeidshólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 36

ild er til, at kommunurnar biða Heilsufrøðiligu Starvsstovuna fremja eftirlitið fyri rokning; men í flestum førum er eingin tilík avtala gjørd. Landsstýrið hevur tó heimilað Heilsufrøðiligu Starvsstovuni at røkja hesar uppgávur vegna kommunurnar, um tær ikki gera tað sjálvar, og verður tað tá gjørt fyri rokning hjá kommununum. Henda áseting um, at HS kann gera arbeiði fyri kommunur, eigur at verða strikað. Tað er ógreitt, hvør hevur ta endaligu ábyrgdina, tá ein landsstovnum hevur heimild at gera tær uppgávur, ið kommunan, sum hevur ábyrgd av økinum, ikki røkir skyldur sínar.

Ætlanin er at endurskoða lógina í 2002-03. Í tí sambandi verður spurningurin um uppgávu- og ábyrgdarbýtið millum Heilsufrøðiligu Starvsstovuna og kommunurnar tikin upp.

5.7 Ognartøka, Matrikulering o.a.

Lov nr. 69 af 7/5-1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne som senest ændret ved MB. nr. 17 af 20/1-1944 (LMS) Tað eru tvær høvuðslógir um ognartøku: lóg nr. 69 frá 1881 „om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne“ og lóg nr. 13 frá 1954 um býarskipanir og byggisamtyktir. Mannagongdin í hesum báðum lógum er ikki eins. Sambært lógini frá 1881 tilnevnir dómarin tveir mans; men sambært lógini frá 1954 er tað ein fóst nevnd, sum metir.

Mælt verður til, at allar kommunur skulu hava eina býarskipan og byggisamtykt. „Lov nr. 69 frá 1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne“ eigur at verða avloyst av eini nýggjari lóg um ognartøku, har reglur verða ásettar um hvussu farast skal fram í sambandi við ognartøku.

Løgtingslóg nr. 64 frá 11/12-1962 um matrikulering og sundurbýti v.m.⁵⁵ (VMS). Lógin verður endurskoðað í løtuni.

Lov nr. 171 af 18/5-1937 for Færøerne om Hegn og Markfred, som seinast broytt við Ll. nr. 30 af 17/3-1951 (VMS) Uppgávarnar hjá hegnsýnisnevndini eiga at verða latnar kommunuumsitingini

⁵⁵ Nota 1 til lógina sigur, at lógin ikki er sett í gildi fyri Stóru Dímun, Koltur, Syðradal S., Norðradal, Skæling, Saksun, Haldórsvík og Strendur. Gildiskunngerðirnar eru tær somu sum fyri tinglýsingarløgtingslógina, tó er lógin sett í gildi fyri Tórshavn við K. nr. 7 frá 13/2-1967.

5.8 Undirvísingarmál

Lögtingslóg nr. 58 frá 2. október 1978 um skúlafyrísiting, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 50 frá 3. apríl 2001 ásetingin um at landsstýrismaðurin kann lata tiltøk gera fyrí kommununnar rokning, eigur at verða strika, tí at kommunurnar eiga ikki at kunna sleppa sær undan ábyrgd við onki at gera.

Lögtingslóg nr. 125 frá 20. mai 1997 um fólkaskúlan, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 128 frá 22. desember 2000. Fólkaskúlin er partvíst ein kommunal uppgáva. Mælt verður til, at hann verður kommunalur burturav. Fólkaskúlin er nú í stóran mun kommunalur, so aðalmunurin verður, at kommunan eisini skal seta lærararnar í starv. Fyrimunurin verður, at hvør einstøk kommuna kann sjálv gera eina heildarætlan fyrí sítt skúlaøki. Vansin verður tann, at kommunurnar kunnu raðfesta skúlar so ymiskt, og at tað tískil kann verða ov stórir dygdarmunur teirra millum. Tessvegna er umráðandi, at lögðávan veitur trygd fyrí einum ávísam dygdarstöði, sum í minsta lagi skal vera í øllum skúlum, og at orka til neyðugt eftirlit hesum viðvíkjandi verður tøk.

At fólkaskúlin verður ein kommunal uppgáva, ber eisini við sær, at kommunan skal taka sær av at undirvísa sjúkum og avlamnum heima og børnum, sum liggja á sjúkrahúsi. Serundirvísingin verður eisini ein kommunal uppgáva. Harafturímóti krevur undirvísing vegna serligan tørv so stóra servitan og samskipan, at tað er ein landsuppgáva, hóast sjálv undirvísingin í summum fòrum kann vera í skúlnum í kommununum.

Havandi í huga at kommunurnar eru sera ymiskt fyrí at taka sær av hesum málsøki, verður mælt til at skipað verður ein tíðaravmarkað tillagingartíð, ið endar við, at fólkaskúlin er kommunalur burturav.

Lögtingslóg nr. 83 frá 17/5-2000 um eftirskúlar (MMS). Mælt verður til, at støða verður tikin til, um ikki kommunur eiga at hava avgerðarrætt í spurninginum um at gjalda teirra part av næmingagjaldi.

§ 13 (stk. 1 og 2) í lögtingslóg nr. 106 frá 29.12.1998 um yrkisskúlar Veitingarøkið fyrí skúlaútbúgving eftir fólkaskúlan, t.d. studentaskúla, hægri handilsskúla, læraraskúla, lærlingaútbúgvingar, tekniska skúla o.s.fr., er størri enn kommunueindin. Veitingarøkið er alt landið, og tí eiga hesar uppgávur at vera landsuppgávur. Tað eru tær eisini í nógvum fòrum; men kommunurnar eru tó við til at fíggja lærlingalæruna. Hetta er ikki rætt, tá tað snýr seg um eina landsuppgávu. Landið eigur einsamalt at fíggja hesa uppgávu.

Lóg nr. 53 af 14/2-1979 for Færøerne om fritidsundervisning m.v. (rammulóg) (MMS) Henda lóg fer møguliga úr gildi 1. januar 2002.

Løgtingslóg nr. 70 frá 30/6-1983 um frítíðarundirvísing v.m. At skipa fyri frítíðarundirvísing, serstakari frítíðarundirvísing og frítíðarvirkssemi er sjálvsagt ein kommunal uppgáva. Kommunustýrið hevur betri kunnleika um tørvin á hesum enn landið. Men við tað at hetta er ein kommunal uppgávu, so eigur kommunan eisini at hava alla ta fíggarligu ábyrgdina.

Løgtingslóg nr. 69 frá 7/6-1984 um stuðul til musikkskúlar Viðvíkjandi musikkskúlanum er neyðugt, at tað politiskt verður gjørt greitt, hvat endamálið er við einum tílíkum skúla. Skulu skúlabørnini sjálf sleppa at ynskja sær, hvat ljóðføri tey skulu spæla á, ella skal musikk-skúlin veita trygd fyri, at tey skulu leika á tílíkum ljóðførum, at spælikunnleikin verður fjøltáttaður. Í fyrsta føri eigur uppgávan at vera kommunal, men í øðrum føri ein landsuppgáva. Ein lóg um musikk-skúlar eigur at avloysa lóg um stuðul til musikkskúlar.

5.9 Umhvørvi, vatn v.m.

Løgtingslóg nr. 48 frá 9/7-1970 um náttúrufríðing sum broytt við løgtingslóg nr. 64 frá 13/6-1995 (OMS). Eigur at verða dagförd og samskipað við umhvørvislóggávuna⁵⁶, býarskipanarlóggávuna og eina møguliga ráðleggingarlóggávu.

Løgtingslóg nr. 134 frá 29/10-1988 um umhvørvisvernd (OMS)⁵⁷ Landsstýrið hevur yvirumsjónina við, at umhvørvisverndarlógin verður hildin; men tað hevur í stóran mun avhendað hesa eftirlits- og umsitingaruppgávu til Heilsufrøðiligu Starvsstovuna.

Alment er galdandi fyri hetta lóggávuøkið eins og onnur, at landsstýrið (her: Heilsufrøðiliga Starvsstovan) eigur ikki at hava heimild at gera hesa kommunalu uppgávu fyri kommununnar rokning, um so er, at kommunan røkir ikki uppgávuna. Um kommunan misrøkir sína uppgávu, eiga bøtur at verða latnar teimum kommunustýrislimum, ið hava ábyrgd av uppgávuni, so at kommunan sjálf verður noydd at røkja sínar kommunalu uppgávur.

Umhvørvisøkið er í stóran mun ein kommunal uppgáva, og ansað eigur at verða eftir á staðnum, at umhvørvið verður virt. Kunngerðin

⁵⁶ Sí eisini Frágreiðing frá arbeiðsbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 24-25

⁵⁷ Sí eisini Frágreiðing frá arbeiðsbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 11

um umhvørvisreglur, sum hevur sína heimild í umhvørvisverndarlógini, áleggur eisini í stóran mun kommununi at hava eftirlit við umhvørvinum.

Sambært umhvørvisreglunum er innsavnan av burturkasti ein kommunal uppgáva. Spurningurin er tó, um tað, sum kemur eftir innsavningina, er ein kommunal uppgáva. Økið fevnir um alt landið, og hetta kundi tí verið ein landsuppgáva. Hetta fevnir um flutning, brenningin, tyrving ella endurnýtsla av burturkasti. Ein móguleiki er tí at leggja hetta økið til landið. Hetta kann verða gjørt á tann hátt, at kommunurnar selja IRF og KB til landið, ella at tær loysa brenni-støðirnar frá kommununum.

Lóggávan á vatnøkinum, ið er: **Lov nr. 48 af 24/3-1899 om Tilvejebringelse af Vedtægt for Benyttelse af Vand fra Tórshavns Vandværk, Bekendtgørelse nr. 36 af 20/7-1906 om en af Justitsministeriet stadfæstet Vedtægt for Benyttelsen af Vand fra Tórshavns Vandværk, som senset ændret ved L. nr. 186 af 7/6-1958, Lov nr. 63 af 1/4-1909 for Færøerne om Vandledninger og Lov nr. 169 af 18/5-1937 for Færøerne om Benyttelse af Indsøer og Vandløb, som ændret ved L. nr. 92 af 23/2-1988** er øll sum hon er ótíðarhóskandi og átti sum skjótast at verið dagfórd⁵⁸.

Satt at siga er vatnveitingin ein av teimum tænastum, sum borgarar í einum framkomnum samfelagi krevja. Hetta er ein víðtøkin uppgáva, og harumframt er hon eisini kravmikil viðvíkjandi t.d. vatngóðskuni. Mælt verður til, at gjørd verður ein vatnveitingarlóggáva, ið ásetur, at tað er ein kommunal uppgáva at syrgja fyri vatnveiting. Ásett eigur eisini at vera, hvussu kommunan kann tryggja sær vatn umframt neyðug teknisk krøv. Spurningurin um áseting av vatngjaldi eigur eisini at verða viðgjørdur í hesum sambandi. Gjald kann vera eitt amboð at tálma vatnnýtsluni.

Samstundis eigur støða eisini at verða tikin til, um ávís góðsku-krøv ikki eiga at verða sett til drekkivatn. Hetta kundi móguliga eisini verið gjørt sum ískoyti/víðkan av matvørulógini.

5.10 Almannaviðurskifti

Lovbekendtgørelse nr. 100 af 2/3-1988 om offentlig forsorg (forsorgarlógin) (AHS). Økið verður yvirtikið 1. januar 2002. Ætlanin er at leggja uppskot um nýggja forsorgarlóg fyri lógtingið í 2002-03.

Fyri eina nýggja forsorgarlóg verður mælt til, at framt verður eitt

⁵⁸ Sí eisini Frágreiðing frá arbeidbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 33-34

greitt býti millum land og kommunur eftir meginregluni, at tann, ið hevur ábyrgdina, er tann, ið ber útreiðslurnar. Um ein partur av teimum kommunalu uppgávuunum framvegis skulu umsitast av landinum ella av kommunum verða latnar landinum at umsita teirra vegna, eiga kommunurnar at gjalda fyri at fáa hesar uppgávuarnar umsitnar. Samstundis eigur at tryggjast, at ein myndugleiki ikki við avgerðum ella við at lata vera við at taka avgerðir kann áleggja øðrum útreiðslur.

Kunngerð nr. 71 frá 27. august 1998 um eldrasambýli. Ein arbeidssbólkur situr og arbeidir við øllum eldraðkinum. Mælt verður til, at tann parturin av eldraðkinum, ið er egnaður at leggja til kommunurnar, sum skjótast verður lagdur til kommunurnar og at kommunurnar í hesum sambandi fáa karmar til at dagføra tænaustøðið á økinum. Hugsast kann, at tað, sum vit í dag kenna sum heimahjálp, sambýli og ellis- og røktarheim, gerst kommunalt burturav. Mælt verður til, at gjørd verður ein heildarskipan fyri økið, soleiðis at visitatióin og málsviðgerð verður eitt. Tað, ið eftir verður hjá landinum at umsita á økinum, eigur bert at vera tað, ið krevur servitan á einum støði og í vavi, ið bert landið eigur at veita.

Løgtingslóg nr. 63 frá 20. mai 1996 um royndarskipan innan eldrarøkt í Sandoyinni, sum broytt við løgtingslóg nr. 80 frá 17. mai 2000 (AHS). Ætlanin er at leingja royndarskipanina til 31. desember 2002.

Kunngerð nr. 167 frá 29. desember 1997 um royndarskipan innan eldrarøkt í Sandoyinni. Ætlanin er at avtaka kommunupartin av fíggingini.

Løgtingslóg nr. 70 frá 2. mai 2001 um studningslán ellis- og røktarheim. Gerst eldraøkið kommunalt, eiga kommunurnar sjálvar at fígga ný- ella umbygging á hesum øki.

Lovbekendtgørelse nr. 104 af 2/3-88 om børneforsorg (AHS)
Ávegis frágreiðing er tøk á: www.AHS.fo/Kunning/Barnaforsorg/Default.htm. Ætlandi verður uppskot lagt fram í tingsetuni 2001.

Kongelig anordning nr. 389 af 15/11-1966 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde (AHS). Uppskot um arbeidsskaðatryggingarlóg verður lagt fyri tingið í tingsetuni 2001.

Sambært anordning nr. 245 af 10/7-33 angående forsikring af fanger og forvarede mod følger af ulykkestilfælde. Mælt verður til dagføring í sambandi við arbeidið við uppskoti um arbeidsskaðatryggingarlóg.

5.11 Verja – borgaravernd

Anordning nr. 337 af 2/10-1952 hvorved lov om Civilforsvaret sættes i kraft på Færøerne. Henda lóg er ongantíð sett í verk. Í lýtuni verður arbeitt við tilbúgving fyri Føroyar, og um ein tilbúgvingarlóg verður sett í verk, verður hendan lógin avtikin. Ein mógulig tilbúgvingarlóg eigur at verða samskipað við brunalógina.

5.12 Ferðsla, Vegir

Løgtingslógarkunngerð nr 14 frá 2/3-1998 um ferðslu, sum seinast er broytt við løgtingslóg nr. 133 frá 22. desember 2000 (VMS). Ætlanin er at dagføra lógina um ferðslu, men roknað verður við, at tað ikki fer at ávirka uppgávu- og ábyrgdarbýtið millum landið og kommunurnar.

Løgtingslóg nr. 51 frá 25/7-1972 um landsvegir, sum broytt við kunngerð nr. 111 frá 17. november 1982 (VMS). Ætlanin er at avtaka landsvegagrundin 1. januar 2002 og samstundis verður asfaltstudningurin eisini avtikin. Uppskot er lagt fram um at strika § 3 í lógini.

5.13 Kirkja

Tað er gamalt, at kommunan tekur sær av kirkjugørðunum, men hetta er ikki ein lógarbundin uppgáva. Mælt verður til, at kirkjugarðar gerast ein kommunal, lógarbundin uppgáva, iði kommunurnar hava alla ábyrgdina av. Hetta er eisini í samsvari við tilmælið frá nevndini, sum sett varð at fyrireika yvirtøkuna av kirkjuni.

5.14 Løgreglan

Politiviðtøka fyri Tórshavn frá 12/3-1975, sum seinast broytt við fráboðan frá 19/10-1992⁵⁹. Politivedtægt af 3/7-1931 for Landkommunerne på Færøerne, sum broytt við Ll. nr. 82 frá 19/6-1990. Allar politiviðtøkur áttu at verið lýstar/kunngjördar í heilum líki.

⁵⁹ Fyrí Tórshavn ger býráðið saman við politinum politiviðtøkurnar.

5.15 Skattamál

Løgtingslóg nr. 86 frá 1/9-1983 um landsskatt og kommunuskatt (samtíðarskattalógin) (FMS). Mælt verður til, at botnfrádrátturin verður endurrindaður kommununum. Mælt verður eisini til, at afturbering í sambandi við FAS-skipanina, inntøkufrádráttur til sjómenn og handverkarar verða borin av landinum

Løgtingslóg nr. 169 frá 30. desember 1997 um Toll- og skattafyrisiting (FMS). Mælt verður til, at spurningurin um líkningararmynduleikin skal verða fluttur aftur til kommunurnar verður viðgjørður. Mælt verður til, at kærummynduleikin verður fluttur frá kommununum.

Løgtingslóg nr. 148 frá 30/12-1996 um stuðul til rentuútreiðslur av lánnum (FMS). Mælt verður til, at landið ber allan rentustuðulin.

Løgtingslóg nr. 40 frá 17/4-1986 um skatt av vinningi í sambandi við sølu av virðisbrøvum (virðisbrævaskattalógin) (FMS). Fíggjarmálastýrið arbeiðir við at gera eina kapitalvinningslóg, har nøkur av hesum viðurskiftum kunnu væntast at verða broytt

Løgtingslóg nr. 136 frá 8/6-1992 um meirvirðisgjald (FMS), kunngerð nr. 77 frá 19/4-1993 um meirvirðisgjald hjá kommununum. Spurningurin um kommunurnar ikki áttu at fingið 100 % afturgoldið átti at verið viðgjørður. Vísast kann til, at tað kann vera kappingaravlagandi og til fyrimunar fyri kommunurnar móttvegis tí privata, tí tað í ávísum førum betur kann loysa seg fyri eina kommunu at seta fólk í starv og sostatt sleppa undan at gjalda meirvirðisgjald, enn at keypa tænastuna frá einum privatum virki og bert fáa 75 % av meirvirðisgjaldinum aftur.

Løgtingslóg nr. 28 frá 29. apríl 1964 um panting fyri skatt. (Lov nr. 85 af 30/3-1935 om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m.m.) (FMS). Lógarverkið viðvíkjandi panting er heldur fløkt, av tí at gamlar ríkislógir framvegis eru galdandi. Mælt verður tískil til, at lógarverkið verður endurskoðað og dagført.

5.16 Heilsumál

Løgtingslóg nr. 18 frá 9/4-1964 um rakstur in hvíldarheiminum Naina (AHS). Eitt endamál eigur at verða ásett og visitatiónsrætturin eigur at fylgja við fígginginini. Mælt verður til, at landið fíggjar allan rakstur av Naina.

Løgtingslóg nr. 28 frá 23. apríl 1999 um kommunulæknaskipan (AHS). Støða eigur at verða tikin til, um tann primera heilsutænastan ikki eigur at verða kommunal burturav. Verður niðurstøðan, at landið skal hava ábyrgdina av primeru heilsutænastuni, eigur landið at yvirtaka alla fíggingina. Hetta merkir eisini, at læknadømini eiga at verða avtíkin og at landið yvirtekur og rekur heilsumiðsstøðir og læknaviðtaluhøilir.

Løgtingslóg nr. 56 frá 17. desember 1952 um býti av Føroya parti av lön kommunulækna. Uppskot til avtøku av lógini er lagt fyri tingið.

B. nr. 240 af 30/4-1986 om skolelægeordningen på Færøerne. Løgtingslóg nr. 23 frá 6.mars 1998 um barna- og ungdomstannrøkt (AHS). Nýggj lóg um skúlatannlæknar verður lögð fyri tingið í hesi lögtingssetuni.

Løgtingslóg nr. 9 frá 5. januar 2001 um Trivnaðar- og heilsuráð. Mælt verður til, at kommunufeløgini fáa hvørt sítt umboð í ráðið. Samstundis verður eisini mælt til, at ráðið tekur støði í meginreglum og tilmælum frá hesum arbeiðsbólkinum.

5.17 Havnir

Mælt verður til, at nýggj lóggáva verður gjørd á hesum øki. Lógin skal m.a. áseta, hvussu havnir kunnu verða skipaðar, hvør ásetur myndugleikacrøv og hvør, ið viðlíkaheldur, so at íløgurnar ikki farast. Havnirnar áttu eyðvitað at verið býttar sundur í góðs-, fiski- og ferjuleguhavnir, og lýst eigur at vera, hvat hvør havnin er. Eisini átti at verið ásett, hvørja støðu havnirnar skulu hava, t.e. hvussu tær skulu føra roknskap og um roknskapurin skal vera partur av kommunuroknskapinum ella ikki. Eisini er neyðugt, at tann nýggja havnalógin leggur upp fyri, at kommunurnar kunnu fáa eitt sindur víðari ræsur at skipa seg á hesum øki enn á øðrum økjum; tó skal tryggjast, at kommunurnar ikki fremja kappingaravlagandi virksemi. Greiðar ásetingar eiga t.d. at vera fyri, hvussu havnaløg kunnu gagnnýttast. Redir eiga eisini at vera skipaðar í eini tilílkari lóggávu.

Lov nr. 7 af 30/1-1875 om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne m.m som ændret ved L. nr. 127 af 15/4-1930 (VMS). Eigur at verða avtíkin.

Lov nr. 127 af 29/4-1913 om Anlæg af Havne m.v. paa Færøerne, som

senest ændret ved L. nr. 125 af 15/6-1927 (VMS). Eigur at verða avtikin og neyðugar ásetingar eiga at gerast í eini nýggjari havnalóggávu.

5.18 Skráir

Løgtingslóg nr. 73 frá 8. mai 2001 um viðgerð av persónsupplýsingum (persónsupplýsingarlógin) (LMS) kemur í gildi 1. januar 2002, og tá fer Løgtingslóg nr. 62 frá 5. juni 1984 um evnisráir hjá almennum myndugleikum (skrásetingarlógin) úr gildi. Mælt verður til, at neyðugu kunngerðirnar eru lýstar, áðrenn lógin kemur í gildi.

6. Raðfesting fyrri aðalstýrini

Henda raðfesting er ekki at skilja sum ein listi yvir málsøki, ið kommunnar skulu yvirtaka, men eitt tilmæli um, í hvørjari raðfylgju arbeiðsbólkurin metir, at hvørt einstakt aðalstýri eigur at arbeiða fyrri einum greiðari uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur á teirra málsøki.

Arbeiðsbólkurin mælir til, at tá aðalstýrini fara undir at smíða nýggjar lógir ella kunngerðir ella fremja størri endurskoðanir av lógum ella kunngerðum, verður støða longu frá byrjan tikin til, um ekki aðrir týdningarmiklir partar eiga at tak lut í tí fyrireikandi arbeiðinum.

Henda mannagongd skal tryggja, at øll áhugamál longu eru umboðað, tá ið arbeiðið byrjar, heldur enn at aðalstýrini einsamøll gera uppskot, ið síðani verða send til hoyringar.

6.1 Løgmannsskrivstovan

Raðfestingin fyri løgmannsskrivstovuna eigur at vera:

1. Roknskaparreglur og bókhaldsskipan fyri kommunurnar
2. Kunngerðir til persónupplýsingarlógina
3. Endurskoðan av lógini um fólkeyvirlit
4. Gerð av landsráðleggingarlóg (landsætlanarlóg) og endurskoðan av byggi- og býarskipanarlógini
5. Nýggj lóg um ognartøku
6. Endurskoðan og møgulig samlegging av løgtingsvallógini og kommunuvallógini

6.1.1 Roknskaparreglur og bókhaldsskipan fyri kommunurnar

Roknskaparreglur eiga at verða ásettar skjótast til ber. Neyðugt er við eintýddum ásetingum; átrokandi neyðugt er eisini at áseta í eini kontoskipan neyvri reglur um bókhald og um roknskapir. Uttan hetta verður trupult at leggja nýggj stór øki út til kommunurnar. Neyðugt er eisini við einum góðum og álítandi útrokningargrundarlagi, bæði um útajavnast skal í býtinum millum lands- og kommunuskatt, og um ein útajavningarskipan skal setast í verk millum kommunurnar.

Mælt verður eisini til, at allar kommunur fráboða ella nýta eina skipan, soleiðis at leypandi ber til at fylgja við gongdini bæði hjá tí einstøku kommununi og kommununum undir einum.

Kommunuvallógin eigur at verða dagförd. Eisini eigur at verða umhugsað at leggja kommunuvallógina og løgtingsvallógina saman í eina lóg fyri at tryggja at ásetingarnar, ið kunnu vera tær somu, eru tær somu.

6.1.2 Kunngerðir til persónupplýsingarlógina

Mælt verður til at allar hesar kunngerðirnar verða lýstar, áðrenn lógin fær gildi.

6.1.3 Endurskoðan av lógini um fólkeyvirlit

Lógin um fólkeyvirlit eigur at verða dagförd. Støða eigur at verða tikin til, hvat endamálið er við fólkeyvirlitinum. Lógin eigur eisini at verða dagförd við atliti at dagsins tøkni og at hon samsvarar við persónsskrásetingarlógina, ið kemur í gildi 1. januar 2002.

Hugsast kann, at fólkayvirlitið verður ein samanhangandi dátugrunnur, har kommunurnar hava fastalinjusamband við tann partin og tær upplýsingar, sum eru kommununi viðkomandi. Einstakar kommunur hava longu henda móguleikan. Hesar upplýsingar eiga kommunurnar eisini at kunna brúka til ymisk onnur endamál, eitt nú grindalista. Tær eiga eisini at hava móguleika at knýta sínar egnu skipanir í tann partin av skipanini, sum tær hava atgongd til. Viðmerkjast skal, at nú ger Landsfólkayvirlitið meginpartin av arbeiðinum viðvíkjandi fólkayvirlitinum.

6.1.4 Landsplanlóg(landsætlanarlóg) og endurskoðan av byggi- og býarskipanarlógini

Mælt verður til, at allar kommunur skulu hava eina býarskipan og byggisamtykt sum ein natúrligan part av kommunuráðleggingini. Býarskipanin eigur at hava eina heildarætlan fyri kommununa og eisini móguleikar fyri partsætlanum, sum fevna um eitt størri ella minni øki í kommununi. Hesar partsætlanir skulu sjálvandi vera í samljóði við býarskipanina. Tað skal viðmerkjast, at kommunuráðleggingarnar eiga sjálvandi eisini at vera í samljóði við landsráðleggingina.

Vísast kann eisini á, at neyðugt er við eini landsráðleggingarlóg-gávu⁶⁰ og byggilóggávu.

6.1.5 Nýggj lóg um ognartøku

Tað eru tvær høvuðslógir um ognartøku: lóg nr. 69 frá 1881 „om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne“ og lóg nr. 13 frá 1954 um býarskipanir og byggisamtyktir. Mannagongdin í hesum báðum lógum eru ikki eins. Sambært lógini frá 1881 tilnevndir dómarnir tveir mans; men sambært lógini frá 1954 er tað ein føst nevnd, sum metir. Mælt verður til, at allar kommunur skulu hava eina býarskipan og byggisamtykt. „Lov nr. 69 frá 1881 om Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Veje, Havne og Landingssteder, samt til offentlige Skoler på Færøerne“ eigur at verða avloyst av eini nýggjari lóg um ognartøku, har reglur verða ásettar um, hvussu farast skal fram í sambandi við ognartøku.

⁶⁰ Sí eisini Frágreiðing frá arbeiðsbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 36

6.1.6 Endurskoðan og möguleg samlegging av lögtingsvallógini og kommunuvallógini

Kommunuvallógin eigur at verða dagførd. Eisini eigur at verða umhugað at leggja kommunuvallógina og lögtingsvallógina saman í eina lóg fyri at tryggja, at ásetingarnar, ið kunnu vera tær somu, eru tær somu. Vísast kann á, at hetta er galdandi í Noregi, har tað er ein vallóg, ið fevnir um stórtings-, fylkis- og kommunuval. Víst verður eisini til kapitl 5.1.

6.2 Fíggjarmálastýrið

Raðfestingin fyri Fíggjarmálastýrið eigur at vera:

1. Nýggj skattalóggáva
2. Útjavningarskipan
3. Dagføringar av eldri lógum

6.2.1 Nýggj skattalóggáva

Mælt verður til eina skipan, ið kann stillast, tá uppgávur og ábyrgd verða flutt millum land og kommunur.

Harumframt verður mælt til, at:

- botnfrádrátturin verður endurrindaður kommununum
- afturbering í sambandi við FAS-skipanina verður rindað av láninum
- inntøkufrádráttur til sjómenn og handverkarar verður rindað av landinum
- stuðul til rentuútreiðslur av lánnum verður rindað av landinum
- kommunurnar fáa 100 % av meirvirðisgjaldinum aftur
- líkningarmynduleikin møguliga verður fluttur aftur til kommunurnar
- kærummynduleikin verður fluttur frá kommununum

Víst verður eisini til kapittul 3.2

6.2.2 Útjavningarskipan

Mælt verður til, at gjørd verður ein útjavningarskipan millum kommunur. Um gjørligt eigur útjavningarskipanin at hvíla í sær sjálvum uttan ein serligan útjavningargrunn. Um gjørligt eigur skipanin eisini vera akkumulativ, soleiðis at tillagingar í útjavningini eru leypandi.

Ein grundleggjandi treyt fyri, at tað skal vera gjørligt at seta eina útjavningarskipan í verk, er, at gjørd verður ein felags roknskaparskipan fyri kommunurnar fyri at tryggja, at skrásetingar eru eintýddar og at gjørligt er framhaldandi at fylgja við gongdini hjá kommununum. Tí eigur fíggjarmálastýrið eisini at taka lut í arbeiðinum við roknskaparreglum og bókhaldsskipan fyri kommunurnar.

Viðvíkjandi útjavningasskipan verður eisini víst til kapittul 4.

6.2.3 Dagføringar av eldri lógum

Lov for Færøerne nr. 95 af 25/3-1933 om Statistik og B. for Færøerne nr. 6 af 9/1-1936 om Statistik, sum er broytt við B. nr. 160 frá 20/6-1936, eigur at verða sett úr gildi. Lógin frá 1991 um Hagstovu Føroya fevnir um hesi øki.

Lov nr. 85 af 30/3-1935 om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m.m. Lógarverkið viðvíkjandi panting er heldur fløkt, av tí at gamlar ríkislógir framvegis eru galdandi. Mælt verður tí til, at lógarverkið verður endurskoðað og dagført.

6.3 Fiskimálastýrið

Tað einasta málsøkið hjá fiskimálastýrinum, ið hevur nakað við kommunurnar at gera, er tilbúgvingarmál. Tilbúgvingarlógávan, ið er ávegis, eigur at verða samskipað við brunalógina. Tá tilbúgvingarlógavan verður sett í verk, eigur lov om Civilforsvaret på Færøerne at verða sett úr gildi.

6.4 Vinnumálastýrið

Raðfestingin fyri Vinnumálastýrið eigur at vera:

1. Nýggj havnalóggáva
2. Matvørulógin
3. Dagføring av ávísingum galdandi lógum

6.4.1 Nýggj havnalóggáva

Mælt verður til, at nýggj lóggáva verður gjørd á hesum øki. Lógin skal m.a. áseta, hvør ið m.a. heldur anodurnar í havnunum, so at íløgurnar ikki farast. Havnirnar áttu eyðvitað at verið býttar sundur í góðs-, fiski- og ferjuleguhavni, og lýst eigur at verða, hvat hvør havnin er. Eisini skal ásetast, hvørja støðu havnirnar skulu hava, t.e. hvussu tær skulu føra roknskap og um roknskapurin skal vera partur av kommunuroknskapinum ella ikki. Eisini er neyðugt, at tann nýggja havnalógin leggur upp fyri, at kommunurnar kunnu fáa eitt sindur víðari ræsur at skipa seg á hesum øki enn á øðrum økjum; tó skal tryggjast, at kommunurnar ikki fremja kappingaravlagandi virksemi. Greiðar ásetingar eiga at vera fyri, hvussu t.d. havnaløg kunnu gagnnýttast. Redir eiga eisini at vera skipaðar í eini tilfíkari lóggávu.

Lov nr. 7 af 30/1-1875 om Udfærdigelse af reglementariske Bestemmelser for Benyttelsen af Havne m.m som ændret ved L. nr. 127 af 15/4-1930 (VMS), eigur at verða avtikin. Lov nr. 127 af 29/4-1913 om Anlæg af Havne m.v. paa Færøerne, som senest ændret ved L. nr. 125 af 15/6-1927. Eigur eisini at verða avtikin og neyðugar ásetingar eiga at gerast í eini nýggjari havnalóggávu.

6.4.2 Matvørulógin

Mælt verður til, at løgtingslóg um matvørur verður endurskoðað. M.a. eigur ásetingin um at Heilsufrøðiliga Starvsstovan kann gera arbeiði fyri kommunur at verða strikað, tí tað er ógreitt, hvør hevur ta endaligu ábyrgdina, tá ein landsstovnum hevur heimild at gera tær uppgávur, sum kommunan, ið hevur ábyrgd av økinum, ikki røkir. Mælt verður til, at uppgávu- og ábyrgdarbýtið millum Heilsufrøðiligu Starvsstovuna og kommunurnar verður endurskoðað.

6.4.3 Dagføring av ávísum galdandi lógum

Mælt verður til, at lögtingslóg um hundar verður endurskoðað í samráði við kommunurnar.

Mælt verður til, at brunalóggávan verður samskipað við eina komandi tilbúgvingarlóggávu.

Mælt verður til, at „lov om hegn og markfred“ verður broytt soleiðis, at uppgávarnar hjá hegnisnevndini verða latnar kommunuumsitingini.

Mælt verður til, at „MB for Færøerne om lejeforhold“ verður dagførd og sett í gildi fyri allar kommunur. Er í gildi fyri Tórshavnar kommunu.

6.5 Mentamálastýrið

Fyri mentamálastýrið verður mælt til, at raðfestingin verður:

1. Kirkjugarðar
2. Yrkisskúlar
3. Skúlaøki
  - a. Frítíðarundirvísing
  - b. Musikkskúlar
  - c. Fólkaskúlin
  - d. Eftirskúlar
4. Bókasavnslógin

6.5.1 Kirkjugarðar

Mælt verður til, at kirkjugarðar gerast ein kommunal, lógarbundin uppgáva, sum kommunurnar hava alla ábyrgdina av.

6.5.2 Yrkisskúlar

Mælt verður til, at landið burturav fíggjar yrkisútbúgvingar uttan ískoyti frá kommununum

6.5.3 Skúlaøkið

At skipa fyri frítíðarundirvísing, serstakari frítíðarundirvísing og frítíðarvirksemi er sjálvsagt ein kommunal uppgáva. Kommunustýrið hevur betri kunneleika um tørvin á hesum enn landið. Men við tað at hetta er ein kommunal uppgávu, eigur kommunan eisini at hava alla ta fíggjarligu ábyrgdina, og eigur hetta at verða lagt til kommunurnar burturav, so skjótt sum útvjavningskipan millum lands- og kommunuskatt er klár.

Viðvíkjandi musikkskúlanum er neyðugt, at tað politiskt verður gjørt greitt, hvat endamálið er við einum tílíkum skúla. Skulu skúlabørnini sjálf sleppa at ynskja sær, hvat ljóðføri tey skulu spæla á, ella skal musikkskúlin veita trygd fyri, at tey skulu leika á tílík ljóðføri, at spælikunneleikin verður fjøltáttaður. Í fyrsta føri eigur uppgávan at vera kommunal, men í øðrum føri ein landsuppgáva. Ein lóg um musikkskúlar eigur at avloysa lóg um stuðul til musikkskúlar.

Mælt verður til, at fólkaskúlin verða kommunalur burturav. Fólkaskúlin er nú í stóran mun kommunalur, so aðalmunurin verður, at

kommunan eisini fer at seta lærararnar í starv. Fyrimunurin verður, at hvør einstøk kommuna kann sjálv gera eina heildarætlan fyri sítt skúlaøki. Vansin verður tann, at kommunurnar kunnu raðfesta skúlar so ymiskt, og at tað tískil kann verða ov stórus dygdarmunur teirra millum. Tessvegna er umráðandi, at lóggávan veitir trygd fyri einum ávísu dygdarstöði, sum í minsta lagi skal vera í øllum skúlum, og at orka til neyðugt eftirlit hesum viðvíkjandi verður tøk.

At fólkaskúlin verður ein kommunal uppgáva hevur eisini við sær, at kommunan skal taka sær av at undirvísa sjúkum og avlamnum heima og børnum, sum liggja á sjúkrahúsi. Serundirvísingin verður eisini ein kommunal uppgáva. Harafturímóti krevur undirvísing vegna serligan tørv so stóra servitan og samskipan, at tað er ein landsuppgáva, hóast sjálv undirvísingin í summum førum kann vera í skúlunum í kommununum.

Havandi í huga at kommunurnar eru sera ymiskt fyri at taka sær av hesum málsøki, verður mælt til, at skipað verður ein tíðaravmarkað tillagingartíð, ið endar við, at fólkaskúlin er kommunalur burturav.

Mælt verður til, at støða verður tikin til, um eftirskúlar skulu vera ein kommunal- ella landsuppgáva og at fígging og ábyrgd verða samsvarandi.

6.5.4 Bókasavnslógin

Nýggja lógin um bókasøvn eigur at verða broytt, áðrenn hon kemur í gildi 1. januar 2002, soleiðis at greitt uppgávubýti verður framt á økinum og fíggingin av økinum verður tillagað soleiðis, at kommunurnar sjálvar fígga tað, ið teimum verður álagt, ella tað, ið tær kunnu veita. Hugsast kann, at fólkabókasøvnini verða kommunal burturav og kommunurnar sjálvar fígga henda partin, meðan meginbókasavnsfunktiónin verður ein landsuppgáva, ið landið fíggar. Tað broytta ábyrgdarbýtið eigur tó ikki at fáa gildi fyrr enn frá 1. januar 2003, soleiðis at kommunurnar kunnu taka hetta við í fíggarætlanararbeiði sítt.

6.6 Almanna- og heilsumálastýrið

Fyri almanna- og heilsumálastýrið verður mælt til, at raðfestingin verður:

1. Eldraøkið
2. Tey heimleysu
3. Barnaforsorg
4. Forsorg
5. Hvíldarheimið „Naina“
6. Primera heilsutænastan
7. Trivnaðar- og heilsuráðið

6.6.1 Eldraøkið

Mælt verður til, at tann parturin av eldraøkinum, ið er egnaður at leggja til kommunurnar, sum skjótast verður lagdur til kommunurnar, og at kommunurnar í hesum sambandi fáa karmar til at dagføra tænastustøðið á økinum. Hugsast kann, at tað, sum vit í dag kenna sum heimahjálp, sambýli og ellis- og røktarheim gerst kommunalt burturav. Mælt verður til, at gjørd verður ein heildarskipan fyri økið, soleiðis at visitatióin og málsviðgerð verða eitt. Tað, ið eftir verður hjá landinum at umsita á økinum, eigur bert at vera tað, ið krevur servitan, sum kommunurnar ikki eru førar fyri at veita.

Mælt verður eisini til sum skjótast at áseta greiðar reglur, sum áseta, at tann ið hevur ábyrgdina, eisini er tann, sum fíggjar. Ein trupulleiki, sum serliga ger seg galdandi á almanna- og heilsuøkinum, er, at útreiðslur kunnu leggjast á aðrar partar. Sum dømi kann nevast, at liðugt viðgjørd fólk verða liggjandi á sjúkrahúsi, tí ikki er gjørligt at útskriva tey. Í dag verður kostnaðurin av uppihaldinum hjá hesum fólki fíggjaður um heilsumál, hóast tey ikki hava viðgerð fyri neyðini, men heldur hava tørv á eini ella aðari veiting/hjálpi, ið átti at verið fíggjað um almannamál.

6.6.2 Tey heimleysu

Mælt verður til sum skjótast at fáa greiðu á, hvør hevur ábyrgdina av teimum heimleysu. Skulu kommunurnar hava ábyrgdina av teimum, er alneyðugt at tryggja, at tey ikki verða kastibløkur millum kommunurnar. Neyðugt er við ásetingum um, hvussu hesi fólkini verða skrásett og hvar.

6.6.3 Barnaforsorg

Mælt verður til, at økið verður dagført sum skjótast. Mælt verður eisini staðiliga til, at kommunur og fak- og áhugabólkar taka lut í fyrireikandi arbeiðinum við at dagføra økið. Samstundis eigur dentur at verða lagdur á at nýta alla ta tíð, ið er neyðug fyri at tryggja børnunum tey best møguligu korini.

6.6.4 Forsorg

Mælt verður til, at framt verður eitt greitt býti millum land og kommunur eftir meginregluni, at tann, ið hevur ábyrgdina, er tann, ið ber útreiðslurnar. Um ein partur av teimum kommunalu uppgávuunum framvegis skal umsitast av landinum ella at kommurnar lata landinum tað at umsita teirra vegna, eiga kommunurnar at gjalda fyri at fáa hesar uppgávuarnar umsitnar. Samstundis eigur at tryggjast, at ein myndugleiki ikki við avgerðum sínum, ella við at lata vera við at taka avgerðir kann áleggja øðrum útreiðslur.

6.6.5 Hvíldarheimið „Naina“

Mælt verður til, at endamál verður ásett og visitatiónsrætturin eigur at fylgja við fíggingini. Mælt verður til, at landið fíggjar allan rakstur av Naina.

6.6.6 Primera heilsutænastan

Støða eigur at verða tikin til, um tann primera heilsutænastan eigur at vera kommunal burturav ella ikki. Verður niðurstøðan, at landið skal hava ábyrgdina av primeru heilsutænastuni, eigur landið at yvirtaka alla fíggingina. Hetta merkir, at læknadømini eiga at verða avtikin og landið yvirtekur, byggir og rekur heilsumiðsstøðir og læknaviðtaluhøllir o.tíl.

6.6.7 Trivnaðar- og heilsuráðið

Mælt verður til, at kommunufeløgini fáa hvørt sítt umboð í Trivnaðar- og heilsuráðið. Samstundis verður eisini mælt til, at ráðið tekur støði í meginreglum og tilmælum frá hesum arbeiðsbólkinum.

6.7 Oljumálastýrið

Fyri oljumálastýrið eru bert tvey øki, ið krevja tillaging. Meðan umhvørvi og náttúruvernd eru umfatandi øki, krevur vatnøkið fyri stóran part nýtt lóggávusmið. Mælt verður til, at bæði økin verða raðfest fremst.

6.7.1 Umhvørvi og náttúruvernd⁶¹

Umhvørvislógin og náttúrufriðingarlógin eiga at verða endurskoðaðar og samskipaðar. M.a. eiga at havast í huga, at landsstýrið (her á umhvørvisøkinum: Heilsufrøðiliga Starvsstovan) eiga ikki at hava heimild at fremja kommunalar uppgávu fyri kommununnar rokning, um so er, at kommunan røkir ikki uppgávuna. Um kommunan misrøkir sína uppgávu, eiga bøtur at verða álagdar teimum kommunustýrislimum, ið hava ábyrgd av uppgávuni, so at kommunan sjálf verður noydd at røkja sínar kommunalu uppgávur.

Sambært umhvørvisreglunum er innsavnan av burturkasti ein kommunal uppgáva. Spurningurin er tó, um tað, sum kemur eftir innsavningina, er ein kommunal uppgáva. Økið fevnir um alt landið, og hetta kundi tí verið ein landsuppgáva. Hetta fevnir um flutning, brenning, tyrving ella endurnýtslu av burturkasti. Ein møguleiki er tí at leggja hetta økið til landið.

6.7.2 Vatn

Lóggávan á vatnøkinum er øll, sum hon er, ótíðarhóskandi og átti sum skjótast at verið dagförd⁶². Satt at siga er vatnveitingin ein av teimum tænaðum, sum borgarar í einum framkomnum samfelagi krevja. Hetta er ein víðtøkin uppgáva, og harumframt er hon eisini kravmikil viðvíkjandi t.d. vatngóðskuni. Mælt verður til, at gjørd verður ein vatnveitingarlóggáva, ið ásetur, at tað er ein kommunal uppgáva at syrgja fyri vatnveiting. Ásett eiga eisini at verða, hvussu kommunan kann tryggja sær vatn umframt neyðug teknisk krøv. Spurningurin um áseting av vatngjaldi eiga eisini at verða viðgjørdur og um tað kann verða eitt amboð at tálma vatnnýtsluni.

Spurningurin um nýslu-/ognarrættin til vatn eiga eisini at verða viðgjørdur.

Samstundis eiga støða eisini at verða tikin til, um ávís góðsku-krøv ikki eiga at verða sett til drekkivatn. Hetta kundi møguliga eisini verið gjørt sum ískoyti/víðkan av matvørulógini.

⁶¹ Víst verður eisini til Frágreiðing frá arbeiðsbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd

⁶² Sí eisini Frágreiðing frá arbeiðsbólki viðvíkjandi Náttúru- og umhvørvisvernd ss. 33-34